De hospitalitate mõchor de lacu. lxxi.
De hospitali ꝓposito nigri ordis. lxxii.
De gula et filiabus eius. lxxiii.
De Conrado scolare qui ꝓter esũ lxxiiii.
unius pomi auũculi sui gã priuatus ẽ.
De seruo q̃ puride conf̃ ꝓcep lxxv.
tum dñi sui aptu: grãm eius ꝓdidit.
De uxore militis que tẽp lxxvi.
tacione uicta. paludẽ a marito phibitã
De milite pnitẽte lxxvii. intrauit
quẽ tẽptacõ arcous uicite. certauit.
sed non superauit. lxxviii.
De tribus granis quibus albas gisilbert
se condire dicebat pulmẽta mõchorum.
De sermone mõchi illetrati lxxix.
ad henricũ cardinalẽ albanensẽ. lxxx.
De clerico cui xpc panẽ ordaceũ laterci
sio intinctum porrexit. lxxxi.
De nouicio quẽ dyabls formã dimidij
panis offerendo decepit. lxxxii.
De Arnoldo mõcho cui in choro dormitanti. dialolus carnes obtulit. lxxxiii.
Item de conuso in missa dormitãte. qui
lignũ ꝓ carnibus rodebat. lxxxiiii.
De uirgine abstinente. cui dyalolus
anserem obtulit. lxxxv.
De cõuerso i cellario comedẽte carnes.
De gallina cui uiscera lxxxvi.
uersa sunt in buffonem. lxxxvii.
De hermãno incluso. cui dyabls pro
pisabus obtulit stercora equina. lxxxviii.
De steinhardo pditore q̃ ꝓ allia cecidit.
De florino ꝓposito cui morsellus lxxxix.
carnũ guttur infixus est. xc.
De cellerario q̃ post cõpletoriũ sedens. in
clinando lituratus est. xci.
De henrico cognomento fikere. xcii.
De luxuria et filiabus eius. xciii.
De milite cõuerso. quem uxor tempore
temptacionis reperiuit. xciiii.
De graui temptacõne rychwini cellerarij ob literas sãmonialis. xcv.
De iuuene ꝓ uerbũ hec. Diabole cõfessor
meus ꝓcepit tibi ut cesses me temptare
a stimulo carnis liberato. xcvi.
De temptacõibus mõchi qui resistendo
meruit coronam imperialem. xcvii.
De Bernardo mõcho temptato. qui se
in sõmpnis uidit eunuchizari. xcviii
Vita dõni eũhardi pleiuni sci Jacobi. xcix
De clerico in fusaca ad accusacõnẽ ad
ultere combusto. c.
De cõuso ad cui pedes sibi ãcilla lecti fecit.
De ꝓposito qui moriens sue con ci.
uale secrete cui femina peccauit. cii.
De nobili castellana q̃ stimulũ carnis
in aqua restinxit. ciii.
De sãmoniali in anglia que a suo pui
core temptata est. Incipit de tẽptacõe capitulum primum.

Manna descendentes filij israel de egipto. mox temptati sunt i deserto. Egyptus designat mundũ siue pciñ. deserti monasteriũ. Respectu eiũ multitudis a multis deserit. et a paucis in colitur. Egyptus interpretatur tenebre ul tribulacõ uel angustia. et pseucio ul pseqnens. Et ubi maiore tenebre. tribulacõnes. angustie. et pseqnicio. quã in mundo et in pcõ. Nulqm̃. Filij israel sunt electi quique. qui statim ut egressi fuerint de seculo ꝓ conuõ

sionē · et de peccō p contriccionē atq; cō
fessionē: uix esse pt quin i monasterio
qsi in deserto arcta pncipui marime ·
multimodā incurrit temptacionem ·
Et congrue uidetur i qrta distinctione
tractandū esse de tēptacione: qa quar
narius stabilitatis numerus ē · Corpus
enī quadratū in quacūq; ptem uergat:
stacionē naturalem seruat · Cū peccō
ad dnm corde deserēdo sedm · fuit cōuer
sus: corde p pcis suis contritus: ⁊ oris
cōfessione iustificatus atq; cōfirmat:
tūc ad pugnā tēptacois pceder securi:
et cū hoste dimicabit efficacius · Unde
saluatōr post baptismū nō ante · primū
fit se tēptari a diabolo · Cōfessio oris ·
cū contricōne cordis: secundus bapti
mus est · Hinc est qd apli post aduen
tū spīc scī pscecōnibus exponūt: in ca
tus figurā mox post pentheosten libri
regū legunt: in quibus bella fidelis ppli
cū gentibus · id est uitiorū cū uitiis cō
memorant · Mon Uidetur is rectus
esse qdo iustificacois: ut sicut cōtri
cionē cōfessio: ita cōfessionē sequi de
bet satisfactio · Mon Iuste moneris:
sed tēptacionis uim nō intelligis · Nō
apud religiosos ⁊ maxime in ordine
monastico satisfactio p pcis sine peni
tencia fit temptacō: fatale tibi et uer
bis bene exptis id est scī Job placuit · Ait
enī · Militia ē uita hominis sup terrā ·
Alia translacō hīt · Temptacō ē uita
hominis · Et militia est: et tēptacio ·
Militia ē pter exercitū: tēptacio pter
labōrem et periculū · Et nota · qd nō di
cit · temptacio est uita animalis · sed
hominis: id ē humane et racionabilis
uiuentis: qualis ē uita religiosorū ·
qui sedm spm uiuūt: et carnis deside
ria nō pficiūt · Seculares uō atq; car
nales · qui sedm carnē ambulāt · ipse
tēptari dicunt: qm mox ut tēptamēta
sentiūt · ul' consentiūt · ul' tepide resis
tunt: similes equo ⁊ mulo quibus nō
est intellectus · Si ergo tēptacō ē reli
giosorū uita · qui uigilando · ieunando ·
orando · i psperis et aduersis obediēdo ·
et pter xpm nichil in hoc mundo tere
ni possidendo · semp uitiis ⁊ cōcupiscē
cis contradicūt: necesse est ut ipsam
temptacionē cōcedas p pcis illorum
satisfactionē · Penitentibus ad ordinē
nostrū: eccā si in numera et grauissima
cōmiserūt pcā · nichil aliud eis iniūgit
p satisfactione: nisi ut ordinē seruent ·
Hinc est qd scīs bernardus cū tempe
quodā quedā regē francorū i ordinē re
cepisset: illi solūmō post frām cōfessi
onē dnicam ordinē iniunxit · Quo tur
bato · putans sibi a scō illudi: rndit
alius beatus · Tu tanto hanc ordinē
dicato · ⁊ ordinē custodi: et ego p pcis
tuis racionē reddā in die iudicij · Ite ·
Cū alio tempe idem scīs trāsiret · casu
ubi homo reus erat suspendēdus · et
peteret eū sibi dari: iudex qd dicēt · dne
fur est · ⁊ suspendio dignus · respōdit
alius · Da mi eum et ego illū suspēdā:
ordinis districionē suspendiū appel
lans · Hoc indultū est ordini a sede
apli: ut ei obseruacio p qualibus sa
tisfactione pcōribus sufficiat · Mon
Si religio nrā p pcis uris est satisfac
cio: et cadē satisfactio exterior ē tēp
tacio: nosse uellem i quibus ul' a quibus
tēptemur · Mo In quibus tēptamur
innumerabilia sūt: a quibus uero tēp

tamur quatuor sint: deus scilicet mundus diabolus. Ad a deo tentamur testis est moyses qui dicit. Tentauit uos dominus deus uester. Deus uero secundum quod apostolus iacobus dicit: intentator est malorum. Tres residui tentatores sint hostes: et ideo ut hostes cauendi. Cedendo eis confundimur: resistendo merentur: uincendo coronamur. Quantus sit in temptatione labor: quantus timor: quantum dispendium: quantum ue meritum: sequenta declarabunt exempla.

De septem uitiis principalibus. capitulum. ij.

Septem sunt uitia principalia de una uirulenta radice superbia scilicet pullulantia: ex quibus pene uniuersa procedit temptamenta. Primum uitium superbie superedens est inanis gloria secundum ira: tertium inuidia: quartum acidia uel tristitia: quintum auaritia: sextum gula uel castrimargia: septimum luxuria. Ex hiis quedam spiritalia sunt ut inanis gloria. ira. inuidia: quedam corporalia. ut gula. luxuria: quedam mixta. ut acidia auaritia. Acidia ut pertinet ad dolorem cordis. uitium spirituale est: in quantum ad torpore corporis corporale est. Septem iste pestes. septem sunt riuuli. quibus irrigatur terra egypti: id est tenebrosum cor peccatoris. Et sicut nilus ex cui habundantia diuidunt septem riuuli. fluit ex paradiso. et diriuatur per egyptum: ita lucifer propter superbiam eiectus de celo. per hec septem uitia se diffundit per cor humanum pacis mortalibus tenebrosum. Septem hec uitia designat septem ille gentes immunde. quas dominus a facie israel de terra promissionis deleuit. designant et per septem demonia. que saluator de corde marie magdalene eiecit. Ex quatuor rotis huius septenarij. iohel propheta quadriga construit pharaoni dicens. Residuum eruce comedit locusta: residuum locuste comedit bruchus: residuum bruchi comedit rubigo. Per eruca bruchus gregorius notat libidinem. per locusta inanem gloriam. per bruchum ingluuiem uentris. per rubiginem iram. Superbi dominant libidinem. et inde erigunt in superbiam: de superbia ruunt in ingluuiem: de nimia comestione et ebrietate in iram uertunt. Tres equi currum huic trahentia tria uitia sunt residua: id est uidelicet. tristitia. auaritia. Ecce tria et quatuor scelera: quibus dyabolus uehit. secundum amos propheta in damascum. in gazam. in tirum. in edom. in amon. in moab. ecam in iudam et in israel. No. Cum uitiis istis temptamur: sint in nobis uel extra nos: No. Post ingressum uirtutum non sunt in nobis per habitum et usum: sed secundum fomitem. sicut in ingressu filiorum israel. septem ille gentes non sunt omino delete. sed tributis subacte: sic ingressis uirtutibus in terram cordis nostri. uitia non penitus extinguuntur. sed restringuntur. et sicut postea filij israel sepius a reliquijs earundem gentium impugnabant: ita per fomitem uitiorum frequenter uirtutes nostre temptant et exercitant. No. Rogo ut de uitiis hoc septem uitiorum me expedias: et quam acerbe nos tentent. subiunctis exemplis ostendas.

De superbia et filiabus eius. capitulum. iij.

Superbia que primum locum tenet inter uitia: est singula

ris excellencie sup alios quidã appe
titus. Unde dicã est supbia: qsi sup
biam. id est mensurã se extollẽs.
Sub hoc uicio in pdcõ septenario a
quibusdã inanis glã cõprehenditur.
Duo enĩ genera sũt supbie: unũ int
est in cordis elacõe: alterũ foris est
i opis ostensione. Primũ ppie dicit
supbia: alterũ iactancia: uel ianis glã
Supbie ppagines et uires sũt inobedie
cia. incõstancia. ypocrisis. cõtencões.
pertinacia. discordia: nouitatũ psumpci
ones. Quantũ p uicũ supbie. caro
mundus et dyabls: nõ solũ secl'ares
sed et psonas claustrales tempter sequẽ
cia declarabũt. de cõuerso a spiritu su
perbie temptato et p angelũ p ostẽ
sa cadauera mortuor liberato. xxx.

Quidã hemenrode conuersus quidã fur
nacione coloniẽsis. noiẽ liffardus:
uir sanis humilis ac mansuet. Huic
erat officij suĩ mõsterij custodire. Cui
ca finẽ uite ei: sicut m̃ retulit domn
hermannũ nũc abbas illius. tali ordine
temptatus ẽ a spũ supbie. Cũ esset
senex et diu parcos pauisset: talia cepit
i cogitacõibus tractare. Quid ẽ qd ago.
Homo sum bene natus: si ppter hoc ui
le opus omnibus amicis meis despectus.
Non ero dignus i hoc loco stabilis:
ad illor cõfusionẽ. Et quo michi nõ
parantur: recedam hinc. Qui cũ fuerũ
tenerer i animo. qd mane recedẽt de
monasterio. tẽptacões diuinas nõ
ualens sustinẽ: nocte cadẽ cũ in lecto
suo sederet et uigilaret: ydona quedã
reuerẽda illi apparuit: et ut se sequer
manu signauit. Ipse ille surgens cal
camẽta induit: et pcedentẽ secutus.
ad ostium dormitorij uenit. Quo ce
litus patefacto. simul ad ianuã acces
serũt ecclie: quã eadẽ potẽcia cõside
rans aptam. simul ingressi sũt. Ita
et signis erat ipportunus: ut nõ posset
sequi pcedentẽ. Cũq ducẽt p me
diũ chorum cõuersor: et coram altari
sã sohis transiens pfunde inclinauit.
et ordinate iclinauit et ille dicẽs. Bene
fecisti: sic pfunde inclinãdo. Ipsemen
tesq ad meridionale ostiũ ecclie. p
qd itur in claustrũ uiderũt illud aptũ:
similiter ostiũ qd ducit ad cimiterium
Ipsuũsa ostia hec. nocte claudit ecã
firmant. Ipse uisis fratr liffardus mi
ratus ẽ ualde: nec tamẽ ausus fuit il
lum. tu qs: uel quo me ducis interroga
re: Ingressis eis cimiterũ. statim ap
ta sunt sepulchra mortuor: et cũ con
uersũ duxisset ad hominẽ recent mor
tuũ. et sepultũ dixit illi. Ipsides hunc
hominẽ: Cito talis eris. Quo ergo
uis ire: Quẽ cũ ad huc ducẽ uellet
ad alia corpa putrida. multũq feten
cia: cepit conuersus retrahi et clamare.
Parce m̃i dnẽ pce: nõ enĩ illa possum
uidere. Respondit ductor. Si nõ pt
hoc a te uideri qd ato futurus es: ut
qd ppter modicã supbiã uis de portu
salutis recedẽ: Si ergo uis ut parcã
tibi: pmitte michi qd nõ recedas ab
hoc loco. Et pmisit ei. Quẽ cũ redu
ceret. mox clausa sũt sepulchra: clau
sa sunt post eos ostia singla. Et cũ tũ
sisset ante altare cõuersor. ibiq incli
nauit denuo de hoc eũ cõmendauit:
sanis ostendens qd deo placẽt inclina
cio pfunda. Ingressis eis dormitoriũ
statim post eos clausũ est ostiũ. Mox

uero ut conuersus in suum lectum se recli
nauit · psona ducentis disparuit · ⁊ ab
illa hora tentacio immissa cessauit · No
Puto anglm dnm fuisse psonam illam
que conuersii supplicante · tam horrenda
uisione erudiret · et ad statum humilitatis
reduceret · No Bene sentis · Tanta ei
est clemencia redemptoris · ut licet si
nat suos aliqm seruos grauibus tempta
cionibus pulsari · no tamen eosdem permit
tat temptacoibus cedendo mercede suorum
laborum fraudari · No Timeo enim qd se
pe in animis glam religiosorum merita imp
diat · No Vana gloria uirtutibus nimis
est importuna · et de superbia nascat · De
casto monacho quem dyabolus durius
se non timere eo q̃ esset superbus.

Obsecrii quendam amici sui ca. v.
ad qdam cenobium ordinis mi
ste liberacionis transierunt · Ad quem egres
sus prior · assumpto secum monacho magne
opinionis adolescente · quem nouerat
uirginem corpore · aut demoni · Si percepit
ubi monachus iste ut ereas · quomodo
audebis mane · Respondit demon ·
Non eum timeo · superbus enim · No Ex
hoc loco satis intelligo qd ex uirtute
corporalis innocencie in mente hui monachi
natum sit uicium inanis glie · No Nec deo
placet · nec diabolus timet sine humilita
te uginitatem · cui tamen deo placeat · et
diabolus timeat sine uginitate humili
tatem · Ecce exemplum · De nouitio q̃
immundicias bibendo motus superbia
e restituerit. Capm sextum.

Apud nos monachus quidam fuit
theobaldus nomine · ante conuer
sionem lectator optimus · et tesseribus
deditus totus · et propter suam scurilitatem
in tota ciuitate coloniensi notissimus.
Sepe illum nudum p plateas eiusdem ciuita
tis incedentem uidi · Tandem de scurilitate
sua compunctus · ad intercessionem pon
coloniensium · a dno gerardo abbe nro
susceptus · in domo nra nouicius est
effectus · Cum esset in placone spiritus
deo nichil esset acceptabilius oppibus humili
tatis · ut sibi lauare concederet · panniculos
cauterior petiuit et obtinuit · Quod
cum fecisset p dies aliqt · tentator affuit ·
et sagitta superbie cor eius uulnerans
huiusmodi cogitaciones immisit · Ad agis
o stulte · Quid ad te pertinet hoc immun
dicias quod tu forte nacione maior
es lauare · Dum huiusmodi cogitaciones
aliquanto tempore in eius corde uersarent · a
dyabolo illas esse intelligens · qui rex est
super omnes filios superbie · Die quadam
panniculos solito diligencius lauit · ut
dyablm amplius confundet · immissam q
superbia retundet · quam ablucionem bi
bit · Vidit hec dyabls et inuidit · et
que p spm superbie psternere non potuit ·
terroribus aggressus est · Hec que dcta
sunt recitat mi dnus henricus abbas
noster · asserens se ab eius ore audiuisse
se · sub typo confessionis · Ex qua enim in
munda et fetida potacione · ita in uentre
tormentis fortissimis torquet · ut oia
eius interiora dirupti uiderent · Nocte
quadam cum natura cogente iret ad pua
tam · duos homines intrare eiusdem
camere suspensos uidit · Erant enim cor
pora nigra · uestimenta lanuata · facies
uelate · ut nichil aliud quam fures pu
tarent · Quos ut nouicius ex impul
so conspexit · ualde territus · ⁊ pene ex
mente suis · ad dormitorium recurrit ·

et iuxta lectũ henrici mõchi postra
maioris cellarij hanelus resedit. Et
sicut in idem henricus recatauit: ita
cõtremuit. ita crebris singultibz pec
pulsauit: ut ualde miraret qd haberet
ul' qd uidisset. Cui cũ signasset ut uer
domitũ eo qd frigus esset. et ille ĩ sola
tunica sedet. nõ acquieuit. Tunc scapu
lis eius pte opimenti iniecit: sicqz usqz
signa matutinalia sede pmisit. Non
Mirũ qd paries nouus. tã ualide ĩpul
sus: subsistere potuit. Mo Diu nõ stetit
qã crebris tẽptacionũ ictibz quassatus
tande sub specie boni deceptus ẽ. ꝗ deiect.
Factus uero mõchus: ut sibi licet uisi
tare cognatos suos infirmaa. qs ante
cõuersionẽ in uiginti ãnis nõ uiderat.
nec uide curauit. et illic esse p annũ ĩ
quadã domo ordinis nri. ab abbate. cũ
multa ĩportunitate extorsit. Fuit et re
dijt: ac deinde apostasiã incurrens. ext
ordinẽ defunctus ẽ. Retulit nobis qdã
uagus clericus. qui fini eius interfuit.
qd audã seculari fuit cõfessus. et ab eo
inunctus: atqz cõmunicat. sicqz in bo
na cõtricõne defunctus ẽ. Mo Ex nu
mis ĩportuna demonũ temptacione:
hoc disco plus eos timuisse. nouitij hu
ius humilitate: quã supdã monachi
ũgnitate. Mo. Quã contria sit illoꝝ
superbie humilitas uera: ex sequẽti cognõ
plenius agnosces. Qd dicturus sũ de
scõ bernardo gestũ audiui: ꝗ qã nusqz
scriptũ inueni: scripto mãdare dignũ
duxi. De scõ bernardo abbe que cal
cios suos iungere superbie spe subcan
Die quadã humil nauit. ca. vii.
tatis causa. scis alias bernar
dus. a ferrario uissit sibi unguentũ
dari. et in calefactorio igne fieri. Qui
sup se ostiũ claudẽs. ne ex qre despectio
laude quere uideret: calceos suos iun
gere cepit. Inuidens tante humilitati
superbie spe. officiã humilitatis ĩ forma
honesti hospitis intuit: et ubi esset
alius clara uoce requisiuit. Ad que
cũ uir scis oculos leuasset: demon cla
mauit. Iach. qualis alius. Certe
magis deceret illius honestate hospi
tibz occurrere. qm ad cõfusionẽ fratrũ
suoꝝ in calceis inungedis occupari. Sta
tim uir scis p scm spm. illũ intelliges
spm esse in mundũ. rursũ ad opus hu
militatis oculos reflexit: et sic ille
uentosus in aerem resolutus nusqm
cõparuit. Non Si uiri iusti in oprib
despectis timent elationẽ. ul' qd minus
est notari ab illa. multũ nobis cauẽ
dum ẽ de uana gla. qm opa exercem
scã et honesta. Qd appellas opa sancta
et honesta: Mo Orare. cantare. pdi
care: hijsqz similia. Mo Nobis qui
iusti nondũ sumꝰ. ut dicas plurimũ ca
uendũ est de inani gla: quia orantes
frequent ecia nolentes extollit tpa la cri
marũ gla. et deuocio cordis: cantate
siue psallentes dulcedo ul' sonoritas
uocis: pdicantes sepe tẽptat ꝗ inflat
scia. eloquẽcia et sublimitas sermo
nis. Alij qd omino stultitie deputan
dum est. cũ ꝛõ habeant grãm grandi
ul' uocẽ cantãdi. siue scienciã facun
diam qz pdicandi: quasi de habitis
gloriantur. Qd etiam maioris demẽ
cie est. quidã ad hoc tantũ orant. can
tant. et pdicant. ut laude humanã
atqz temporale emolumẽtũ ex eis con
sequantur. De talibz saluatoꝝ dicit.

Amen dico uobis recepserunt mercedem
suam · id est hoc qd quesierunt · laudem scil'
hoim et lucrum · Jn iam dcis oplbz scis
quosdam tantum superbia ad meritum tangit.
alios p delectacionem angit · plurimos
ut ypocritas p cõsensum et desiderium uitc
tos fortiter punit · Jtis nunc aliqd de tali
bz audire exempla · No Hoc dudum
desideraui · No De extollencia ordinis
halres exemplum in secda distinctione · capto
uicesimo secdo · ubi dyabolus ad monachi la
crimas respexit · cui cum gram cadem extu
lisset · Quantum sit periculum in uocis ex
tollencia · exempla te instruant subse
quencia · De monacho montis cassini
qui uigilia pasche benedicto cereo trans
Piatur dicia non latus e. ca. viii.
Per lectione · si ex cuiusdam magni
tam uita qm doctrina uiri relacione ·
monachus quidam erat in monte cassino
uocem habens suauissimam · Hic cum in ui
gilia pasche in uestre leuitica cereum bni
dicet · et uoce dulcissima · dulcissimam ei
dem benedictionis melodiam resonaret ·
et uox eius in auribz omm tamqm mu
sica in conuiuio uini benedicto cereo
nusqm cõparuit · Et nescit usqz in hodier
num diem a quo sit translatus · uel in quem
locum depositus · No Quid si illum trans
tulit angelus dni · No Hoc non est uisum
filiis eius · qui uiam illi nouerant · Ma
gis timet · qd causa raptus eius fuit
uitam superbe elacionis · qm meritum de
uocionis · Audi quid augustinus dicit ·
Quocens plus me delectat inqt cant ·
quam res que cantat · tocens me gutt
penitere confiteor · et organum illud scl spe
bris sal' papa gregorius · cam dicit ·
Cum blanda uox queritur · uitam sobria
deserit · Lege exemplum · De clericis
sibi cantantibz quos uoces dyabolus i
Tempe quodam sacum misit. ca. x.
clericis quibusdam in ecclia quadam
seculari · forte id est clamose · non deuo
te clamantibz · si uoces tumultuosas i
sublime tollentibz · audit homo quidam
religiosus · qui forte tunc affuit · quendam
demonem in loco eminenciori stantem · sacum
magnum et longum in sinistra manu tenen
qui cantancium uoces dextra laeuis extra
sa capiebat · atqz in eundem sacum mitte
bat · Illis expleto cantu intra se gloriam
bz · tamqm qui bene et fortiter deum lau
dassent · respondit ille qui uidit uisio
nem · Bene quidem cantastis · si sacum ple
num cantastis · Juramentibz illis · et inter
rogantibz · cur hoc dicet · uisionem exp
suit · Per in retulit abbas ordis asteri
ensis · uir summe grauitatis · Hys exem
plis non reprehenditur deuotus clamor
quo deus laudat in cantu et psalmodia ·
si tm in animis gla · Memini ppham dix
isse · Laudate eum in tuba et in cithara · Laudate
eum hostia uocaciones · cantate eum
psalmum dicite dno · Quantum ei deuotum
placeat uocum exaltacio · satis audies
in sequenti distinctione · capto quinto ·
Jbidem inuenies qntum ex hoc demones
lerent · si sine humilitate in psalmodia
uoces exaltent · Audi nunc exemplum sa
tis terribile de superbia et lucratiua pdica
cione · De sacerdote signato quem dya
bolus seruonem a quodam pdicatore
Eo tempe crucis fuisse. cap. x.
quo oliuerus scolasticus colo
niensis · cuius in secda distinctione mencio
nem fecit · cruce pdicauit in brucke er
gunt · ciuitates flandrie · uenit ad fin

trem bernardũ nõchũ nr̃m · qui tũc
erat comes ũbi · et collega eiusdẽ oliue
ri · sacerdos quidã sigerus nõe ĩ habi
tu religioso ⁄ cappã habens in pectore
signatã quasi templaris · Erat autẽ
facie pulcher · et statura pcerus ⁄ atq;
in suo ydiomate satis facundus · Hic
cũ obtulisset iam dicto bernardo gẽmã
diuisi colons · et dirisset se illã actulisse
de seruicia · et tante esse ũtutis · ut uicto
riosos efficẽt · qui ea uterent̃ · respõdit
ille · Dõne uirã nõ recipiã ⁄ si potero
uos apud magrm̃ racionabilr̃ pmouẽ
tem experiemũ · Ad hoc uidebatur labo
rare ⁄ ut haberẽt auctoritatẽ ab illo p̃
dicandi · Lacẽ die cõcessũ est et sermo
nẽ facẽ ad ꝓplm̃ · Sequẽti die cũ p̃fatus
bernardus in prima stacõne uerbũ ex
hortacõnis ꝓposuisset turbis · et sigerus
adesset ⁄ finito sermone idẽ sigerus pn̄
interrã corruit ⁄ et q̃si obsessus sicut re
uera fuit · omẽs sui corpis gestus forma
uit · Mox accurrẽs magister oliuerus
cũ clericis hominẽ signauit · et ĩ ecclia
tracti corã altari deposuit ⁄ ubi multas
blasphemias · et uerba quedã horribi
lia · miser ille in deũ · et in eundẽ oliue
rũ euomuit · Tunc corio ligatus · cur
rusq; ꝓpositus ⁄ ad notos suos deportat̃
est · Quẽ ut aiunt demon quinta die · p
ut ei pmiserat extinxit · Ex cui uerac
one seu morte · satis datũ est intelligi ·
qd̃ eius p̃dicacõ nõ fuit deuocionis · sz
magis ambicionis · Dicat̃ et apostata
fuisse ⁄ et a dño papa lucerias ut eũ pui
cas tolerarẽt obtinuisse · Alij dicebãt ·
qd̃ eciã fuerit in naue illa excõmunica
ta ⁄ que sarracenis arma bellica uẽdi
derat in seuicia · Ao Mulier q̃re dnis

in isto huiũmodi cõtemptus tũ acriter
iudicauit ⁄ cũ tales sint plurimi sacer
dotes xpi sacrosca mysteria indignis
sime tractãtes ⁄ et tũ p occasionẽ illũ
p̃dicãtes ⁄ Mlo. Ad terrorẽ arbitror
alios sacerdotũ · tũ ne fermẽtarẽt illã
purissimã p̃dicacionẽ crucis que tũ
fiebat ad honorẽ xpi ⁄ tũ ꝓter merita
iam dcã oliuerũ · Quã dure xpc̃ tũc tẽ
pis uindicauit dolos et iniurias sibi ĩ
predicatoribus irrogatas ⁄ habes exem
plũ in distinctõe secũ · capl̃o sexto · de
godeschalco usurario q̃ dispẽsatorẽ do
lose circũuenit ⁄ habebis et aliud ĩ ca
plõ sequẽti · de supla uetula · que magis
trũ arnoldũ p̃dcũ oliuerũ discplm̃ p̃
dicantẽ subsannauit · De uetula q̃ p
choreã uerbũ crucis a magro arnoldo
platũ ꝓpedies ⁄ et ridẽs infra triduũ

Quum esset idem defuncta ⁄ ca. xi.
Arnoldus pastor in burgende
que est uilla duencie · et in die aplorũ
petri et pauli · eius prochiani quendã
ludũ annuũ in choreis et musicis in
strumẽtis recolerent ⁄ ꝓ tã habens
p̃dicandi auctoritatẽ · cum cruce ad
choream accessit ⁄ et ut a ludo dyabolũ
recederẽt · omẽs monuit · rogauit et
p̃cepit · Qui cũ in eodẽ loco p̃dicare
cepisset ⁄ quidã obrediẽtes ad p̃dicacõẽ
eius uenerũt · Alij cũ indignacõne
recedentes cõtra choreã steterũt ⁄ non
nulli in sua ptinacia pmãserũt · Inter
quos erat uetula una stulta · ac sup
la · que quocẽs ad sacerdotẽ dnũ in
choreã circueũdo uenisset ⁄ contra eũ
respiciens cãtando sibsannauit · Que
infra triduũ defuncta est · subito · Nã
uir suis sic deflebat ⁄ ac si manibus

suis illam extinxisse. Puicau superbie
multos diabolus tentat. Unde studen
dum est omnibus maxime religiosis et clau
stralibus. ut sic se in uerbis. in gestis. in ues
tibus. et in ceteris omnibus. que ad usum ex
terioris pertinent exhibeant. ne apud se
culares in uitio superbie notabiles fiant.

De philippo rege francorum qui nigrum
monachum ob stricta calcamenta reprehe
dit. ca. xij.

Nobilis quidam monachum
rum quidam in francia spoliau
erat enim de ordine nigrorum. Placuit
abbati et fratribus ut unus ex monachis ad
regem philippum qui tunc regnabat mit
teretur. et quem et uiolencia militum ex
ponetur. Missus est iuuenis sanguine
nobilis. tamen qui apud regem pter
cognatos aliquid amplius posset impe
trare. quam ceteri. Ueniens ad regem
ait. Domine. uir ille nobilis multum de
bite monasterium nrm dampnis et iniuriis
uexat. et sepe fres ac familiam nram mi
nis ac contumeliis molestat. rogat
maiestatem uram. humilis conuent. ne
quatenus intuitu diuine remuneratio
nis eundem nobilem ab iniuriis tam
compescatis. et ad satisfactionem condig
nam de ablatis compellatis. Conside
rans rex gestus et habitum monachi.
ait. Domine. quis uel unde estis. Cui ca
iuuenis dicit. Domine filius sum illius pa
tris sui nominatus. respondit rex. Be
ne nobilis estis. Cumque rex post hec
nescio quid diceret. monachus subiunx
it. Ueere domine omnia que habemus rapuit.
et iam pene nichil nobis dimisit. Ad
quod respondit rex. Ueere domine hoc bene
apparet in calcaris uestris. Si aliquid
dimisisset uobis oret. nō esset tam
stricti. Nunc estis ceteris nobiliores. tu
to esse deberetis humiliores. Tunc uoles
post correptionem illum placare. adiec
ar. Non uos gauare debet correctio
mea. quia ad bonum uirum factum est. Reu
timini ad claustrum uirum. et de cetero
non molestabit uos nobilis ille.

De philippo rege romanorum qui abbes
ordinis cisterciensis cadem de causa

Philippus rex notauit. xiii.
romanorum simile uerbum nec
dum si habuit a iam dicto rege francorum
in quendam abbatem ordinis nri iaculatus
uit. Ad quem cum abbas in equo accesse
sisset de necessitate domus sue cum illo
locuturus. rex eius calcamenta quam
nimis erant stricta considerauit. Quem
cum interrogasset unde esset. respondit
ille. Domine. de pauper domo. Et rex. Be
ne apparet in calcaris uestris. quod domus
uestra pauper sit. Nam corium ibi carui
est. De quo uiro ualde confusus est ab
bas. Nota Merito superbia confunditur.
Nota. Iste de abbate qui sedens in equo
superbo friderico regi romanorum no
nnolunt apparere. Preterito abbas quidam in ordine
nostro bene notus michi. cum occur
reret friderico regi romanorum. qui
auunculo suo philippo successit in impe
rio. habens cum illo loqui aliquid. in
cepit equus eius hinnire. lasciuire.
et in saltus se dare. ut regi in equo
satis mansueto sedenti. nullo nisu
posset pingere. Nota Quid posset tu
tantus princeps cogitasse. Nota Puto
illum non modice fuisse scandalizatum. Nam simile ei in equo eodem contigit mecum. et ego scandalizatus fui ideo

ppter equũ. Recedens uõ a rege cum
multa erubescẽcia ! equo illo effreni
uti noluit de cetõ. Ablas iste homo
erat senex. simplex. satisq; humilis.
ac disciplinatus. licet ĩ equitatura
hac. minus fuisset circũspectus. Ro
Ad iuste in religiosis secularibz dis
plicet? deo placere nõ pt. Ro Iserũ
dias? quia deo deberemus cõscienciã.
famã hominibz. Omnibz xpianis dicit
a xpõ. Discite a me. qz mitis sũ & hu
milis corde. Ipse enim tacẽs de scandalo
secularũ in superbia religiosoz. cum
iudei et pagani superbiã uel signa sup
bie uident in xpianis. religiosõe xpi
anam horrent? et blasphemant nomẽ
xpi p eos. De hoc tibi referã uerba cui
dam sarracení? memoria ualde dignus
sima. De pagano q̃ apd̃ achonẽ dice
bat xpianos ppt̃ sebriã et gulam de
Frater terra sãã eiectos. ca. xv.
wilhelmus aliqndo camerariu
noster ante conuersionẽ canonicus fuit.
apud traiectũ infius. Hic tempe adole
scencie sue cruce signatus? qua dnica se
pulchri uisitauit. Inter quã nauis in
qua erant portũ achonis attigisset? ig
nem facularũ ante ortũ aurore. circa
ciuitatẽ indiuisis locis. tã uẽ qui ceteri
uiderũt. Qui cũ interrogasset nautas
causã ignis? responderũt. Tempus est
estiuũ? et aures ppter calorem tentoria
sua ob refrigeriũ circa ciuitatẽ metan
tur. Hoc ita esse putãtes. in portũ acho
nis deuenerũt? et tũc primũ qa sarra
cení obtinuisset ciuitatẽ cognouerũt.
Eodem tempe pcis nris exigentibus.
data fuit terra sua in manus salatini
regis syrie? regnãte friderico romanor
impatore. Noradinũ autẽ filius salatini
uir naturaliter pius et bñficus? nũc eat
in ciuitate. Hic cũ naue xpiana in por
tu uidisset. et eũ causa aduenẽdi ei eo qd
esset sola. nõ latere? misertus xpianoz
quendã nobilem uirũ paganũ. in ling
ua gallica satis expeditũ. ad naue cũ
galea misit? p quẽ ne timeret mã
dauit. Iesq; ad illã horam fuerat ĩ sus
penso positu? ignorãtes uirũ esse occi
dendi uel capiẽdi. Interim nobilis qdã
xpianus de alimania oriundus. ĩ ex
tremis laborãs. omnia sua arma decen
cia ualde. cũ tribz dextrariis p eundem
paganũ noradino misit. p uita fratrũ
illi supplicans. Ego inqit tribz annis
uoueram xpõ in hijs armis seruire? sz
ut uideo nõ est eius uoluntas. Destj
nati sũt et nũcij xpiani. ex quibz unus
erat frater wilhelmus ppter sciẽciam
lingue gallice? qui munera principi p
sentarent. Noradinus uero ut audiuit
xenia tãsmissa. cũ multa deuocõne
suscepit? et singula. id est loricã. clupe
um. galeam. gladiũ. necnõ & dextra
rios deosculans. qz p semetipm uisi
tare uellet infirmũ. remandauit. In
terim miluc mortuo. et caute lapide
appenso. eiecto ac demerso. aliocz mi
lite egroto. eque nobili uiro in loco
infirmitatis eius reposito? rex cũ mul
tis diuisi coloris galeis egressus adue
nit. naue intrauit & de tãsmissis gra
cias referens. ante infirmũ sedit? amp
cũ medico quẽ secũ adduxerat de con
ualescencia illius disputauit. Obtu
lit ei et quedã nobilissimi genus poma?
que accuisse dicebat in orto patris sui
apud damascũ. Deinde aut infirmo.

Pter te omnibus xpianis reuerentiam. A quo
cū peteret conductū ad ciuitatē sancte
ierusalem quia ad huc tenebat xpia
ni: respondit. Non est nobis tutum
neq; in honestū. si latruncli qui modo
pontes uias illius uagant. uos ledere
rent: et conductū meū uiolarent. Egrs
sus uero de naue. tam egrotus quam cete
ris ualedixit. dans eis licentiam repatri
andi: contra impetus sarracenorum. sig
no teli regalis illos muniens. Tunc su
pradictis nobilis paganus reducens se
cum in ciuitatem fratrem wilhelmum: inter
rogauit eum dicens. Dic mihi o iuuenis.
quomodo seruant xpiani legem xpianam
in terra tua: Ille dicere nolens quod uerum
fuit: respondit. Satis bene. Ad quod ad
miraldus. Ego dicam legem xpiani tre
hui. Pater meus erat uir nobilis et
magnus. et misit me ad regem ihosolimi
tanorum ut gallicam discerem apud illum:
qui uero usa uice misit patri meo filu
um suum. ad discendum ydioma sarrace
nicum. Unde omnis uita xpianorum bene
et optime mihi nota est. Non fuit ali
quis ciuis adeo diues in ihosolima.
qui pro premia sororem. filiam. uel quod
execrabilius erat luxurie pregnorum
uxorem pretia exponet: sicq; illos mer
cedibus labor suorum euacuaret. Ita omnis
gule et carnis illecebris dedita erant:
ut nichil omino a pecoribus differerent.
Superbia uero sic in eis regnauit: ut
cogitare non sufficeret. quali modo uesti
menta sua inaderent. stringerent atq;
cucullarent. Idem dico de calcamentis.
Et adiecit. Considera uestimenta mea.
calcamenta mea. quia sunt rotunda. quam
ampla: quia simplicia et humilia for
mata. Sicut nobis retulit idem wilhel
mus. manicas habebat laxas et am
plas sicut monachus. Nulla erat in ues
tibus plicaturam multiplicatas. curiositas
nulla: licet ipsa uestium materia foret
satis preciosa. Ecce inquit ista sunt uitia.
propter que eiecit deus xpianos superbos
et luxuriosos: de terra ista. Non diu
tius potuit tantas illorum iniquitates sus
tinere. Putas quia nostris uiribus obtinuerim
illam: Nequaquam. Nouissime etiam hoc
adiecit. Neminem ex regibus uestris time
mus neq; ipsum imperatorem uestrum frederi
cum: si sicut legimus in libris nostris xpianus
imperator quidam surget. Otto nomine. qui
terram hanc cum ciuitate ihrlim. cultui
xpiano restituet. Nos ita audientes
speramus quod prophecia illa implenda est
in ottone imperatore saxone. qui ante ali
quot annos defunctus est. Lodewicus
latinus humanitatem exhibuit xpianis
satis magnam. Cum esset exercitatus xpia
nos. partim ab eis exercitu occisus. p
tim captus. atq; dissipatus: reliquas
ciuitatum que se ultro reddiderunt. in ca
uitatibus eisdem esse permisit. sub bona
men custodia. Diebus aliquot elapsis. ci
requisisse a suis. quomodo se haberent
xpiani. responderunt illi. Dnē. non alit
uiuunt quia pecora. ludis tanquam gule
et illecebris seruientes. Tunc uatis.
iussit eos de ciuitatibus expelli. Non
Pchidolor. Quod abhorret iudeus. et quod
execratur paganus. hoc qui plegehabet
xpianus. Non Hec de tepidagone
superbie dicta sint: nunc ad uam accedi
mus. De uia. Capitulum xvi.
Ra est uia agnabilis propriaque mens.
Uel uia est secundum aliam descriptionem sint

tus concatan furor animi: ulascedi
libidine ferui ens. De ira nascunt
rixe. tumor mentis. cõtumelie. cla
mor. indignacõ: blasphemie. ira
in corde latet: in uerba prumpit: i
urias exercet. Unde salomon ipuer
bijs. Uir iracundus pnocat rixas:
et qui ad indignandũ facilis ẽ. erit
ad peccandũ pcliuior. ire ecclastica.
ira et furor: utrũq; execrabile ẽ. Et
in epla sua. iacobus apls. Ubi zelus
et contẽcio: ibi incõstancia. et omne
opus prauũ. De eo qui conseruũ
ppe iuru contẽnosiũ occidit. ca. xviij.

Duo serui ex familia mea. ubis
inter se contenderũt. Et ẋ ipsi
unus ira est ira inflãmatus: ut ẋsi
in furore ẋ uersus. Alterũ minus talia
suspicantẋ. extra monasteriũ ei occur
rens occidẋt. Valida erat hui temp
tacio. Ecce quã modica scintilla: in
magnũ ignẋ pferit. Scintilla ira: ig
nis. sequens homicidiũ. Noui aliqs
ira ppter uerbulũ unũ tẋptatos: ut a
pstasiam incurrerẋt. Ipsos reuera tẋ
gerat sexta plaga egypti. saliẋ uesice
bullientes: id est ira cã insania. Apos
tatare insanire est. Naturale ẋ ira sa
cã mgrus idẋ imoderatus ẋ p uicõ re
putat. Mo Vellem aliqua nũc au
dire exempla de uiris religiosis. que
nobis ira temperẋt: ẋ ad patiẋdũ iniu
riam amplius accẋderẋt. Nã apud secu
lares ira ẋ indignari quasi p nichi
lo haberẋ: et nisi pnocari se ulascantẋ.
a ceteris despiciuntẋ. Mo Vis audire
exempla p que cognoscas. quã sit pe
culosum. deoq; conflicti. subiectis ira
ri: et indignari suis plates. eciã ab
illis pnocatis. Noui Volo. Mo Di
cam ẋ sicut ab eius ore audiui cui cõ
tigit. De pore cui xpẋ in cruce nocte
pulsũ apparuit spinis ligatus. cap
xviii.

Prior quidã ordinis nri. ru
uir bonus et disciplinat ab
abbate suo. plus quã necesse esset ẋ qm
meruisset exacerbatus ẋ: ẋ hoc sepius.
De qua re satis tẋptatus: nõ tã eqni
miter illius uerbũ sicut debuit tolerare
potuit. Volens illi dns exemplo suae pa
tionis temperare feruorẋ tẋptacõnis: of
tendẋ eciã qd plati inequales. equaliter
pter ipm forent supportãdi: talli exem
plo eum informauit. Visum ẋ ei nocte
quadã leui sompno presso. qd ipẋ simul
cũ abbate suo crucifixũ portaret: ille in
brachio dextro: ipẋ uero in sinistro. Du
sic illũ tenerẋt. equaliter. brachiũ crucis
qd prior tenebat. de manu eius ẋ elapsũ.
et alterũ erectũ. factaq; ẋ inequalitas.
Mor por euigilans: uisum itellexit
dicens. Quid agis o miser: Nõ eque
portas corpus cũ abbate tuo. rancorẋ
seruans aduersus illũ i corde tuo. Iu
pretatus est sicut reuera fuit corpus xpi
esse cõgregacionẋ: crucẋ cui fratres
p obediencã affixi sũt ordinis rigorẋ.
Ad abbatẋ eius et priorẋ. specialiter spec
tat cõuentũ qui corpus xpi est. portare
tenere et sustentare. Portare p oronẋ.
tenere p disciplinã. sustentare p cõso
lacionẋ. Abbas loco patris: prior uice
matris. Cum por cũ abbate suo minus
bene concordat. nõ equa lance cũ illo
xpi corpus portat. Idem por cũ hac ui
sione. eiusq; ira iam damn est interpta
cione. minus est correctus. nec a con
cepto rancore diuiductus: alterã ei osten

dit tanto efficacioſe: quanto terribilioſe.
Nocte quadã licet in ſomnis· nõ
in pictura· nõ in ſculptura: ſz in carneo
corpe manifeſta uiſione· uidit ſaluato
rem· conf̃ ſe in cruce pendentẽ· Erat
uincalis ſpineis in quibꝫ corpis ſui pri
bꝫ eidẽ cruci alligatus· Jnui uincilum
ambiebat caput eius: frontẽ ſal: ꝗ tim
pora· Aliud erat circa pectus· tertiũ cir
ca manũ dexterã· qrtũ circa ſiniſtram·
quintũ erat in pedibꝫ· circa talos et lig
nũ· Ac ſi dicat illi dñs· Ego ꝓter te pa
ſus ſum cruciamina tã dura· et tu eq
nimit̃ ab ablate tuo ꝓter me tolera
re nõ potes· nõ dico ſũlera ſz uerba· Te
grauat q̃ cordi tuo nõ ſapit obediẽtia·
et ego fuis ſũ ꝓter te obediens patri
uſq; ad mortẽ· crucieſq; opprobria: q̃ ſũt
quaſi uincula ſpinoſa· Sicut ipe michi
retulit· dñs mox dedit ei intelligẽ· ui
ſionẽ hoc mõ· Jn hoc inqit qd̃ xpc̃ qui
caput eſt eccie· ligatus fuit ſpinis: oſ
tendit tibi· qd̃ capitu tuo id eſt allati
obedire deberas eciã in aduſis· Qd̃ li
gatus fuit in pectore: docet te· qꝫ tuũ
uelle· ablatis tui uoluntati debet cõ
cordare· Cor in pectore eſt: ꝗ in corde
uoluntas· Jn tantũ enũ temptacio
eius peeſſerat· ut locũ mutare ſi poſſ
firmiter ꝓpoſuiſſz· Jſinaula inqit ma
nuũ eius inſinuat te nichil aliud de
bere facere: niſi qd̃ ipe ꝓcepit· Qd̃ aure
ſpinus pedibꝫ ſe ad crucẽ ligati oſten
dit: ſignificat qd̃ tibi nõ liceat ſine eꝰ
conſenſu locũ mutare· ſz ſcdm illius ar
bitriũ ſtare ul' ambulare· Ex hys du
abꝫ uiſionibꝫ territus ſimul ꝗ edoctus·
de cetꝰ ſtudiuit ũlta ſiue facta ſui ab
latis equo animo ꝓter xpũ ſuſtinere.

Mo. Ut uideo nõ eſt nobis tutũ cum
platis nris contendẽ· Mo. De cellera
rio quẽ crucifixus p uiſũ a ſe remo
uit q̃a diuꝰ tridui ꝓtioꝰ fuit. ca. xx.
Hanno ꝓuto cellerarius quidam
maior cũ pore ſuo de reb; eccie
ꝓbꝫ ſuis contendit: et uidebat̃ ei q̃a
ualde rationabilẽ moueret̃· Jn ipa noc
te ſaluator et in cruce apparuit iacens
in terra: erat̃ uelamen tenue ac p
ſpicuũ ſup corpus illius expanſum·
Cui cũ uellet uulnera retracto pãno
deoſculari: ymago manu auerſa in
dignabunde illũ amouit· Tamq̃ dicat·
Non es dignus attactu corpis mei:
qui ſero me in pore tuo priocaſti· Ille
mor euigilans· et cauſam repulſe ñ
ignorans: dictis matutinis me ꝓſen
te· ad pedes poris ſe ꝓſtrauit· ueniã p
excessu ſuo poſtulans· Mo. Si dignus
eſt iudico qui tranſatur fratri ſuo: iã
nõ ambigo· quin maioris pene ſenten
cie ſubiaceat· qui iratus fuerit patri
ſuo· id eſt ꝓlato· Mo. Jta eſt ut dicis·
quia maiorẽ reuerenciã· deberẽ ꝓbus
quã fratribꝫ· ſiue carnales ſint ſiue ſpiri
tales· Mo. Quid ſi ex mocione animi
uerbum ire iaculetur in ſcos· ut' qd̃
maius eſt in ipm̃ deum: Mo. Tale ui
bum dicitur blaſphemia· que ex ira
naſcitur: et ſepe multũ acriter a do
minis dicitur· De ſcolare qui terto die
defunctꝰ eo q̃ maledixiſſet abrahe. xx.
Scolaris quidã pariſius eo temp
quo ablas noſter ibi ſtudiuit:
uerbum cõtumelioſũ in ſcũ abraham
euomuit· Quo die tertio defuncto: cog
nouerũt omes qui uerbũ audierant·
qd̃ p pena mortis dñs ſcũ ſuũ uindicaſſ

De muliere cui filium tonitrum occidit eo q̃ blasphemiam prorupisset p̃ aere

Ante hoc quinquennium. cap̃. xxi. quando ualida illa erant tonitrua. et pene a cotidiana aeris intemperie messis ꝓdiebat. miles quidam p̃uincie nostre. homo liber. de uilla sancti nobis uiana. uidens a parte occidentali aerem obscurari. nubesq̃ imbriferas oriri. ait dixit. Ecce ubi iterum diabolus ascendit. Ipse sermone finierat. et ecce tonitrua orta filium eius in sinu nutricis peusserunt ipsa in columi p̃manente. Sed et in aliis edificiis sal. et iumentis blasphemus ille sancti flagellatus e. ut discat de cetero non blasphemare. Hec eodem tempore gesta sunt quando fulminata est turris ville nre in cassele. Vnde stultum est ualde. ut homo mortalis a nis et uermis ponat in celum os suum. Ecce huiusmodi mala alia q̃ inumera. patiuntur. Ao. Si deus tam terribiliter pecm̃ ire uindicat in p̃nti. puto q̃d huic uico subiectos acrter puniet in futuro. Mo. Hoc ex capl̃o sequenti cognosces. De uirgine matrida quam sepultam ignis ab umbilico et sup̃ deuorauit. Capm̃. xxii.

Dum michi anno p̃ito legerem primo ville. que uintere dicat. rem satis terribilem. Non est diu inq̃t. q̃d hoc quidam religiosus et pegrinus in ecclia nra ad missam stetit. Stabant uxores eiusdem matrone delicate. quoddam militis uxores. fabulis uacantes. qui illum orare non sinebant. Expleta missa q̃dam ex militibus secum ducens. dixit illis. Ipsos dni orationis causa ad ecclam hanc duxistis. et ecce diabolo instigante. tantus erat circa me clamor et susurrium illarum matronarum. ut omino orare non possem. Dicam uobis re terribilem. que meis temporibus in uilla mea contigit. Erat ibi puella quedam bene nata. et diuitum filia. sed ita uiaunda. ita contenciosa. atq̃ clamosa. ut ubicumq̃ esset siue in domo siue in ecclia ibi rixas suscitaret. odia nutriret. et omnem se iudicaret. qui euadere posset flagellum lingue illius. Tandem defuncta e. et in atrio ecclie sepulta. Mane uenientes ad ecclam. uidimus tumulum eius ad instar fornacis fumum eructuante. Inde exterriti. et uidere uolentes q̃d hoc p̃tendere. terram eiecam. et ecce medietate corpis superiore ignis consumpserat. inferior uero pars ab umbilico et deinceps illesa apparuit. Ao. Quid hoc significabat. Mon. Qd homines qui nouerant illius uitam dixerunt. hoc et ego dico. Voluit deus in eius corpore ostendere. quantum ei placet uirtus castimonie. et quantum abhorret uitium uiaundie. Quia uirgo fuit. castitatis gratia crura eius cum femoribus illesa seruauit. et q̃ uiaunda erat nimis. fel. cor. linguam. manus cum suis sedibus ignis deuorauit. Ira ignis est. Inde ecclisiasticus. Ne struas ligna in igne uiaundi. id est ne des illi materiam et occasionem iracundi. Item. Homo uiaundus incendit igne. Et apostolus iacobus. Lingua ignis est. uniuersitas iniquitatis. Lingua constituit in membris nris. que maculat totum corpus natiuitatis nre. inflamatus a gehenna. Mon. Ita me tua terret oratio. ut p̃onam omino non iuraui filios mei.

Mo Tunc btus eris · Qui aute ut
ait idem apls · putat se religiosu esse
no refrenans lingua sua · sed seducens
cor suu : huius uana e religio . id z iutil
et inmunda · Lingua inquietu malu
est : plenu ueneno mortifero · In ipsa
benedicimus deum patre : et in ea male
dicimus homines · qui ad similitudine
dei facti sunt · Unde alibi scriptu est de
illa · Mors et uita in manibus linguae ·
Mon Qua similitudie dicitur lingua
hale manus : Mon Quia sepe causa
mortis efficitur corpi · z ale si fuerit
dura : uite uero utrique si fuit mol
lis et graciosa · Unde salomon · Responsio
mollis mitigat iram : sermo du
rus suscitat furore · Hoc ipletu est in
dauid · Sermo durus naball in necem
pria gladiu eidem porrexit : que ser
mo sensatus abygail retraxit · Et qa
in manibus linguae mors est : creator
prudentissimus · duplice ei murum · osseu
scil' et carneu · id est dentes z labia ap
posuit · pter uita uero utrique puru
fecit · Loqui de bonis uitale e · Mo Pla
cet qd dicis · Mon Hec de ira dcta sunt ·

De inuidia et filiabus eius. Capi. xxiii.

Ire succedit inuidia : z de ipa nascitur ·
Est enu inuidia · ira inuetcata : odi
um uidelicet felicitatis aliene · huius
filie sunt · odia · susurracio · detractio ·
eructacio in aduersis primi : afflictio
in psperis eiusdem · Hoc uicinu de an
gelo dyablm fecit : hoc uicinu homine
de paradyso eiecit · Inuidia enu dyabli
mors intrauit i orbem terrar · Qua
graue et periculosum sit hoc uicinu : i
epistola sua iohes breui sermone co
cludit dicens · Qui odit fratrem suum
homicida est · Hoc uicinu quanto est oc
cultius : tanto periculosius · De mõcho
q ab altero criminatus ob inuidia z in
carceratus glose e eductus . Capi. xxiiii.

Non est diu qd mõchus quida
stimulis inuidie agitatus z su
patus : quenda ex fratribus suis adolescentem
accusauit apud abbatem · ponens ei cri
mina pessima · Cui cu minus abbas
crederet : ille ad maiorem uindicta · usq
ad uisitatoris pnca · suam accusacionem
reseruauit · Quid plura : Tanta apd
illu inuidi machina cod pfecit · ut ipse
uisitator iuueni uicia relata in capio
cora omibus obiceret negantu · z deum
innocetae sue testem inuocantu no credi
ret : set habitu truncato carceri mana
parer · Post autu discessu : deus iudex
iustus · inuidu infirmitate pemptu
flagellauit · Timens uero mortu : con
fessus e iuuene ex inuidia se accusasse ·
Qd cu ex cosilio cofessoris seniorbus
pralatis : statim p uisitatore missu e ·
Qui territuis ad monasteriu deus re
dit : p se ipm carcere intrauit : ad pe
des monachi se pstrauit : z ut sibi ig
noscet · qd ignorant in eum deliquit
supplicans · cua reluctante cu gloria
eduxit · Hec mi relata sunt a quodam alte
qui uisitaconi eide interfuit · Mo Quo
mõchum istum multu in tam grauem
tentacione meruisse · Mo Qd formar
auro · qd lima ferro · qd flagellum
grano · qd unc torcular · hoc ei eide
fuit temptacio · Seruauit enu in tribu
lacone patienciam · Inuido aute erat
sua inuidia · qd uenenu stomacho · qd
tinea uestimento · qd erugo ferru : qd
tales corpi · Mon Si nosti ad huc alia

de tēptacionib; ĩuidie exempla: p̄ quor
ut in tractatu illa. Mo Quia latens
morbi ē inuidia: nullū ad pns occ̄
rit exemplū. qd ul' memoria sit dig
nū. sine edificacioni necessariū. Re
feram tibi tamen qndā scam inuidi
am: quā te audire delecter. De puel
la q̄ inuidebat studio concordie. Cap̄
Anno p̄terito. i mōsterio xxv
quodā ordinis nri. iuxta fri
siam. qd iesse dicitur. due puule pu
elle ad lras positre fuerūt. Que cum
magno feruore discētes: sans inter
se cōtenderūt. ut una alteri i studio et
sancta supior haberet. Interim cōti
git. una infirmari. Que cōparis sui
p̄fectui inuidēs: sans cepit tēptari.
timens qd interim multa discē posset.
Joansq; p̄ orissa: cepit illi supplicare
dicens. Bona dna: quando uenerit
ad me mater mea. ego requirā ab ea
sex denarios quos uobis dabo. ut nō
pagamini discē sororē meā donec cō
ualuero. Timeo enī qd p̄ellat me.
Ad qd uerbū subrusit p̄ oriss̄a: puelle
feruorem sans āmirans. Mo Dic ob
secro que est mediana contra inuidiā.
Mo Obsequia caritatis. Exēplum
contra ĩuidiā a magro rudolpho
Magister prolatū. Cap̄. xxvi.
Rudolphus scolasticus colo
niensis. quē ego iene noui. et freque
ter audiui: discipulos suos instans
exemplū contra inuidos docuit. dicens.
Frater aliquis quēdam ex fribz suis
ita erosum habuit: ut sine cordis
sui cruciatu illū respicere nō posset. Qd
ille sentiens. et uulnus cordis eius
sanare cupiens. firm tam periculose
tēptatum. immo in ipsa tēptacione
omino superatū: obsequijs caritatis
ad sui amorē quantū potuit inclina
uit. Capitale eius uertit. et mollificā
uit. uestes excussit calcamēta cura
lectū cōposuit: et qdq; ad illius cōmo
dū esse nouerat. in quantū licuit et po
tuit exhibuit. Sic ille inuidus obse
quijs eius deuictus. et ad cor reductus.
cōceptū inuidie uenenū exspuit. et que
prius equo oculo respicere ñ potuit. plus
postea ceteris dilexit. Hec de uicio iui
die p exemplo dicta sunt. Hoc uicium
qa ceteris deo qui caritas est. plus in
detur esse contrarium: id circo ab omni
homine magis ceteris uicijs ē uitandum.
De acidia et filiabz eius. Cap̄. xxvii.
Quarto loco ponit acidia: que
uiris religiosis solet ēe sans
importuna. Mo Quia nomē huius uicij
aliqntulum barbare sonat. Quid sit
acidia. ul' unde dicat. scire desidero.
Mori Acidia est ex cōfusione mētis
nata tristicia. siue tedium. et amaritu
do animi ĩmoderata. qua iocunditas
spiritalis extinguitur: quodāq; desper
acionis p̄capiens mens in semetipsa subiu
gitur. Dicitur autē acidia. q̄si acidia
eo qd opa spiritalia nobis acidia reddit
et insipida. De qua p salomonē dicit.
Manus remissa tributis seruiet. Ice
Pigrū deiect timor a bono opere: anime
autē effeminatorē esuriet. Dicit eiā
de ea seneca. Magna iactura ē. q̄ p neg
ligenciā fit. Acidie sine tristicie pragi
nes sunt. malicia. rancor. pusillani
mitas. desperacio. torpor circa p̄ceptā.
euagacio mētis circa illicita. Acidia
multos temptat: et multos p desp

cionē pcipitar. Mo De tēptacōe hui
uiusmodi exempla subiungas. Mo Audi
quā sit periculosū acidia uexari. De
monacho quē acidia nō sinebat
ire ad uigilias. Capl. xxxvii.
Monachū quendā dyabolus siuit
exitus pluuit: ita acidiosū reddidit.
ut quotiēs esset ad matutinas surgē
dum. statim ex quadā pusillanimi
tate ⁊ timore uigilias studere pfun
deretur. Putans ēe ex infirmitate
tacuit. uestibus se operuit: ⁊ sicut ostiū
um sēdm puerbiū salomonis uolui
tur ī cardine suo. sic piger ille uerte
bat se in lecto suo. Nocte quadā ad
signa nolarū. surgētibus cetis omnibus
festinātibus qz ad diuinū officiū: cū
ille surgē tēptaret. audiuit de sub
lecto quādo ipm uetante acidia se
reclinaret. uocē quandā incognitā
clare satis sibi dicentē. Noli surgē
noli studere tuū interrupe: qa nō ex
pedit tibi. Tunc pmū senties sibi a
diabolo p uicau acidie ēe illusū. a
fantastico illo studere se excussit: ⁊
postea tanto corpori facile cōsensit.
Hoc scias. qz ñ pmittitur diabolus no
temptare quēcū uult. ⁊ qm diu uult:
ne decepti ab illo peamus. Sepe iusti
tus utute diuina cōpulsus: hijs qs
tēptat fallacia sua manifestat. De
sacerdote cui ōnōē dōtā cruciat?
Sacerdos dorsū incubat. xxix.
quidā ex nōdūm uris solitus
fuit dcas matutinis in illo interuallo
quo fres solent uacare orōni. uel psal
mis. sup unā sedui se deponē: ⁊ inter
orōnis uerba dormitare. Volens il
li dns ostendē. quia tali hora ⁊ mar
tyre in tali loco nō esset dormitandū.
sz in oracōe uigilandū. apparuit ei
in cruce. uerso dorso ad illū: ut dicē
uideret. Quia tepidus es ⁊ acidio
sus: nō es dignus facie meā intuerī.
et hoc sibi sepius cōtigisse testatus ē.
De tēptacōibus et uisionibus xpianī
Alius mōchi ī heisbach. xxx.
quidā mōchor nrōr. xpianō
noie. etate quidā iuuenis. sz uite tā
cāssime fuit: ut credētur de sās. q̄ sūt
in terra dnī. Hic corpe tam debilis e
rat. ut eū uuie tederet. Nocte quadā
dcas matutinis usqz ad laudes: corpo
ri suo pcē uolens. sup lignū aū qdā
altare se pstrauit. sub forma orōnis
ibi dormitās. Mox ut oculos clausi
rat. affuit gloriosa dna nrā. uirgo
maria: et uestē eū ferīēs. excitauit
dicens. xpiane nō est hic locus dor
miendi: sz orandi. Statim ille eu
gilans aptis oculis posteriora femi
ne recedentis uidit: ⁊ uocē feminē
tā dictū sermonē concludentē audi
uit. Mo Quantū ex isto iuuene
cōsidero. nō omē tediū boni opus
uicio est: sz aliqñ ex corpis infirmi
te. Mo Ex uicio pmi hoīs tēptacō
est. et infirmitas. Sepē ex culpa illa
cōtrahimus penalitates: esurem
uidelicet sitim. frigus. calorē. lassi
tudinē. infirmitatē. mortē. Quādo
motus harū penalitatū ordinatus
est: pēnā habet. sz nō culpam. Qndo
uero ī moderatus est: pēnā habet et
culpā. Mori Quid appellas lassitudi
nem? Mo Somnolencā ⁊ alii
quēlibz laborē. unde hō fatigatur.
Caueamus ergo. ne hoc qd est na

de temptacione.

ture utatur in uicau · q'a no solu ex
naturalibz · p usu malu gignuntur
uica · sz eta eruditurbz · Verbi gra
Justicia du modu excedit · uertit in
crudelitate · nimia pietas i dissolu
cione · Indiscretu zeli studiu · iudica
tur iracundia · nimia masuetudo ·
segnicia dicit · v acidia · Sicqz senca
as de ceteris · No Puto pdcam iuue
ne · no pui fuisse merit · que bta ugo
maria sic familiarit exercuit · No
Quanti fuerit mitu · qm dilectus cele
stis patre ciuibz sequenta declarabit ·
Cum pter nimia capitis ifirmita
tem generalem habuisz in capitlo lice
cam manedi de uigiliis sollepnibz q
cens uoluisz · uix nisi copulsus de cho
ro exiuit · Dictis uero matutinis infir
mou in oratoriu rediit · et mora lon
gore qua ordo concedet · illic ex costue
tudine fecit · Cui ca dicet die quadam
donus henricus abbas nr · tunc modicu
simpler · bone frater xpiane · uos fre
quenter exponitis nobis debilitate ca
pitis uri · et tamen no multis iam gra
nobis indulta · respondit · No possu
manere · Stans enim extra chorum · v alio
psalle audiens · q'a intrare no licet · cor
de arcuor · eo qd recordor consolacionu
quibz deus inter illos letificat animam
mea · Audito hoc uerbo domu abbas
de special pstimens amicicia · q esset
ille consolacoes inqsiuit · et ut sibi di
cet ca multa pcam instancia obtinu
it · Confessus est ei q'a sepius i choro
tempe psalmodie · vros angelos ui
deret circuire · et qd multo fuit excel
lencius ipm rege angelorz · hominem
xpm ihm · No Magna dona coles
sa fiet huic iuueni · No Et mito ·
Ex quo enim ad ordine uenit · nucq si
ne temptacone fuit · tu pter nimia
debilitate capitis · tu ob desiderium pa
trie celestis · Flagellum dni in tanta
paciencia sustinuit · ut omes ei fres
mirarent · Semper quoda dns q
intreptator est maior · gram lacrimar
qua illi copiose contulerat subtraxit ·
unde satis treptabatur · No Antequm
pceras nosse uellem · cur deus huius
modi gras uiris iustis subthar · No
Quatuor de causis uidetur illa sub
tractio fieri · ne uidelicet gra assidui
tate uilescat · ne mens de usu illius
superbiat · ut ca maiori desiderio spe
tat · et recuperata diligencius custodi
atur · Quarta causa est culpa uenia
lis · No Placet qd dicis · No Cris
tianus uero de amissa gra satis do
lens · v pcis suis hoc imputas · ca
die ac nocte p illius recuperacone ora
ret nec pficet · recordatus est lignu do
minica · diuinitus in semetipo · Si facul
tate haberes de osculandi lignu pca
osum · i quo saluator sangne suu
fudit · gram tibi refundet lacrimar ·
Tali suspensus desiderio i quada sol
lepnitate dicta missa · ad altare accre
sit · sacrumqz lignu de osculans · cum
augmeto suscepta gram recepit · No
Due cruces sunt apud nos · que hac
tenus expedire uolo · No Sua i qua
est lignu nigri coloris · que de apulia
uenit · Altera q rubei coloris est · non
dum habuimus · qua de curia sce so
phie apd constantinopolim subla
tam · contulit nobis henricus de ul
me · No Nescio scire quali fine

uit tante grē migrauit ab hoc seculo. Mo. Sex et manibus suis senae
lat tam aromaticū odorem ut miratur: et dicē possit cū sponsa cui mēbra
fiunt eiusdē ad litteram. Manus mee stillauerūt mirra: digiti mei pleni sunt
mirra plurissima. Mon. Forte manus halelūt ipsius. Mo. Noueris
eū nō fuisse carne uirginē: ut scias
odorem eundē fuisse magis et ūtute
mentis quā et integritate corporis. Ac
cedens uero ad mensā corpalem: gra
tiam pdidit spiritualē. Licet semp
debilis esset et infirmus: tamē ante
obitū suū pdies multos āplius i ca
mino egritudinis exercitus: et sicut
aurū in igne platus est. Nocte quadā
insompnis scā agatha martir
et uirgo illi apparēs: dixit inter ūba
cōsolatoria. Cristiane: nō sit t onero
sa hec infirmitas: qr ish. lx. dies repu
tabunt tibi pl. annis. Expgiscens:
qā uisionē intelligē non potuit. qb
dam eā reuelauit. Quā quidā ita in
terptati sunt: qd tantū eū purgaret
a pcis infirmitatis illi acredo: qntū
lx. Anni ipurgatorio. Alys uidetur
qd uerius fuit: quia ifirmitas illor
lx. dierū ppter paciencia esset et p me
rito. lx. annor. Nā in nocte scē aga
the spm reddidit: qui dies fuit. lx.
ab ea nocte qua hec audiuit. Cōsu
matus in breui: expleuit tempa mlta. Et ut scias uerū esse sermonē p
phetaē qui dicit. filius nō portabit
iniqtatē patris: nouis mōchū huc
fuisse filiū clerici. et bonnēsis ecclie
canonici. Mon. Audiui de quibusdā qd
nimis timeant. eo qd de legitimo tho
ro nati nō sint. Illis expediret ista au
dire. Mon. Siue sint filij legitimi. si
ue fornicarij. adulterini. incestu nati:
omēs ante baptismū eadem cathena
astrich tenent. Omēs quidē nati si
mus filij ire: p baptismū uero effi
ti sumus filij gre: si soli illi bti. qui p
uitam bonam et grām finalem cōpu
tabunt inter filios gre. Reuocat mi
ad memoriā oracio tua. cōuersū sū
quendā sacerdotis filiū: qui de sua
condicōne. ita erat temptatus. ita tri
tus et turbatus: ut pene missus est in
desperacōnē. Mon. Gare uellem exitum
temptacōnis eius. Mo. Dicam tibi
qd audiui ab ore cuiusdā albis q illū
nouit: et familiaris fuit. Sed et ego
illum noui. De henrico cōuerso uide
treuisi qui ꝗuiter temptatus fuit et

Nomen qui nō erat filio legitimo, cum
conuerso henricus fuit i uilla
rio pfessus: et domnus xpianus monachus
de claustro filius. De hoc cristiano mi
ra tibi dicam in distinctōne septima
capl̄o. xvj. Ministrabat autē idē hen
ricus in hospitali pauperib: ut mire
humilitatis. pacencie. et cōpassionis:
et qnto plus deum timuit: tanto plus
ab illo separari formidauit. Immisericor
dē cū diabl̄s quandā desperacōnē cordis
ita ut dicēt. Quia ñ es filius legitimi
thori: nō eris heres celestis regni. Q
cogitacio in corde eius adeo creuerat:
ut a cōfessoribus tam de scripturis. quā
de exemplis platā nullā pstitis tempt
cōsolacōnē. Miserius eius dnis: nocte
quadā ei tēptacio esset ualidissima. in do
mū ampla et longā illū transtulit: i
somnis tamen. In qua uidit de uitis

seru multitudine magna. Et sta e
ad eum uox. henrice. uides hanc
multitudinem? omes quide de legiti
mo choro sti nati? si omes repbi st
pter te. Cuigilans statim. letificat
est ualde? intelliges uisione pter se
facta. Ab illa hora temptacio imissa
cessauit? et ipe qm diu uixit. deo qui
non deserit sperantes in se. gras egit. No
Est ne acidia in choro dormire? Sic
Consideremus uicia acidie ex se gig
nit? qd quida p infirmitate palliat?
cu idem uicia magis ex diabolica opa
cione. qua ex infirmitate sit. De ser
pente que iudit frater conradus i dor
mo conuersi dormitans in choro. xxxi.

Loquere me die quada cu uiro
ualde religioso? et conuersis
nostris de his qui frequent in choro
nro dormiunt. ipe mi respondit. Scia
ts p certo? qd sompnolencia illa ex
diabolo e. Die quada tempe estiuo.
cu laudes decantarent? uidi in dorso
fris wilhelmi. q iuxta ibi dormit. cla
ra die serpente serpe. et statim itelleri
qd dyabolus est. qui i eius sopnolen
cia pascebat. Huiusmodi uisione. teste
fre richardo dicebat se de eode conuersi
sepius uidisse. Conuersus qui hec ui
dit uocabatur conradus. uir bonus
et iustus? de quo multa excellencora
tiui in distinctione. viij. tractabo. Ipse
tos p sopnolencia temptat dyabls
et uexat? et hoc in diuersis formis. De
conuerso cui cattus insus est oculos
Nclaude in choro dormitans. xxxii.

hemenrode conuersus quida ualde ac
cidiosus fuit in choro? pene semp ibi
dormitans. In cuius capite alter qda
conuersus frequent cattu sede uidit?
qui ut pedes suos oculis conuersi sup
posuit? statim ille osculare cepit. Qd
cu intellexisse ex relacone eius q hoc
uide meruit? ne diuicus illudetur a
dyabolo. sedem stalli sui sic paauit?
ut dum dormitaret. illa in pte decli
nando. sedente papiliaret. Dicq sop
nolencie demon p arte excussus e. et
frater acidiosus feruencior i dei serui
tute fras est. Hec mi a quodu conuersi
eiusde cenobij relata sunt. Quantu
demones illic dormitates uideant?
ex subiecto cognosces exemplo. De
friderico monacho cui i choro dormi
tanti dyabls nodu stramineu i oculos iecit.
Quida ex seniorib nris xxxiii.

fridericus nose. licet alias fu
it uir bonus? de uicio tamen sopnole
cie satis fuit notatus. Hic nocte qda
antequ emissis esset conuentus nr. cu
staret ad psalmodia matutinaru in
hemenrode et dormitaret? uidit cu
se in sompnis tu. uiru longu i defor
me stantem? qui in manu nodu stra
mineu i lutosu. unde equi tergunt
tenebat. Qui cu monachu pterue in
tuitus fuisset. i dixisset. qd hic stas to
ta nocte et dormitas magne fili mul
ceris? ipe fimoso stramine. i facie eum
cadit. Mox ille territus euigilauit?
et ut ictu ferientis euadet? caput ret
hendo ad parete dure satis allisit. Vi
de quanta subsannacio. De monacho
arca que in choro dormiente porta unde
Nuper audiui. qd bante. xxxv.

tiere no debeo. In eodem mo
nasterio monachus quida est. q in choro
sepe dormitat. et raro uigilat? multu

tacens et parũ psallens · Circa istũ
sepe pora uident: et porcor grũnire
audiunt. Puto qa colligat siliqs de
ore eius cadentes. Mo Qd sũt siliq:
ul qd significant: Mo. Siligue sũt
folliculi leguminũ: significantq uer
ba psalmodie · a uirtute nascua · que
somnolenti sine intencione pferũt:
et cadẽ semiplene plata · pcas id ẽ
demonibz colligẽda picunt. Hij uo
qui uigilat · et libenter deuotecq cã
tant · ꝛ psallunt ĩtente · medullã co
medunt · quia grãm que in ubis la
tet ꝓphetas pcipiũt. Tales ĩ futuro
cũ laudatoribz celestis ihlm · adipe
frumẽti dns sacabit: id est uisione
sue deitatis · Mo Satis ex hijs que
dicta sunt colligo: qd tedũ exercicij
spũalis sit a dyabolo · Mo Ist dicas
ita est: quia quidã sũt qui statim ut
ceperint psallẽ · orare ul legẽ: mox
dormitare incipiũt. Hjgiles in lecto:
somnolenti in choro. Idem dico de au
diendo uerbũ dei · Cum uerba secularia
audiũt bene uigilat: cũ uerbũ dei eis
ꝓponitur · mox dormitant · De dnõ
geuardo abbate q mõachos in capitlo
ĩ sermõe dormitãtes ꝓ fabulã quãdã
Mollesq exercuit. capitlm xxxvi.
nitate quãdã cũ abbas geuardus pde
cessor hujus qui nũc est · uerbũ exhor
tacois ad nos ĩ capitlo facet: ꝛ plure
maxime de conuersis dormitare nõ ul
los ecã stertere cõspicet: et clamauit.
Audite fres audite: rem uobis nouã
ꝛ magnã ꝓponã · Ker quidã fuit · q
artus uocabatur. Hoc dicto ñ pcessit:
et ait · Hjdete fres miseriã magnã.
Quando locutus sum uobis de deo
dormitastis: mox ut ubi leuatus
in seruo · euigilates · erectis auribus
omes ausultare cepistis · Ego eidẽ
sermoni interfui · Non solũ psonas
spũales · sz et seculares · ꝑ somnolẽ
cam rẽptat ꝛ impedit · De henrico
milite apud nos carcerã faciẽte et
de lapide in quo dormiebat qẽ crois
Miles quidã bonnensis cap. xxxvij.
henricus nomẽ: tempe quodã
quadragesimali · carcerã fecit apud
nos · Postqua reuersus ẽ in domũ
suã: die quadã occurrẽs ꝑdicto geuar
do abbati · ait ad illũ · Dñe abbas uen
dite mi lapidẽ illũ qui iuxta talem
columpnã oratorij uestri iacet: ꝛ ego
dabo ꝑ illo qdq postulauistis · Cui
cum dicet · ad quid nobis ẽ necessari
us: Respondit · Ego illũ ponẽ uolo
ad lectũ meũ: qa talis ẽ eius natura
ut qui dormire nõ potuerit · ꝛ caput
sup illũ posuerit · statim dormiat.
Illam cõfusionẽ fecerat ei dyabls ꝛ
pte penitẽcie · ut quocies uenies ad
ecclesiam se sup eundem lapidẽ cu
sa oronis reclinaret: mox ei somp
suscipet · Simile uerbũ nobis qdã
qui ob similem penitẽciã fuit in he
menrode: fertur dixisse · Mollioes
inqt sunt lapides oratorij claustri
omibz lectisternijs castri mei · Non
poterat se continere: quin tempe ora
nis in illis dormiret · Mo Si nõ esz
grauis culpa acidia in seruicio dõi
no: nõ nos ita dyabls ad illã solli
citaret · Mo Quanta sit culpa huj
uicij: pena te doceat unius acidiosi.
De monacho qꝰ in choro dormitãte
quẽ crucifixus ĩ maxillã percussit et

Ecce sunt duo exempla. ca. xxxviii.

menses elapsi: qd dõnus abbas campesis retulit nobis de quodã mõcho. qui semp in choro solebat dormire. rem ualde terribilẽ. Nocte quadã cũ ex more dormiret aliis psallentibus. crucifixus de altari uenit: dormitantẽ excitauit: et cũ tato nisu maxillã eius pulsit. ut infra terciũ diem moreretur. Ao Stupenda sane que dicis. Ao Monachus accidiosus. nauseam deo puocat. et anglis sãs. Unde cuidã accidioso i psona oim p iohem dicit a xpo. Utinã ces frigidus aut calidus: si qã tepid es. incipiã te euomẽ ex ore meo. Ao Recordor te supius dixisse. idem ee uicii accidiã et tristiciã. Ao Uerũ est: qã accidia est ex cõfusione mẽtis. nam tristicia. Ex hac nascit malicia et desperacio sicut subiecto tibi ostendã exemplo. De puella reclusa que dim et angelos ee dubitans de corpe egressa p spũ uidit angelos scos et ãias sicq ad corpus reversa. xxxix.

Fuit quedã puella de brunisuich. anno pri mo abbatis nri o tẽptacionẽ qndã ex tristicia natã: terribilẽ satis. sic dicens. In puincia nra quedã extitit puella nubilis ac formosa: diuitisq filia. Quã cũ pentes tradẽ uellẽt marito: renuit illa dicens. Non nullã aliũ uiro: nisi sponso celesti dno meo ihu. Tandẽ ãgnis primacia parẽtes redi ant: ppter illam relicte uoluntatẽ. Que xpo qsi de victoria gratias agens cellam sibi fieri fecit: in qua ab epo uelata et reclusa. ipi soli. sola satis deuote p dies aliquot seruiuit. In uidens tante iuuti diabolus. uarijs illam tẽptacõibus cõquassauit: et ueneno tristicie. inocui ãginis pectus ifecens. sanã infirmauit. Mox illa cepit uarijs tẽptacionibus fluctuare: in fide nutare: de pseuerãcia desperare. Inuasit eã et defectus cordis: tabitudo corpis. torpor in orõne. dolor de reclusione. Interim dũ sic periculose puella nutaret: supdcis abbas ordinis asterisciis cui curę ab epo cõmissa fuit. uisitacõis grã aduenit: et quomõ uiueret. uel quomõ haberet iquisiuit. Respondit illa. Male uiuo: male ualeo: et quare. ul' ppter que hic reclusa sim prorsus ignoro. Cui cũ abbas dicẽt ppter deũ et ppter regna celor: illa respondit. Quis scit si deus sit: si sint cũ illo angeli. anime. ul' regnũ celor: Quis ista uidit: quis inde rediens uisa nobis manifestauit: Huiusmodi sermones ut abbas audiuit. totus cõtremuit: cõuersusq ad uirgũe ait. Quid est qd loqris soror: Signa cor tuũ. Respondit illa. Ego loquor si aut in uidet. Nisi uidẽã ista ñ credã. Rogo ut sinas me exire: qꝰ reclusionẽ hanc diutius sustinẽ ñ ualeo. Tunc abbas intelligẽs ex ĩmissione diabli tã repentinã esse tristiciã: et ex tristicia desperacionẽ: ait. Soror inimicus glorie tue uidens. periculose te temptat: tu sta in fide: uiriliter age et confortetur cor tuũ. et sustine dnm. Amicis et cognatis cõtradicẽtibus: tu solũ hanc elegisti uitã: tu istam desiderasti reclusionẽ. Que cũ surda aure monẽtis et exhor

tantis uerba paret: rogauit eam
alias ut saltem septē diebz ibi sustī
neret donec ad claustrū iens ꝛ redies
denuo eā uisitaret. Qd ut pmitteret
cū uix obtinuisset: ad monasteriū p
gens pcaluū ūginis fribz exposuit
et ut ōnes spiales p ebdomadā
p illa deuote ad deū funderent omibz
pcepit. Ipe uero in pia psona qntū
ualuit dno supplicauit p illa. Ebdo
mada cōpleta reuersus ad eā dixit.
Quomō hales filia? Respōdit illa.
Optime pater. Nūq̄ melius. Infra
hos septē dies plus sū letificata pl
consolata: quā ante tuū discessum
fuerā cōtristata ul' deserta. Salsata
te eo causā consolacōis: aut illa
oculis meis uidi: de quibz dubitaui.
Post discessū tuū anima mea de cor
pe fuit educta: et uidi scos angelos:
uidi animas beatorz: uidi pmia iusto
rū. Corpus autē meū uidi oculis
anime ī pauimento cellule mee ita
ersanguē iacē ꝛ pallidū: sicut herba
sine succo. et arefactam. Interrogata
ab abbe qualis esset effigies aie respō
dit. Anima substancia spūalis ē: ꝛ in
sui natura sperica: ad similitudinē
globi lunaris. Ex omni parte uidet.
Quādo uero anime existentis ī corpe
angelus sine anima apparet: ī lineā
mentis corporis se ostendit. Quando
anima existens in carne a carne li
bera est: aie cōsimili sicut ē apparet.
Item Huic uisioni satis cōcordat
qd alias moriturū di anima sua a
mortuis rediens similem esse dixit
uasi uitreo. et ex omni pte oculata:
sicut memini te dixisse ī distinctōe
pma capl̄o xxxij. Item Quoddam
eā retulit eadē sāmonialis de aduē
tu ānxpi. q̄ hic ponē nolo: eo quod
multi de illo ypocrita deceptī sunt.
Ao. Satis me terret qd dns mentem
tam scam tā mundā ꝛ uirginalem:
tā īmundis et tā nefandis tēptaco
nibz uexari pmisit. Ao. In cōpehē
sibilia sūt iudicia eius et inuestigā
biles uie eius. sicut audies de tēpta
cone alterius cuiusdā sāmonialis:
cui tēptaco tanto ē pculosior: qnto
incertū est. q̄li sit fine terminanda.

De sāmoniali que ī fide dubitās et desperās ī mosellā se pcipitauit. xl.

Ista paucos menses quedā sāmonia
lis feminaq̄ puerile etatis ꝛ magne
ut putabatur sanctitatis a uiro tri
stitie in tantū est turbata a spū blas
phemie dubietatis ꝛ diffidencie adu
uexata: ut cadēt in desperacōnē. De
hys que ab infancia credidit ꝛ credē
debuit omūno dubitare cepit: nec ab
aliquo induci potuit ut diuinis cō
municaret sacramētis. Quā ei inte
rrogassent sorores necnō et neptis
eius carnalis cur ita esset indurata:
respondit. Ego sum de reprobis: de illis
scil' qui dāpnandi sūt. Quadā die
cōmotus prior duxit ad illā. Soror
nisi resipiscas ab ista infidelitate: ei
mortua fuis. in cāpo te faciā sepeliri.
Quo audito illa audito nic tacuit: sū
uerbū bene retinuit. Die quadā ei
quedā ersororibz nescio quo essent
iunte: illa latenter post eas exiens ad
litus moselle sup qd situ est mōsteriū
uenit: et ei nauis q̄ sorores portabat
amota est a litore ī fluuiū se pa

putauit. Hij uero qui in naui erant
sonū aque more audiētes. ⁊ respicē
do corpus eī cane putātes. nutu dei
unus cognoscē uolens ceraus qd esset
ad locū oculis aduertit. Aut hominē
uidit. flumen intrauit. et extraxit.
Tunc cōsiderātes qd suppdcā foret sci
monialis ita pene suffocata. territi
sunt omnes. et aua ei adhibentes.
postq aquā euomuit. ⁊ loqui potuit.
interrogauerē eam dicētes. Quare
tā crudeliē egisti soror. Respondit il
la. Dns iste. digito porē ostendēs. mi
natus ē mi. qr me mortua sepelire de
beret in campo. Unde magis elegi gu
gulē hunc supnatando descendē. quā
restialiē i campo sepeliri. Tūc ad mo
nasteriū illā reducētes. diligēciorē ei
custodiā adhibuerē. Ecce quātū ma
lica nascit de tristicia. Femina ista
ab infancia nutrita est i monastio.
uirgo casta. deuota. rigida. religiosa.
et sicut mi retulit uicini mōsterij ma
gistra. omēs puelle ab ea educate ce
teris ūginibz magis sūt disciplinate.
magis deuote. Spero tamē qd deus
qui multū est misericors. qui multis
modis electos suos temptat. qui tam
misericorditē de flumine illā liberauit.
pristinos eius labores attendēs. fina
liter pire nō sinet. Multa tibi posse
huiūmodi tristicie exempla recenter
gesta referre. si timeo qd infirmis
nō expediat talia legē. ul audire.
Ad hoc Ego iam satis didici nichil fie
ri sine racione. forte ideo ds talia p
mittit. ne aliqs qūtūlibz sit pfūs.
de suis ūtutibz. ul uirtutū cpibz psu
mat. si deo totū a quo est bonū uelle
posse. facē. ⁊ plicē attribuat. Mon
Hierū dicas. Idcirco uxor loth iolredi
ens. uersa est in statuā salis. ut sit
malis exemplū. bonis condimentū.

De cōuerso qui ex desp̄acōe ⁊ pisima
tur sunt se suffocauit. capī. xlii.

Tres anni elapsi. qd conuisus
quidā ex nimia tristicia finalē desp̄
acōne miserabliē finiuit. Loquēdo ul
sarlendo de huiūmodi nefandis. uiri
exp̄mo noīa locorz. ul p̄sonarz. siue
ordinis qualitatē. ne p hoc aliqua
religiosis inferre uidear uerecundia.
Idem frater bene mi fuit notus. uir
a iuuētute usqz ad senectutē laudā
biliter. et sine querela inter fratres
conuersatus. ita ut nullus illo uider
in ordinis obseruacōne districtior.
et in ūtutibz superior. Raro loqbat.
raro indultis cōsolacōibz utebatur.
Nesao quo dei iudicio ita tristis ⁊ pu
sillanimis effectus est. ut tantū de
pcis suis timēt. et omnino de uita
eterna desp̄aret. Nō quidē dubitauit
in fide. si tantū desp̄auit de salute.
Nullis scripturarū auctoritatibus
potuit erigi. nullis exemplis ad
spem uenie reduci. Hodiē tamē
pecauit. ut credit. Cui ei fratres
dicerent. qd habetis. unde timetis.
qre desp̄atis. Respondit. Nō possū
dicē sicut cōsueui oracōnes meas.
et ideo timeo gehennā. Quia tris
tice uicio laborabat. idcirco acedi
osus erat. ⁊ ex utroqz nata ē in eo
de eius desp̄acio. Positus i infirmi
torio. quōdā mane ad mortē p̄ane.
ad magistrū suū uenit dicēs. Non
possum diuicius contē deū pugnare.

Cāmp

Ilo ulla ei minus considerare: ad pis
cinam monasterio prima abijt: et in
ea se precipitans suffocatus est. De scio
nitah q̃ a quodã maligno conuersio
dem etiam in puteũ se precipitauit. xliii.
In alio quodã mõsterio sãmonialiũ
anno ꝓximo similis pene casus contri
git: licet causa ipellens dissimilis fuit.
Puella quedã sicut in retulit quedã
sãmonialis eiusdẽ ordinis a quodã
homine misero. habitu quidẽ reli
gioso. nõ animo. ita magicis artibus
est dementata: ut tẽptaciones ab il
lo cõceptas sustinere nõ posset. Nemi
ni tamen passionẽ suã aperire uoluit:
set solũmodo dixit. Exire uolo: et pe
nitet me huc uenisse. Que dũ exire
nõ permitteret: tristicia urgente in
puteũ se nullo uidẽte precipitas extic
ta est. Quã dum ubique quererẽt nec
inuenirent: recordate sunt quedã so
rores eam dixisse. ego suffocabo me
in puteo. Quesita est ibi et inuenta:
set mortua. Eodem tempore. quidã hõ
miserabilis. alcius cuiusdã mõsterij
sãmonialẽ simili extraxit malicia.
et ipregnauit: que in seculo mortu
a est. De iuuencula q̃ ex tristicia se sus
pendit ab amasio suo ꝓtẽpta. xliiii
Ante hos annos. xiij. cõuent
ni ueniens de messione ci
naulico renũ ascendẽt. et in uillã co
lonie uicina que rodinkirge dicit.
uenitet: iuuencula quedã in eadẽ ho
ra uitã finierat. adhuc iacẽs in ter
ra. De qua dicebatur. qd a quodã
uiro genuisse plem: et q̃a ab eo fu
erat repudiata. et tristicie uehemẽ
cia. talem sibi influerat mortem.

De adolescente qui uestibus suis delu
ex tristicia se suspendit. xliiii.
Inter illud tẽpus adolescẽs qdã
in colonia uestes suas deluserat. Pro quo
infortunio ita tristis effectus ẽ: ut so
lariũ domus sue ascendẽt. et laqueo ui
tam finiret. Ipsides nuĉ qm̃ periculosa
sit tristicia. que nõ est sedm deum. Ro
Quid sentiendũ est de aiabus istorũ?
Rom. Si sola tristicia et desperacio. nõ fre
nesis. aut mẽtis alienacio in causa fuit.
haut dubium quin dampnati sint. De fu
riosis et fatuis in quibus tricio nõ uiuit.
questio nõ est quin saluentur. quocũq
modo moriantur: si tamẽ ꝓius habuerit
caritatẽ. De supꝑdicto conuersio quidam
uir sapiens qui illũ bene nouit. me au
diente sic ait. Non credo qd umq̃ pri
fecerit cõfessionẽ suam. Deus enim iusto
et timẽtes se licet eis aliqndo quodã
iusto suo iudicio permittat in sensu suo
peccare: nõ tamen illos sinit tã mi
serabili morte finiri. Ecce exemplum.

De baldewino mõcho qui fuit aduoca
Saxonia ciui Brũswich. capi. xlv.
tus brunswich. miles quidã nobilis
fuit. nomine baldewinus. eiusdẽ ciuitatis
aduocatus. Iste in spiritũ deo seculã
serens in domo quadã ordis ciste. q̃ re
larhusen dicit. habitũ suscepit. Qui
toto anno ꝓbacionis. ita sibi rigidus
extitit: ut tam ab alijs quã a magistro
suo sepe arguereꝰ. Factus uero mõchus
tanta fuit feruoris. ut nõ sufficeret ei
cõmunia: ymo etiã cõmunibus superad
deret multa specialia. et ponẽs puam.
Ceteris quiescẽtibus ꝓ̃ laborauit: alu
is dormientibus ꝓ̃ uigilauit. Tandẽ
ex nimijs uigilijs et laboribus. ex sicuto

iam cerebro · tantã capitis ſentit de
bilitatẽ: ut nocte quadã · antequ cõue
tus ad matutinas surgẽt · oratoriũ i
traret: formã nouicij ascendẽt: ꝛ fu
ne cãpane collo suo circũligata desilu
ret: ipsam q cãpanã mole corpis tra
hendo · arcuis ictibꝫ pulsaret · Territa
custos festinauit in oratoriũ: ꝛ ml
to amplius territus ẽ. dũ sic pendentẽ
uideret mõchum · Accurrens tamẽ fu
nem incidit: et ad huc palpitantẽ et
pene strangulatũ deposuit · atq; refo
cillauit · Ab illo tempore nũq; sensũ pri
tinũ recuperare potuit · Ad huc dicitur
uiuẽ · nec est ei cure q̃ndo ul' q̃d come
dat: siue quã diu dormiat · Sic q̃ndoq;
de indiscreto feruore · nascitur uitium
acidie · Aoi Dictũ est supius de acci
dia siue tristicia · ecia nasci pusillani
mitatẽ · Hec ꝛ nõ uidetur ẽe uitiũ · Ao.
Arbor mala nõ pt facẽ fructũ bonũ:
licet pusillanimitas certis filiabꝫ acci
die siue tristicie · minor uideat esse
malicia · satis tamẽ temptacio illius ẽ
periculosa · Ipsi conuerti uolentes ad lo
tam uitã sepe auertũt · conuersos ne
pficant impedir · Ao Da exempla ·
Ao. De scolastico q̃ ãnũ pbandis ipse
Hbias uit in mgr ordie: ẽ cap. xlvi.
quidã nigri ordinis nõ monachus in ordine nrõ: narrauit ꝛ q̃d
magister quidã pariẽsis · ad ordinem
nrm uenire desiderans · silencii pmu
anni et quadã pusillanimitate mẽ
ta timuit · ut ordinẽ nigrũq; intrẽret:
ibiq; pfectionis annũ cõpleret · Cum
mor ut factus est monachus: diuer
ad cõuentũ · Gracias uobis ago dñe
mei · de beneficijs ꝛ a uobis exhibitis:
q̃a ad q̃d ueni · hoc apd uos expleui.
Modo cã licẽcia uri migro ad ordinẽ
cisterciensẽ · Non enim ueni ut uobiscũ
manerẽ: ꝛ ut inter uos temptacones
quas timui ꝛ temperarẽ · Veniensq;
ad quandã domũ ordis nri. nõ ut no
uicius pfectionẽ intrauit: ꝛ habitũ
tantũ mutauit · De prelato qui ordi
nẽ uocauit temptacõem. cap. xlvii.
Recordor nũc cuiusdã uiri ualde
litterati: ꝛ cuiusdã nobilis ec
clesie plati · Huic cum dicerẽ nup · q̃re ꝛ
uenitis: ut quid tã diu expectatis: Res
pondit ꝛ · Non audeo intrare ĩtemp
tacionẽ: districtionẽ ordinis temptacio
nem appellans · Ex multo enim tempore
uoluntatẽ habuit ueniendi ad ordi
nem · ꝛ quadã pusillanimitate ĩpedi
tus est usq; ad huc · Huic cõgruit illd
salomonis · Qui obseruat ventum ·
nũqm seminat · Ventus est temptacio:
seminacio cõuersio · Qui nimis timet
in ordine temptari: uir potũt ĩ ordine
conuerti · Nonnulli plures ĩ seculo · tam
clericorꝫ q̃m laicorꝫ · quia multo tẽ
uorũ fecerũt · nec tamen audent con
uerti · timore temptacionũ · Semp añ
oculos habent temptaciones: ꝛ nõ cõ
siderant multimodas que ĩ ordine sũt
cõsolaciones · Ecce exemplũ · De mu
lere qui ordinẽ intrauit timore pedicu
Recitat ꝛ daniel lorũ. xlviii.
Rabias sconauie · mulier quedã
honestũ · et ĩ mulicia nominatũ · ĩ tem
po factũ fuisse mõchũ · Hic cũ altũ que
dam militẽ eque ĩ armis strẽnuũ · in
seculo amicũ habuisse · et die quadã
ad conuisionẽ eum hospitus fuisset:
respondit ille · magne pusillanimitatis

tus uerbū. Ipsere amice. ego forte uenu
rem ad ordinē: si nō est una res quā
tamen. interrogāre mōcho que nam
est res illa: respondit miles. Ipse mu
culi uestimētor. Pannus laneus enī
multos uermiculos nutrit. Tūc ille
subridēs ait. Ocy forte multū. Qui i
rello diaboli nō timuit gladios: in
multitudine xpī timē debet pediculos? Au
ferēt tibi nūc pediculi regnū dei? Ille
licet ad hec uerba tūc tacuerit: tempe
tamen modico emensō. effectu rēdit.
Nam ꝗ ordinē tam ūbris quā exem
plo illius puocatus intrauit. Contigit
ut postea ibi duo cōuenirēt colonie.
i ecclia bti petri. Monachus uero
expensis. cū alterū regularīt saluta
set: subridens adiecit. Quid ē frater?
Times ne adhuc uermiculos? Ille re
ne recordans unde talis interrogatio
haberet originē. et ipe subridendo. respō
dit uerbū bonū. ꝗ memoria dignum.
Crede mi frater. et hoc p certo scias:
quia si essent omēs uermiculi omī
monachorū in uno corpe: nō me de
ordine morderēt. Quo uerbo audi
to. ille multū edificatus ē: multis il
lud ad edificationē reatans. Ipsides
qnte fortitudinis fuis sit. is qui an
conuersionē nimis fuerat pusillani
mis? Inde hoc nisi er diuinis cōso
lationibus. q̄ fiunt in ordine? Hec de his
dicta sunt. quos uicinū pusillanimita
tis ne cōuertant auertit. Nūc audi
aliqua exempla. de his quos post
cōuersionē ne pficerēt tēptauit et
impediuit. de tēptationibus godefridi sco
Scolastici sū andree i colonia.
colasticus sū andree cap̄. xliv.

in colonia godefridus. cū esset uir
debilis. et decrepite etatis: ad ordinē
cū multa animi instantia uenit. E
go uero cū ipo in plucione fui. De q
etiam plurima quibus uerabat tēpta
tionū genā uidi et audiui. Die qua
dā cū ad chorū festinaret. ꝗ cappā suā
induere conaret: diabls conatū eius
impediuit. cappā ep fortiter retinuit.
Tandē post nō modicā fatigationem
ad se reuersus. a diabolo se impedi
cōsiderans: cappā induere cessauit: ꝗ
signans se inimicū fugauit: ne alio
deinceps passus ē impedimentū. Cum
iam ad finē tendēt ānus plucionis:
cepit ei diabls ad mentē reducē. diui
sa que in seclo habuerat cōmoda. po
nere eiā plurima q̄ in ordine esse mi
denī incōmoda: pondus uidelicet uel
timētor. longas uigilias ꝗ silencū:
calorem i estate et frigus in hyeme:
regulare ieunium. et tenuē dietā. et
cetera huiūmōi similia. In quor omī
cōsideratione. ita pusillanimis effūs
est. ut omīno de pseuerātia desperet.
Et dixit mi. Non putabā ordinē tan
te esse districtionis. Ipsi ep ad hoc
pus estimaui qd minuti carnes ma
mederēt: et qd mōchi sine cucullis
suis dormirent. Penitet me huc ue
nisse. Positū meū est. ut p memet
ipm cantē i ecia mea i herlisheim
cuius pastor sū. que satis male mō
locata est: et spero p dei gratiā. qd ho
neste et sine q̄rela. regē detrā pleram
michi cōmissam. Cui respondi. tēp
tacio diabli est: qui uos sub specie
boni errare conatur. Tunc ait. Si
istud nō est bonū. reuertar ad plu

dam meã · et in ambitu claustri ca
metã m̃ aliquã eligã: ubi tã cano
nice uiuã · ut alij exemplo meo edifi
cent · Chorũ frequentabo: et q̃dq̃ m̃
subtrahẽ potero pauperib̃ erogabo · Ad
q̃d uerũ respondit · Et hoc cõsiliũ dia
boli est · Si reuisus fuerõs · omnib̃ ci
tus derisiũ: et qui hoc suasit · in pcã
pristina uos praecipitabit · Sic eo fluc
tuante: cũ ego die quadam ad latus
eius sederẽ · et uerba cõsolacõis ipen
derem: codicẽ psalmor arripuit · a
peruit · et ait · Legamus q̃d de me
dicturi sint fratres mei: si reuersus
fuero: Primus autẽ uersiculus qui
occurrit: cãt · iste · Aduersũ me lo
quebantur qui sedebant in porta: ⁊ in
me psallebant qui bibebant uinum ·
Statimq̃ exclamauit · Iam̃ p̃nosti
cum · Ego inquit exponã tibi ꝓphetiã
istam · Si rediero ad scũ andream · cõ
canonia mea · quocũq̃ in portam ecclẽ
sie sedebũt · ꝓ aduersũ me loquent ·
me iudicantes · ⁊ de mea salute disputã
tes · Noctib̃ uero · qũ sedebũt ad
ignẽ et uacabunt potacõib̃: ero psal
mus eorum · Sicq̃ dei misericordia
ad mentẽ reductus · et a se ꝓ cõfuta
tus · monachus efficãs est: et nõ mul
to post in bona cõfessione defunctus ·
migrauit ad dnm · De cõpatiõe Reynẽ
successoris eiusdẽ godefridi. capi. I.

Renerus iam dicte ecclesie sã
andree scolasticus · ⁊ frãs go
defridi successor: cũ post eius mortẽ
fieret apd nos nouicius: in tãta cepit
uarijs tẽptacõnib̃ turbari: ut pusil
lanimis effectus · die quadã dõno ge
uardo abbati dicẽt · Non possũ hic di
uaus manere: quia nec ordinẽ ualeo
diuinus sustinere · Quẽ cũ interrogasset
quo uultis ire: respondit ille · Ad pbẽ
dam meã oportet me redire · Tunc ab
bas quasi uir prudens simulãs q̃dã
seuerritatẽ: cepit nesciõ ad quẽ clama
re · Afferte m̃ securim · Cui cũ diceret
nouicius · quid debet securis? Rñdit ·
Ut pcidantur pedes uri · Credite michi
magis uolo uos sine pedib̃ semp pas
cere: quia uos sinã abire · ⁊ confundẽ
domũ uram · Tunc ille subridẽs ait ·
Melius est ut maneã · Sicq̃ puerta
tocosa: cessauit temptacõ satis dura.
Ma Ut considero: nouicius facile
temptat · et facile sanat · Ma Hoc ple
nius scies in sequẽti capto · De nouicio
q̃dã no ꝓlecto se radi ñ pmisit. ii.

Nouicius quidã cũ in hemen
rode satis tranquille annũ
pegisset pbationis: et uoluntate sua
bilitatis expressa in capto · radendus
est in monachũ · atq̃ is qui eũ radẽ
debebat · rasorũ in corrigia corrigẽ ·
dyabolus in eadem hora sic iuuenẽ
contristauit · sicq̃ pusillanimẽ red
didit: ut mutato animo rasorẽ nõ
admitteret · Quo uiso dõnus hermã
nus abbas loca scẽ marie · tunc ibidẽ
prior simulata quadã iocunditate
accurrit: collum iuuenis utrocq̃ brachio
strinxit: et quia eadẽ tristicia ex ĩ
missione est dyabli docens fluctuan
tem animũ ad tãquillitatẽ ꝑduxit · Tẽp
tacione sedata · mox adolescẽs facies
nõ sine astantiũ ãmiracõne ẽ serenata:
et pmisit se radi · Sicut michi
retulit iam dictus abbas: ita multus
nouicij subito fiat ĩmutatus · ut ni

gredo maxillarũ et tremor labiorũ
satis ostenderet quid corde cõcepisset.
Ho Ecce istud est qd iam dixi: qꝫ no
uicius tẗptacio facile ueniat ⁊ facile
recedat. Ho Quedã temptacõnes no
uiacꝫ tam dure sunt et tam ualide:
ut illas cõprescere ualeat nõ uerba. nõ
exempla: sꝫ sola potẽcia atꝫ cõsola
cio diuina. De nouicio a spũ blas
phẗie tẗptato et ĩ tẗplõ crucifixi

Nouicius quidã lib̃ato. ca. lij.
tempꝫ pluuiosis sue ex quadã
tẗptacione diabolica quã nũqꝫ ante
cõuersionẽ senserat. grauissime tur
babatur. Erat enĩ eadẗ tẗptacio de ĩ
carnacõne uerbi. nõ qd de illa male
sentiret: sꝫ diabls ꝑ spũ blasphemie
feruorem mẽtis illius nitebatur extũ
uere: ut dũ de ea dubitaret. tãtos ꝑ
ꝓ subire labores recusaret. Die qua
dam cũ staret ad ꝑmã in choro nouicio
rum cont altare: cõtẗplatus ẗ oculis
corporeis ymaginẽ crucifixi. in aere
uenire ad se. ac si diceret. Quare du
bitas? Respice in me. Ego sũ ille
qui natus et passus sũ ꝓter te. Per
aliqũ horã ante faciẗ eius pendens
erat ipa ymago! quã tũ uidere potu
it. ab umbilico et sup̃. Interrogatus
a me si sciret quid hoc significaret: re
pondit. Dns michi cõtulit gram illã:
ut nichil ĩpudicũ. ⁊ qd ledẗ possit ue
recundiã meã. cogitare possim de illo.
Et ideo intellexi. qd tũ pres corporis
sui superiores. non inferiores ostendere
michi dignatus ẗ. Ab eadẗ hora omis
illa cessauit tẗptacio! quã ante nulla
cõfessio. nulla sanare potuit oracio.
Et licet iam dcã temptacio cessauit:
nõ tamen tẗptacꝫ cessauit. Quem
eni dere nõ potuit ꝑ blasphemiã:
fugere conatus est ꝑ acidiã. Nam
ꝑ plurimos dies. quocẗs ire deberet
ad ecclesiam ad horas canonicas: ut
nullatenꝫ ad ostiũ celle: sensibiliẗ ⁊ tã
gra uiter scapulis dyabolus illũ de
gl sit: ut capelleret residẗ ⁊ quiescẗ
fratres. qꝫ monachus. tã fortis ⁊ tã feruẗs
est in ordine effectus: ut tedẗ nesciret.
quacũqꝫ sꝫẗ acidie ĩpugnatus. De
nouicio tẗptato et ꝑ nocturnã uisio
ne diuꝫ uiꝫ reducto ad uitã. Ab
bas philippus de ottrburg.
retulit abbi nro. de quodã suo nouicio
tẗptacionẽ satis gra uem: ⁊ sola
dei reuelacõe sedatã. Cũ enĩ idẗ no
uicius tam grauiter esset tẗptatus: ut
a nullo hõim posset consolari. ⁊ fir
mũ cõcepisset ꝓpositũ recedendi. et eadẗ
nocte qua de mane ad seculũ redire
uoluit. tale somptniũ uidit. Visũ est
ei qꝫ staret añ ostiũ porte: de qua du
as hinc inde cõsideraut uias exire.
Vna ex illis uergebat ad dexterã: al
tera ad sinistrã: uiꝫ tamẽ ducebat
ad siluã oppositã. Stante nouicio in
biuio. cũ dubitaret quã illarꝫ eligẗ:
senẗ quendã comitũ stare cõspexit.
Cui sic ait. Bone uir si nosti ostẗde
mihi que ex hijs duabꝫ uijs sit tecior
ad ambulandũ cõmodiorꝫ. Ad qd ille
respondit. Ego plene et bene te erudi
am. Via hec que est a dexteris ĩ me
more ꝑ breue spaciũ spinosa ẗ: ieqũ
lutosa. ⁊ aspa. Postea sequit campus
amenissimus: longus. planus. ma
rysꝫ floribꝫ decoratus. Via uõ qẗ
a sinistris. ĩ siluã quidẗ cõmoda est.

De temptacione.

plana · sicca · lata et lene trita sanctor
delicosa: et nō longa · Cui cāpus mor
continuat · longus · scopulosus · lubri
cus · et asperimus: et cū ipso uisu horre
dus · Ecce totū p̄ducti tibi: qd cūq uolu
eris eligere · Hoc dicto · nouicius expgefac
tus est: nō dubitās uisionē p̄ter se
ipsum · utpote lene sue tēptacioni con
gruentē · Mo Vellem scire iterpta
cionē hui uisionis · Mo Via ad dexte
ram uitā significat monasticā · et spū
alem · Via ad sinistrā · uitā secularē
atq carnalem · Illua p̄sens uita est:
in qua more arbor homines crescūt p
etatē: et succidunt p mortē · Itaq ui
ta breuis est: siue monastica sit · siue
secularis · Illa in p̄senti spinosa ē p
ordinis rigorē: inequalis p multimo
dam tēptacionē: lutosa p humilitatē
subiectionis: angusta p paritatē uo
luntarie paupertatis · Angusta ē uia
que ducit ad uitā · que p dexteram desig
nata est · Campus uero longus et
amenus p̄ditus est: quia p multas
tribulacōnes oportet nos introire ·
Secūdū uita secularis atq carnalis ·
quā sinistra designat · eo qd ad sinistra
xpi in se gradientes ducit · ai hedis iu
dicandos i pēn cōmoda est · ob carnis
necessaria: plana p̄ter p̄sta: sicca
p̄ter in obediencia: lata et lene trita
eo qd multi ambulent p ea: delicosa
p̄ter cōcupiscencia oculor · In hūc mo
dum uisum iterpt̄ans · a tēptacione
apostasie liberatus est: atq a pusilla
nimitate spe · et tempestate · Mo Sa
tis mirabile est · qd deus tam efficia
ter spm̄ instruit hominis dormien
tis · Mo Recordor nūc cuiusdā noui
cij · uigilando quidē satis tēptari: et
p̄ uisum nocturnū nō minori utilite
ab eadē tēptacione liberari · De Girardo
nouicō talia q̄ p alleluia i sōpnis
audiuit a temptacōe sua liberatus

Hina domus est est. Capi. liiii.
ordinis nostri in Flandria sita:
cuius mencionē feci in distinctōne
p̄ma · capitō sexto · In hac ante non
multos annos miles quidā nobilis ·
Gerardus noīe de castro tuino oriun
dus · cōuersus ē · Cumq nouicius i
choro nouicior staret · et clamores
mōchorū in choro superior sup caput
suū cantanciū frequent audiret: tēp
tari cepit · Amplius tamē caput ei
turbabat · quociēs alla cantabatur ·
In illo maxime uoces exaltari solēt ·
Et suis et hoc pusillanimis: accesit
ad priorem · et ait · Dne prior ca
put meū doleo: nec diucius tū cla
morem sup caput meū tolerare po
tero · Cui prior uita quedā cōsolacio
nis tendit: et parū illi pfuit · Nocte
quadā cū maxime de hoc nouicius
temptaret · uidit se in sōpnis aquiba
dam milibus aliqndo inimicis suis
undiq uallatum · nec aliqd refugij
sup ē subsidiū · Cumq putaret ce
lerius se esse capiendū ul' interficien
dum: clamauit ad dnm dicēs · Dne
liberā me in hac hora · Et circūspici
ens mor uidit exercitū candidator
de longe uenientē: sibiq in auxiliū
properantē · Signifer autē qui p̄cede
bat p signo militari alla
clamauit · crebro id repetens: qua
uocaciōne hostes territi et dispersi
fugam inierūt · nouicū solū relin

quentes. Qui expgefactus. nõ solum
gauisus est se fuisse liberatũ. ab eis q̃
cum circãdederãt ĩ nocturna uisione.
sz qd magis eũ angebat. ꝑdcã uidelicet
tẽptacone. Mane accedens ad priorẽ.
dixit ei satis hilariter. Rogo uos dñe
prior. ut ad huc alaus ⁊ forceus cante
tis alla sup caput meũ. Non me ãmo
do turbabit clamor diuine laudis.
et reuelauit ei uisionẽ p ordinẽ. Istã
nobis retulit scẽ recordacõnis wal
cherus de birbach. qui eundẽ gerar
dũ ⁊ uidit et agnouit. Ad Puto e
cã nõ nullos monachos de apostasi
a temptari. Mon. Multa de ea tẽptã
tur. et uariliter reluctantur. Alij tẽp
tantur. et tam uoluntate quã ope
pessus superãt. Quidã uero tẽptãtur.
et cõcepta uoluntate diuinis reuela
conibz siue ordinacone ante casũ
reuocantur. Non nulli uero flagel
lis cohibentur. Ad De hys michi
dicas exempla. Mo. De primis et se
cundis. qz tẽptacõ eorũ satis ẽ usita
ta. nõ est necesse t dicẽ exempla. de
nouissimis uõ tibi dicam qd audiui.

De monacho motkirburch qui p
uersiculũ. Ꝑdiet. ꝛc a tẽptacõe apos
tat. lv. cap.

Monachus tasie libar ꝛ. lv. cap.
quidã de otkirburg. teste dnõ
philippo alias eius qui hec retulit. tẽp
tacones incurrit. ut redire ponẽt ad
seculum. Nocte quadã cũ staret in cho
ro. et mente tractaret. quando ul quo
mõ de monasterio exiret. p tedio cõtare
nõ potuit. In laudibz uero cũ cantacõ
sũ alacrit psalleret. eo qd esz feria sex
ta. iam dcis alias ad exeundũ fres
arcuuit. Qui cũ uenisz ad mõchũ u
lum fluctuantẽ et nõ cantantem. puta
eum dormire. se ad illũ inclinauit. et
uersiculũ qui cadẽ hora psallendus est.
in aurẽ uigilantis fortiter clamauit
dicens. Egredier diabls ante pedes.
Qua uoce audita. satis territus ẽ ille.
putans alitẽ p aliquã reuelacõnẽ
cogitacõnes suas puersas scire. quibz
tam manifesta sentẽcia ꝓphetica uisũ
est respondẽ. Nec aliter intelligẽs uer
ba ꝓphete. qm̃ p se facta. timuit ma
ledictionẽ eius si aberet incurrẽ. et
dyablm taneris siu ducẽ halẽ. Sicz
uirtute diuina reuocatus a malo
proposito. stabilis factus est. et mirabilis.

De scõmonali q dñi nocte uellet ut ad
scõm et caput ostio illideret a tẽpta

Scimonialis cõe liberata ꝛ. lv
quedã circa principiũ cõuersã
nis siue. sicut ipa michi retulit. tã gra
uiter tẽptata fuit. ut doleret se uenisse
se ad religionẽ. Reduxit ei aũ cordis
oculos diabolus delicias secli qs dimi
serat. penuriã mõsterij quã sustine
bat. et cepit ex hoc grauiter tẽptari
et cõtristari. Que cum tẽptacones
diuinus sustinẽ nõ posset. nocte qdã
uoti sui ĩmemor. de lecto surgẽs. et
de monasterio egredi uolens. ad ostium
qdam qd ad cimiterũ ducit. uenit.
ut tãsilito muro ad seclm iret. Nutu
dei factũ est. ut in superiori limine tã
fortiter capite ꝓpingẽt. ut cõcusso ce
rebro retrorsũ caderet. ⁊ diu qi eram
mis iacet. Tandẽ ad se reuersa. ait.
Quo uis ire misera. Quod diabło
debuisti. hoc exsoluisti. Reuertẽ nõ
in claustrũ tuũ. qz nõ est uoluntas
dei ut usqm̃ uadas. Ecce qm̃ misera

De temptacõe.

cõdiuer deus suos conseruat: nũc p
sompnia: nũc p quedã ꝓsagia: nũc
p flagella. Et hijs saltis potis colli
gẽ. qd quedã nouicior temptacões.
necnõ et mõchorũ. nõ uerbis hũanis
et exemplis posse inter curari: sz sola
diuina uirtute. Hec tibi dicta suffi
cant de tẽptacõibz accidie ul tristi
cie. Hjs nũc aliqua audire exempla
de auaricia. Nõ Volo et desidero.
q hoc uitio nõ solũ seculares. sz et
claustrales saltis temptant. Vnde pe
to ut idẽ uitiũ in describas: filias et
enumeres: et sic exempla subiungas.

De auaricia et filiabz eius. ℣.

Auaricia est gle seu quarũlibz rerũ ĩsaciabilis
inhonesta cupido. Hoc uitiũ alio
nomine uocat philarguria. Videtur
tamen inter hec duo aliqua ẽ differ
entia: quia auaricia est ĩmoderatus
appetitus habendi oim rerũ: philar
guria uero: p quã singulari appetitu
pecunie colligende. frena laxant. Aua
ricie autẽ filie sunt. fallacia. fraus.
pdicio. puuria. inquietudo. uiolencia
contra misericordiã obduracõnes
cordis. Auaricia in duobz consistit:
in acquirendo scil: et retinẽdo. De ac
mitiũ p salomonẽ dicitur. Cõtur
bat domũ suã. qui sectat auariciã.
Dñs uolens zacharie ostendẽ. unde
maxime pcederent mala mundi: os
tendit ei amphoriã p cuius amplitu
dinem intelligitur cupiditas. Ꝑ in eode
ꝑpha dicta est oculus ĩ uniuersa tra
dcõm aplm. radix oim malorũ est a
uaricia. Hoc eam nõ solum temptãt
psone seculares: sz etiã spiuales. Ja
cob regredientẽ ad terrã natiuitatis
suie. secutus est laban: uolens illũ re
tinẽre. Qui cũ retinẽre nõ posset. ait. Ad
tuos ire uoleras: cur furatus es deos
meos. Jacob qui intrpitatur luctator
ul supplantator: significat uirũ mo
nasticũ qui esse debet supplantator ui
ciorũ. Laban uero qui sonat candid:
significat mundũ. Contingit frequẽ
ter ut aliq's mundũ p conuersionẽ
deserat: nec tamẽ conuersus. ab auaricia
cor suũ cohibeat. Hunc iuste mũ
dus insequitur et dicit. Desiderio eras
tibi domus pris tui. id est patria ce
lestis: cur furatus es deos meos. Ac
si dicat. Cur sectaris auariciã: De
auro et argento qd religiosi satis ap
petunt. ydola fiunt. Non ergo sine
causa auariciã ydolorũ seruitutẽ uo
cat apls. Rachel q intrpitat uidens
deum. ata est religiosi: que du mũdi
hui diuicias cõcupiscit: quasi ydola
sub stramẽtis abscondit. Omnia enĩ
corpis necessaria. q mõchis regula
cõcedit. quia utilia sũt. stramẽta dica
possunt. Nõ Sepe ordo nr a secula
ribz de auaricia iudicat. Nõ illi
auariciã: hoc nos esse dicant. puude
ciam. Omnes enĩ hospites suscipien
tes et mandato regule tenemur
sicut xpm suscipe. Quibz si negaret
hospitalitas. qui modo ordinẽ iudi
cant de auaricia: tunc forte amplius
eundẽ iudicarẽt de impietate ꝛ mise
ricordia. Pene nulla domus ẽ ordis
que nõ sit obligata debitis: tũ ꝓter
hospites ꝛ pauperes: tũ ꝓter eos qui
cotidie cõuertunt. et sine scandalo
repelli nõ possunt. Est enĩ dispẽsatore

nostros erausem · nõ de toto · sed de tã
to : sepe hac necessitate oportet illos
uelint nolint auere · Quanta pena
uicaũ auaricie in pũna siue in futuro
plectat · ul' qũta glã et fructu diuicar
cõtemptus in pũna eãã remunerent :
quibusdã ẽ ostendã exemplis · Magna
erit eius glã in futuro · De cellario mi
lite qui canonicos bũnẽsibz debitã pecu
niã negauit et gressũ pdidit. ca. lviii
Miles quidã cellarius noĩe de
Mulla winteren oriundus · fis
trem habuit carnalẽ · noĩe hurminol
dum · bũnẽsis ecclie decanũ · Iste eidẽ
cellario acõmodauerat de pecunia ec
clesie sue · xx · marcas coloniẽsis
monete · Assortuo decano · ꝓpositus et
frẽs · multũ qꝫ pecuniã sibi cõmodatã
reddẽ recusauit · ymo qd deterius eãt
omino negauit : quia illã restitbz cõ
uincẽ nõ potuerũt · iurare cõpulerẽt ·
Miles uero stimulatus auaricia · iu
rauit ꝫ piurauit : equũ ascendit et
abiit : sz manũ dei effugẽ nõ potuit ·
Cũ autẽ cõplesset meduũ uie · ire uo
lens ad domũ suã : pedẽ nõ potuit ·
Nã ꝓter auaricia que radix ẽ omiũ
malor · dns gressũ illius ĩ terra fixit :
et quia meritus fuãt · lingue officio
eum puauit · Senaens ille se iusto
dei iudicio nõ posse loqui · neqꝫ pedẽ ·
ul' saltem humã redire : scã abrahã
patriarchã qui tũc ei in mentẽ uenit ·
sans deuote inuocauit dicẽs · Sce ab
raham si tuis meritis ei officio ling
ue gressũ recepo · mor humã reitar :
et fribz suã pecuniã restituã · Statim
ut hec uouit loqui cepit · gressũ qꝫ
recepit : pecuniã reddidit : et de piu
rio penitenciã egit · Hec idẽ cellarius
ablati nrõ retulit : uir quidẽ simpler
et sans lene mongeratus : obijtqꝫ no
uicius in domo nrã · Nota Si deus sic du
re punit auaricã in secularibz : pudet
qd multo acrius illã punit in clauſ
libz · Nota Verũ est · Maxime ubi sue
sunt fallacia · scilicz et fratus : uiolẽcia
et contra misericordiã indurato cordis
De monasterio qd dns ob fraudẽ cellera
rii plagauit. ca. lix.
Cellerarius quidã ordinis nri tẽporis
auaricia · uiduam quandã defrauda
uit : immemor ꝓuble salomonis · Cõ
turbat domũ suã · qui sectatur auaricia
am · Dns uero nõ immemor uindicte ·
anno eodẽ totũ pene uinũ qd mõsterii
creuãt ma deteriorauit : ut nullius esset
saporis · ul' coloris · Senaens abbas tan
tam plagã nõ esse sine causa : uirgine
xpi azelinã · que tẽpibz meis colonie
fuit · ut sibi a dno causã illius flagelli
peteret reuelari · humiliter exorauit · Ad
cui fratribz : responsũ est ei · qꝫ ꝓter fraudẽ
esset cellerarij sui · quã in talem uidui
exercuerat · Et adiecit dns · Ad hunc ei
tangã una plaga maiore · Qd fecit
ma · Eodem enim anno miles quidã tu
nem pene annonã mõsterij ĩ horreis
incendit : sicqꝫ plaga cessauit · Nota Si
deus ualde sit misericors · qd est qd ꝓ
unius homis fraudẽ omnẽ punit
cõgregacionẽ : Nota Sicut legit ĩ libro
ꝓter auaricia achor · qui de anathe
mate iherico tulit : in omnẽ ꝓlm ira
dei descendit · Nã sicut deus misericors
est : ita et iustus est · Si ꝓter unius
meritũ sepe multitudini pcit : quid
miraris si dicente eius equitate ·

qndo ꝓter unius delictũ multos pu
nit. Mo. Si hec ita se habẽt. uidetur
mi utile subiectis. ⁊ necessariũ plantis.
ut frequẽter officiales suos moneãt.
ne aliqui fraudẽ inferant. ne forte ꝑ
hoc flagellum contra se iudicia puni
ant. Mo. Ueru dicis. qꝫ modicũ fer
mentũ. totã massam corrũpit. Non
solum deus punit si instinctu auaricie
alijs dampna iferamus. ymo etiã si
mã auare retinẽdo egentibꝫ nõ ipcia
mur. ul' exhibita ĩmisericordiũ ãtre
tempus subtrahamus. De plaga do
mus uilaricensis. Caplin. lx.

Habitatio domus est ordis nri. q
uilariũ dicẽ. in qua hospitibꝫ ⁊ egenis
multa bona sepe exhibita fuit. ⁊ adhuc
cotidie exhibent. Hoc anno cũ essent
in eadẽ puincia tempa cara. fres eius
dem cenobij summã annone sue taran
tes. et sicut mos est humane infirmitati
defectũ timẽtes. et dyabolica ut patu
it intẽptacõne. subsidiũ qd pauperibꝫ
sans largiter ipendẽ consueuerãt. usqꝫ
ad messem subtrahẽ cõsiliati sũt. Eadẽ
nocte sicut retulit nobis quidã mona
chus de eadẽ domo ueniens. piscina
que erat ultra claustrũ erupit. et ꝑ
diuersas se diffundens officinas. gra
uiter illos dãpnificauit. Qd fratres
utpote uiri iusti et timorati pcis sui
⁊ maxime cõcepte in pauperes auaricie
deputãtes. mutato cõsilio. sicut ante
beneficia illis solita ĩpenderũt. Non
Uellem nũc aliqua audire exempla.
de pena auaricie ĩ uita futura. Mon
Hoc differendũ est usqꝫ ad distinctio
nem duodecimã. in qua tractandũ e
de pena ⁊ gloria mortuorũ. Interim ꝑ
dicã quedã exempla cont' auaricia.
ut cognoscas qntũ bonũ qntũ ue glẽ
consequũtur. hij qui ab auaricia tẽpta
ti. superati nõ fuerũt. De abbe qui
cellario suo ob dolũ depõito a diuisaris
bõ ꝑ qꝫ cõtẽdebãt ultro dimisit ⁊ eadẽ

Habes eos cõactus recepit. capũ. lxi.

Ablas quidã nigri ordinis. si
cut mi retulit quidã alius de ordine
nrõ. uenit ad abbatẽ quendã claraual
lis dicens ei. Dne abbas date mi falcẽ.
et ego dabo uobis curuũ baculũ. Ille
qd facẽ uellet stati intelligẽs uiriũ sui
cepit. habitũ mutauit. ⁊ qꝫ hominẽ
prudentẽ eundẽ esse considerauit. nõ
multo post. domui cuidã ordinis nri
abbatẽ eum pfecit. Eodẽ tempe domi
illius fres. ꝑ quibusdã possessionibus
cũ psonis quibusdã secularibꝫ cõtende
runt. Uentilata est causa cora iudica
bus. et data ẽ sentẽcia ꝑ abbate ⁊ fribꝫ.
Postea cellerarius abbati secrete dice
bat. Dne bene hodie plactauimus.
Scatus tamẽ causã nrã nõ er omni
pte fuisse iustam. Audito hoc uerbo.
abbas sans turbatus ẽ. tacuit tamẽ.
Sequẽti die caplin intrauit. cellera
riũ pclamauit. et depositũ. eo qd a
uaricie sue cõsilens suppsisset iuratẽ.
Et missis ꝑ adiũsaris nuncis. aut illis.
Boni homines. bona uta. uestra sunt.
ego a die hodierna nõ repetam illa.
Qui cũ gaudio recedentes. ita ĩ albis
simplicitate et iustitia edificati sũt.
ut compunctis oculis reduxẽt. ⁊ bona ꝑ
quibꝫ diu cõtendẽrãt grato aio mõs
terio libẽ cõferrent. Que cũ nõ cõsen
tiret abbas recipe. responderũt. Dne
qdqꝫ uestri iuris fuit in hijs bonis re

mirabimus: qd ad nos principat deo in
elemosinā offerimus. Tunc pmū ab
bas acceuit sua regre: magis claustri
sui edificans sua simplia iustiaa: quā
cellerarius sua astuta auaricia. Simili
pene audies de dño petro abbe clair
uallis in distinctione pma capl'o xxxiij.
Iuri iusti multū detestant auaricam:
sicut audies in sequēti capl'o. De pposito
scheuldensi et conuerso auaro qui
apud amount. capl'm. lxij.
A monasterū sā arsanaq solas
tiais quidā uocatus fuit uir magne
prudencie atq sancte nacione gallicē
notē ulricus. Cui cū redditus scolas
tice nō sufficerēt: necesse erat ut debi
tis obligaretur. Quidā et fribr stem
ueldensis mōsterij ordinis pmonstra
tensis. eo qd uirū magne lectāture
illū conspicēt: frequentē monuit. ut
ad domū suā grā confusionis se tūsfer
ret. Tandē ille diuinitus inspiratus:
in hec illa respondit. Pecuniā aliqn
tulam detro: soluite illā et ego ueniā
ad uos. Qd cū intellexisset ppositus
pdā monasterij pecuniā lucrantissime
soluit: et scolasticus habitū suscepit.
Qui nō multo post eiusdē cenobij
fratis est ppositus. Nondū enī i ordine
pmonstratēsi erant alles. Facens ille
cū officio animas se regēdas suscep
pisse nō pecora ul' possessiones oppan
dabat. extirpandis uitijs nō pecunij
cōgregādis: scens auaricia radicē
esse omniū uiciorū. Habebat autē
unū conuersū i āministracōne exterior
ita solum et circūspectū: ita sollicitum
et pfrm ut omnia p manus eius
tractarent: et curtibr ecclie que necessa
ria erant tā in aratris quā ipsumbr
siue expensis. ipse quasi solus uniuersa
puidet. Omia ipse erat: omia dispo
nens. nichil negligēs: agrū agro co
pulans: et uineam uinee cōiungens.
Dominus ista cōsiderans et in scripturis
legens. nichil auaro esse scelestius: de
quadā cōuersū eundē ad se uocans.
ait. Noli barbare: quare uenerun
ad ordinem? Quia ñ bene exprimere
potuit theutonicū idioma. habere
nō potuit uerba ornata. et ideo qdq
loquebat. cōuersis uidebatur puerili
atq distortū. Respondit cōuersus. Ni
noui dñe. Tunc ille. Ego dicam tibi
Ad hoc enī uenī: ut peccata mea i hoc lo
co deflcam. Quare ergo tu uenisti?
Respondente eo. Dñe simili de causa
ait ppositus. Si uenisti peccata tua defle
re. formā debueras penitētis tenere.
Hoc est ut frequēter sis i oratorio: ut
uigiles. ut ieiunes: deū qz p peccatis tu
is iugiter exores. Non enī penitētis
est. ut tu facias uicinos tuos exhēdare:
et densū lutū cont se congregare.
Ad hec cōuersus respondit. Dñe tu
na illa que cōparo. agris ul' uineis
ecclesie nostre cōtinuant. Et ppositus
bene. Cum illa fuerīt empta: nec
se est. ut ecia emas illa que emptis
cōiungunt. Nosti qd dicat ysaias.
Ve inquit. qui cōiungitis domū ad
domū: et agrū agro copulatis. Nūq
habitabitis uos soli i medio terre?
Tu uero auaricie tue nullū finem
ponis. Cum omnia q in hac pūcia
sunt a te fuerīt cōpta: flumē tem
pransibis pede: deinde pedes usq
ad montana: nec sic quiescis. donec

de temptacõe.

puenias ad mare. Dicto qd ibi gdũ
sistes. eo qd pelagus sit latũ ⁊ spacio
sum. gressus autẽ tuus strictus. Ma
ne ergo ĩ claustro tuo. frequẽta ora
tiũ tuũ. ut die noctu qꝫ possis pcũ
tua deplangẽ. Expecta paulisp. ⁊ ha
bebis satis terre subtus te. ⁊ supẽ te. et
intra te. quia pulnis es. et in pulueꝛẽ
reuerteris. Hec audiẽs quidã ex fratr
seniorib. dixerũt. Dnẽ. dnẽ. si cõuer
sus iste amotus fuit. domus nra sub
sistẽ nõ poterit. Ad qd respondit. Me
lius est ut domus peat quã aia. ⁊ nõ
acquiescat petiõni eorũ. Sto. Iste fuit
uerus pastor. scients oues sibi cõmissas
nõ corruptibĩ auri ⁊ argenti fuisse
redemptas. sed pciosõ sanguine agni
uidelicet ihũ xpi. Sto. Hoc satis
in eius uerbis et actib. claruit. Nã
tempꝛe illo quo reinaldus frãs est co
lonie archiepc et essent episcopij red
ditus obligati curtes qꝫ desolare. sua
sum est et ut ex diuersis domib. ordi
nis cisterciẽsis diocesis siue cõuersos
fideles atq. prudẽs acõmodaret. qui
et curtib. pesset. et annuos reddit
sua industria reformaret. Qui cũ cõ
silio tali acceuisset. et tã ex campo
quã ex monte domib. religiosis cõu
sos aliquos elegisset. suasũ est et ut
eã pdcã cõuersũ assumẽt. Po quo
cum honestũ misisset nuncũ. et ille ex
pte epi salutasset ꝓpositũ. adiecit. Do
mus meus modicã petiõnẽ petit a
uobis. quã ei negare nõ debetis. Cu
cũ ꝓpositus respondisset. nõ est dñi mei
rogare me si papa. subiunxit ille. Pe
tit obtinere ut talem conuersũ ad ta
les usus ei acõmodetis. Ad qd ũbũ
ꝓpositus satis humilit cõstanter ac
mansuete respondit. Habeo ducẽta
oues in tali grangia. in alijs uero
tot et tot. similiter boues ⁊ equos.
dñs meus tollat ex eis. qũcũq uoluit.
cõuersũ uero anime mee cõmissum
ad tales usus nõ habebit. Ego autẽ nõ
de ouib. meis ⁊ bobus. sed de cõmissis
mi aĩabꝫ suũmo pastori in die iudicij ra
tionẽ reddituꝛus sũ. Et nõ cõcessit ei.
Reliqꝫ et aliud petitionis siue indicũ
cõtẽ auaricia religiosoꝝ. utile satis
exemplũ. Sto. Die quadã ante quã
amotus est ꝓpositus modo supdictus
cõuersus ab amministracõne sua ꝓ
positus ad unã grangiam suam uenit. in
qua pullũ equinũ pulcꝫũ satis uidit.
De quo iam dcõ frẽm. cuius est. uel
unde ueniret interrogauit. Cui ei con
uersus respondet. talis homo bonus ⁊
fidelis amicus nr. moriens eũ nobis
legauit. aut ꝓpositus. Istũ ex deuoci
one. uel ex aliquo iure legauit eum.
Respondit cõuersus. Et decessu illius
emersit. Nam uxor eius eo qd esset
de familia nra. iure curmedie illum
obtulit. Tunc ille mouens caput.
respondit uerbũ piũ. Quia bonus
homo et amicus nr fidelis erat. idẽ
eo uxorẽ eius spoliasti. Redde ergo
femine destitute equũ suũ. quia rapi
na est. aliena rapꝫ uel retinẽ. Tuus
eũ antea nõ fuit. Quia idẽ ꝓpositus
uir prudens erat. p negocijs mõsterij
egrediens. secũ iuuenes minus libenter
ducebat. Nouerat eũ hoc eis nõ ex
pedire. ꝓter tẽptaciones diabolicas.
Die quadã cũ unũ ex adolescẽtib. se
cum duxisset. ⁊ simul equitãtes nesciõ

quid ul' unde cōferret: obuiā habu
erūt iuuencūlam formosā. Quā ai
ex industria equū suū retrahēdo pō
stitus salutauit, officiosissimē stetit illa
et inclinato capite resalutauit illū.
Cū paululū processisset. nolens pōsti
tus tēptare iuuenē ait. Puella ista
uidetur multū formosa fuisse. Cui
ai ille dicēt. credite mi dnē. et hoc ip
si uisum ē mi. Respondit pōstitus.
Ipsū tantū deformat eā: scilicet qd
monocula est. Respondit iuuenis.
Ipse dnē utrūq; oculū habet: ego eū
satis diligenter consideraui eā. Tūc mo
tus pōstitus ait. Et ego cōsideraūdo dor
sum tuū. Tante debueras ēe simplicis
tatis: ut utrū esset mascūlus ul' fēi
na. scire nō posses. Reuersus uero ad
monasteriū: dixit senioribus. Ipse
dnī. quīq; arguitis me. qd mecū non
eduxero iuniores. et exponēs eis
causam pōdeū iuuenē durius argui
ut. atq; castigauit. Tante enī erat
luctāture. ut tempe quodā p negocio
ordinis sui asterciū pgēt: in capīlo
generali facēt sermonē. Ipse in retu
lit quidā ex senioribus domus illius.
Nota. Contingit frequenter ut prētes
uiri pecunias siue possessiones titulo
minus iusto a suis subditis obtineāt.
et ex eis domos religiosas edificent.
Licet ne religiosis huiūmodi recipe ele
mosinas sāēter? Mo. Quicqd cōscī
encia remordet: cōscīam polluit. Sa
as tamē hoc quīq; fieri iusto dei iudi
cio. sicut subiecto docebis exemplo.

De abbe qui audiuit i oōne. Dedisti
hereditatē timētibus te. dū timeret ab
baciam a potēte cōstructā suisque. Iein.

Uir quidā potēs et nobilis iuxta
sua domū ordinis nri cōstruē
desiderans: ai locū religioni cōgruū
inuenisset. habitatores eius pū pao p
tum minus erant. Abbas uero qui ad
eundē locum missurus erat cōuentui.
timens deo nō placē. tali mō pauperes
a suis possessionibus alienare: orauit
deū. ut sibi sup hoc sua dignaret uolū
tatem reuelare. Et nō est pmissus ut
ille iustus: de hac re diu tribulari. Sa
die quadā ai esset in oōne: huiūmodi
uocē audiuit. Dedisti hēditatē timen
tibus nomē tuū dnē. Qui surgēs mor
tuus fuerit. p uocē ipsi ai celitus demis
sam. uoluntatis esse diuine. ut hoīes
indeuoti de eisdē possessionibus exerent.
et uiri timorati deumq; laudantes ibi
q; locarent. Sic legitur dns terram
chananeor. et reliquas īmundarū
gentū dedisse filijs isrl. Non tamē
ista trahenda sunt in exemplū: quia
omnis auaricia. omnisq; iniustitia
a religiosis detestanda est. Mo. Tamo
amplius in talibus scandalū uitan
dum est: qa secūlares nō libenter clau
strales habent uicinos. Quid qs pu
blicus dicēt dū domū iuxta cōstruit.

Dum cōuentus nr. Lyon. Mon.
a dno philippo archiepo. sup
monte stroinberg uocatur: quidā
homines pūicales hēditas suas tuē
tes illū arguerūt. Quibus ipe respon
dit uerbū bonū: uerbū scīm. Ipsa
inqit est in qualibet uilla diocesis mea
cōuentus iustior: qui et deū iugiter
laudarēt. et tam p me. qm p michi
cōmissis orarent. Puto qa tūc me
lior multo est status ecclesie mee.

de temptacõe.

qm̃ modo sit. Nulli noceret cũ multi
prodessent. Aliena nõ rapuit: cũ sua
omnibus ꝛ̃parciantur. de largitate pau
pibus famis tpe a domo uallis sc̃i petri

Eo tempe exhibita. capm̃. lxv.

Eo quo fames illa ualidissima ꝗ
anno dñice ꝛ̃carnacõis. cj. c. xcvij.
fuit. et plurimos exinanit. domus
nra hoc tunc temporis pauper fuerit. ac
nouella. multis subuenit. Sicut du
cũt hij qui numerũ inopũ ante pre
tam cõsideraueri: aliqn̄ una die mul
le quingentas elemosine date sũt. Dns
gerardus tũc abbas. singlis diebus an
messem. in quibus carnẽ non licebat. bo
uem unũ in tribus caldariis cũ oleribus
aliquaq̃ collectis coqui iussit: ꝛ cũ
pane p singlos pauperes diuisit. Simi
le factũ est de omnibus aliisq̃ plimentariis.
Sicq̃ p gram̃ dei omnes pauperes supue
nientes usq̃ ad messẽ sustentati sũt.
Et sicut audiui ab ore tã dñi gerardi
abbatis. cũ timeret ne forte annona
pauperum ante tẽpus deficeret: et pistorẽ
p eo qd̃ panes nimis magnos faceret
arguerit: respondit ille. Credite in dñe.
in pasta ualde pui sũt. et i fornace ce
cauit. Pui imittunt: et magni extra
hunt. Retulit m̃i idem pistor. frat
sal' conradus rufus. qui ad huc uiuit:
quia nõ solũ panes in fornace. ymo e
tam farina creuerit in sacis ꝛ in ma
sis: ita ut pistores omnes mirarentur.
nec nõ et pauperes qui inde nutriebant.
Dicebant enim dñe deus. unde uenit oi
annona ista: Eodẽ anno diues dns
caritate seruor suor ecia in hac uita
p centuplũ remunerauit. Nam ma
gister andreas spirensis. p pecunias
quas in curia frederici ꝛ̃patoris. necnõ
et in greca cõgregauit. magnũ allo
diũ in bliterstorf emit: nobisq̃ in ele
mosinã dedit. Unde talis uoluntas ni
si a deo: Item de hmãitate qm̃ domus in
hemenrode eodẽ tpe ꝛ̃ pauperes fecit et q̃

Eodem tpe multipl'a do ꝛ̃cepit. lxvi

domus in hemenrode mater
nra nõ minore caritate. ymmo tãto
maiore qm̃to dicor fuit. pauperib exhi
buit. Tanta enim fames pauperes ꝛ̃mebat.
ut mulieres pregnates ante portã in
nemore pariendi tempa ꝛ̃plerẽt. ꝛ̃pe
uero nõ immemor ꝓmissi. date ꝛ dabit
uobis: quia largi erant ꝛ̃ dando: lar
gam illis misit elemosinã. Gerardus
etiã ꝓpositus sc̃i symeonis ꝛ̃ treueri mo
riens arcã. de. libras argenti illis le
gauit: ex quibus centũ ad portã ꝛ̃iussis
pauperm̃ sequestrauit. Portarius nõ
centũ libras suas recipiens. nõ eis u
neas ul' agros. sz tondẽ maldra siligi
nis apud cõfluenciã cõpauit: quibus
satis sufficient. usq̃ messem pauperes
sustentauit. de claustro westfalie cui
dus expẽsas pauperib exhibitas du

Retulit plo restituit. capm̃. lxvii.

Michi frater godeschalcus de
wolmuistreine. mõchus nr̃. post eadẽ
cara tempa cellerariũ quendã ordinis
nri de westfalia occurrisse sibi. Quẽ
cũ interrogasset quo festinaret: respõ
dit ille. Ad cõcambiũ. Ante messem
ob necessitatẽ pauperm̃ pecora nra oc
cidimus. calices ꝛ libros nros ꝛ̃pigno
rauimus. Modo dns misit nobis ho
minem. qui tantũ nobis aurũ dedit.
ut eius quãtitas in duplo erogatis re
pondeat. Unde uado illud cambire

p argento: ut ex eo possim pignora no
tra redimere. ⁊ greges repare. Tria hec
exempla dicta sunt contra illos. q̃ uiros
claustrales iudicant de auaricia. Nota
Nūc p̃mū intelligo: quid sit dare ⁊ da
bitur uobis. Mo. Non intelliges p̃fecte
nisi in futura uita: q̃n p̃terrena sōstan
cia. quā p xp̄ō dimisisti. siue pauperib;
in illius nomine dedisti: recipies regnū q̃d
paratum est electis ante cōstitutionem mū
di. In illa die filius hominis tibi cum
ceteris electis tuis enumerabit datum:
et tu eius recipies p̃missū. Nd enim di
cet: Esurui et dedisti mi manducare:
et cetera que ibi sequūt. Iuri tamen p
fū ei dnō iudicabitur. Mo. Si tāta bona
sequūtur elemosinā: ue illis qui in
hoc breui tempore sectant auaricam.
Mo. Duo illa uerba dni. salicet date ⁊
dabitur uobis reuocat memorie mee
rem gestam. hijs qui hospitalitatem ex
ercent. p exemplo satis necessariam.
de claustro ob abbis auaricam depauper
to ⁊ ob recepcōem duorum fratrum saltem date et da
bitur rursum dicato. ca. Iejunii
Abbas quidam ut puto de ordine
nigro. sicut ex relatione cuiusdam ordis
nis didici. hospitalis erat valde: ⁊ cū
pauper valde misericors. Et q̃a in opib;
misericordie feruens fuit: tales dispē
satores domui sue ordinare studuit.
qui nō eius feruorem impedirent: sed magis
incenderent. Quanto plures hospites su
cepit: quanto plus caritatis pauperib; ex
hibuit: tanto illi et domui eius dnis
amplius benedixit. Post cuius mortem
successor eius stimulatus auaricia: pi
etatis officialib; amotis. et eis quo
tenacores nouerat institutis. aut

Predecessor meus nimis erat dapsi
lis et indiscretus. officiales ei nimis
prodigi. sic ordinabo deleamus expensas
monasterij atq; temperare: ut si forte se
ges nra grandinata fuerit. et tempa ca
ra emerserint: habeamus unde pauper
bus subueniamus. Huiusmodi uerbis
auaricam suam pallians. hospitalitatem
suam prius exclusit: et consueta tenebat
pauperib; subtrahere. Caritate subtrac
ta. pace nō potuit mōsterij substantia:
immo in breui ad tantam uenerunt pau
pertatem. ut uix haberet fres q̃d mandu
carent. Die quadam uir quidam uenerabi
lis uenit ad portarium: quesiuit
hospicium: quem ille quidem clanculo ⁊ ci
timore collegit: atq; hospitalitatis
officia p posse et tempore illi exhibens.
adiecit. Non te scandalizari debet bo
ne uir q̃d tam negligenter te pauro: q̃
necessitas in causa est. Aliquando uidi te
lem statum hui mōsterij: ut si nō esset
epc. ei magna caritate ⁊ habundantia
fuisset susceptus. Respondit ille. Duo
fres expulsi sunt de monasterio isto:
nisi illi duo fuerint reuisi. nūq̃ bonus
erit status eius. Unus eor uocatur
date: et dabitur uobis alter uocatur hoc
ab oculis eius recessit. Puto aliquem fu
isse p̃sonam angelicam. p quam dnis p̃mis
fratrum illor reuocare uoluit caritatem.
Portarius ei est latens. nota eadem
retinuit: abbati et fratribus audita re
tulit. Resumpta est hospitalitas: et
cepit eis mor dnis benedicere ut prius.
Nota Quid sentiendum est de illis. qui
hospites colligunt. et elemosinas da
tum faciunt p̃ter gloriam inanem: Mo.
Tales dando sua perdunt: et nichil

aliud recipiunt · nisi qd̃ querunt · scilicet humanã laudẽ · Alij xp̃o su
a dant · tantũ ꝓter uitã eternã · et
hos dns nõ deserit in pñti · Quidam
uero ꝓter utrũq; · uidelicet ut in pñ
ti diuites fiant · et in futuro habeãt
uitã eternã · Et istos dns sepe dupli
a remunerat · hic p̃ bona temporalia ·
in futuro p̃ bona eterna · Non nulli
uero sunt · qui etiã pauperes sua xp̃o lar
giuntur · ut dum ceperint ab ipso di
tari · tunc et diabolica tẽptacione ã
plius tẽptari manũ suam retrahunt ·
egestatem timentes · Moꝛ De hoc di
cis exemplum · Mo. De feria q̃ hospita
uerãt abbatiũ cisterciensis ordis exhibuit
+ diuitia ẽ et eadẽ exclusa de pauperata.

Non est diu qd̃ femina cap̃. xxx
quedã ad huc forte uiuẽs · et
in quadam ciuitate manẽs in qua
abbates nri euntes ad generale ca
pitulũ hospitari solent · plures ex
eis iuxta sui causa hospicio suscepit ·
Senacus illa sibi ad ingressũ illorũ
tenedia · fenũ illis gratis dedit · dein
de pabulum · Quanto plus dabat ·
tanto plus habuit · Et ei hospitũ
suorũ meritis · et oꝛione iam diues
facta esset · omnisq; omnib; habunda
ret · cepit defectũ timẽ · et dicẽ intra
se · Non potes diu sustinẽ tãtas ex
pensas · modo contrahe manũ · ne
forte paupertẽ incurras · Mira res ·
Mor ut hospitib; stipendia cõsueta
negauit · et dns illi manũ subtraxit ·
Non enũ in domo illa frater dabitur
habitare poterat · de qua germanus
eius date expulsus erat · Tandẽ ad
se reuũsa cum se egere conspicẽt · de o
missione penitencia egit et pora re
sumens opa · iterũ ditari cepit · Quo
mõ intelligendũ sit date et dabit̃ uob̃

Nosse uellem quomõ cap̃. xxx. Mo.
intelligendũ sit · qd̃ xp̃s ait ·
omni habenti dabitur · et aut̃ qui
nõ habet · etiã qd̃ habet auferet̃ ab
eo · Moꝛ Et qui habet grãm hospi
talitatis · et caritatiue bonoq; ani
mo · et hylari multũ hospites suscipit ·
atq; libenter pauperes introducit · dnõ
pauperante dabit ei in pñti tantũ · et nõ
nũqm̃ ut supdcõ est centuplũ et ha
bundabit · et in futuro uitam eternã ·
Qui aut̃ grãm hospitalitatis et elemo
sine nõ habet ita ut inuitus hospites
pauperesq; recipiat · atq; ei malo ani
mo et murmure hoc ipm̃ qd̃ negare
nõ potest impendat · huic iusto dei iu
dico · hoc ipm̃ qd̃ habet in substãcia
temporali uel in se ipso deficit · uel ab a
lijs rapitur atq; distrahitur · nec fide
lium elemosinis augetur · Moꝛ Satis
placet exposicio ista · et hoc ꝓter exẽ
pla p̃cedencia · Moꝛ Licet frequenter
contingat ut claustrales ꝓter xpm
largi locupletent̃ · et contra ipsius mã
datum tenaces depauperent̃ · de utroq;
tamen subiungã exemplum · De hos
pitalitate monachor de lacu. ca. xxxi.

Ameyneuelt puincia · dyocesis treue
rensis · situ est qdã cenobiũ nigri or
dinis · qd̃ lacus dicitur · nomẽ habens
a re · ꝓnis possessionib; q; pollens ·
et in religione ceteris terre nrẽ cenobiis amplius florens · Ad hoc die qdã
saxo quidã hospitandi grã diuertit ·
qui multũ caritatiue illic susceptus ·
edificatus recessit · Non multo post

dives quidā in saxonia amicus eius
in extremis agens · ai testamētū suū
illo pūte facēt · aut · Vellem aliqua
legare p anima mea ! si scirem i quo
loco optime essē locatū · Cui ille res
pondit · Juxta coloniā claustrū qddā
est valde religiosū · in quo uenerater
sunt homines dei · et in hospitalitate
me teste pūpui ! nusqm poteritis ele
mosinā uestrā melius · et aiē uestre
locare utilius · quā in eodē loco · Ad
eius cōsilium saxo · ut puto · xl · marcas
argenti legauit · ⁊ decessit · Missa est
p seruū pecunia coloniam ! et qā sui
tus dyocesis coloniensis ꝓter saxma
qd erat inter ottonē ⁊ philippū regē
malus fuit · pecuniā ibi reliquit ! ⁊ ad
lacum pedester ueniens aliam rem p
ordinem retulit ! qui missō cellerario
pecuniā ibidē recepit · Hec in relata
sunt a quodā religioso conuiso ordini
nostri · De inhospitali ꝓposito nigri
ciusdē ordinis ordinis, lxvij.
Cella quedā in cpātu coloniē
si sira est · quā nominare nolo ꝓter
tempus ! quā ꝓpositus tam tenax re
git · ut neminē sponte sua hospitio
sedm regulā suscipiat · cum tamē sa
tis habundet · Cpē uero qui et aduo
catus eiusdē celle est · sacens hominē
pecuniosū esse et in hospitalē ! semel
uel bis in anno · cū plurimis equita
turis et multitudine militū hospita
tur apud ipm ! in quor receptōne tā
tum expendit ꝓpositus · quantū suffi
cere possit ad susceptionē hospitū to
tius anni · Alijs uero monasterijs
multo diuoribz · idem epē pat · ⁊ sua
largitur ! ut impleatur predcā sentē
cia saluatoris · omni habenti dabitur
et autē qui nō habet · etiā qd habet au
feretur ab eo · Nouī satis mi dcm fue
ar tam uerbis quā exemplis contra
auaritiam ! nūc pcor ut idem facere
nō pigriteris contra gulam · No Pu
tus expedire te dcto de gula · quid sit
que sint eius filie et qm̄ periculosa sit
illius temptatio ! si ei cōsensus adhibe
atur · corpi et anime · et quibusdā tibi
ostendē hoc testimonijs · De gula et
Gula est filiabus eius, cap. lxxvi
solius corpis causa inordinat
et illecebrosius comedendi bibendiq; ap
petitus · Huius filie sunt inmundicia
scurilitas · inepta letitia · multiloqui
um ! eleratio sensus · cecitas intelligēdi ·
In gula sunt quinq; gradus procedendi ·
Primus est · alios pcios ⁊ delicatos
exquirē ! secundus est curiose ꝓpare
tertius ante tempus sumē · quartus
nimis auide ! quintus in nimia quan
tate · Gula primus homo in paradiso
uictus succubuit ! hec esau primogeni
ta subripuit · Gula sodomitas ad pe
catum maximū incitauit ! ipā filios
isl' in deserto pstrauit · Ad huc esce ere
erant in ore ipsor ! et ira dei ascendit
p eos · Iniquitas sodome fuit satietas
panis · et habundancia · Homo dei abo
salicet · missus in bethleem ꝓter comes
tionē a leone occiditur ! dives qui epu
labat cotidie splendide i inferno sepe
litur · Nabuzardan princeps coquorū
id est gula thrlin destruxit · Vides qm̄
periculosa sint in illa ! Accedunt ⁊ testi
monia · Ait enī salomon · Ve terre cui
principes mane comedunt · Item · Om
nis labor hominis in ore eius ! ⁊ aīa

de temptacõe.

eius nõ replebitur · Et in euãgelio do
minus · Videte ne corda uestra graue
tur in crapula et ebrietate · Item apls ·
Honeste ambulemus nõ in cõmessa
tionib; · Secũdã · Prima xpi tẽptacio a
dyabolo p gulam facta est · Vnde ihe
ronimus dicit · In pugna xpi ꝓius a
gitur contra gulam ieiunãdo · p quã
victus est ꝓmus homo · Quã ualida
et in portuna sit nobis uicij hui⁹ tẽp
tacio · quibusdã recẽtiori tempore gestis
pandã exemplis · Ordinẽ etiam in qui
tum potõ · necnõ et modũ supdictarũ
tẽptacionũ · ade · scilicet esau · et reliqꝫ
qui illic enumerati sunt seruare stu
debo · de cõrado scolare qui propter esũ
vnius pomi amicti gracia puat⁹ ẽ. lerrm.

Colonie in maiore ecclia · decã
nus quidã erat nacione sueui ·
uir diues · prudens ⁊ honestus · in cõ
silio frederici ꝓratoris satis acceptus ·
Hic cũ in pomerio suo pomũ nouellã
plantatã haberet · et iam flores eius ĩ
poma pfecissent · pcepit omni fami
lie sue · sub ĩterminacõe gre sue · ne
nõ et pene · ne aliqs aliqd ex eisdẽ po
mis que pauca erant ante maturita
tem carpet · place uolens eius ꝓmi
cas · Cumq; omnes pceptũ illius cus
todirent · scolaris quidã noie conra
dus cognatus ei · et p ipm in ecclia
sci andree in canonicum ꝓmot⁹ · poma
eadem uidens ⁊ desiderans · patrui pre
ceptũ neglexit · unũ tantũ ut puto
de pomis tulit et comedit · Qd cũ de
canus intellexit · tanta ira ⁊ odio ex
arsit in illum · ut dilectũ eicere · nec
ab aliquo posset induci · ut culpã ei
ignosceret · Et quem multũ cognita
uerat diuitiis stipendijs ditare · ab illo
die in qintũ potuit depressit · Ego eũ
dem conradũ bene noui · et erat can
tor pfate ecclie · Satis ut uides tẽp
tacionis puer hui⁹ pena · cõcordat cũ
pena adam · Ille ꝓter pomũ eiectus
est de paradysi delicijs · ire domo patris
cuiusq; diuicijs · Noũ Cũ adam
ĩ potestate haberet omes fructus para
dysi · mirũ qd se ab una arbore contri
nere nõ potuit · Multi temere
adã iudicant de inobediẽcia · pomi ui
litatẽ attendẽtes · et uim tẽptacõis
nõ considerãtes · sicut subiecto plu
bitur exemplo · de seruo qui puerde
cõtẽ pceptũ dñi sui aptã gram eius

Quidam perdidit. capt. lxxv.

patrifamilias seruũ habebat
fidelem et utilem · omniũ rex suaꝝ
dispensatorẽ · Contigit ut die quadã
sermo esset de inobediencia ade inter
eos de esu pomi contẽ pceptũ dñi · et
seruus indignãdo illius in cõstãcie
dicẽt · ut taceã de deo · si in tã districte
aliqd a uobis pcipet · nũqꝫ tãsgres
sor efficerer · Tacuit tũc dñs · et post
dies aliqt cũ ille minus sibi cauere
nec sermonẽ contra adam platũ ĩ
memoria habẽt · puridẽ ei clausam
et nõ firmatã poterit dicens · Piri
dem istã custodie tue cõmendo · qd
si apertũ eã · tocius laboris tui mer
cede ꝓuaberis · et gre mee pretio ca
rebis · Hoc cũ crebrius ei conculcasset ·
et ille in cõclaui suo se recepisset · sta
tim diuisis cogitacõibꝫ cepit fluctu
are · tẽptacõibꝫ estuare · quid esset
in piride scire desiderans · Et sepius
illam uertens atq; circũspiciẽs · aut

intra se. Quid si aperuero illam? Solus sum: nemo uidet. Interrogatus negauit. Non est testis qui me coniuncte possit. Victus tandem temptacione, puridem aperuit: et auicula que intus clausa erat euolauit. Tunc tristis effectus ualde, misterium intellexit: et ad dni pedes puridem requirens se prosternens uenia postulauit, si no inuenit. Ad que dns. Serue nequ et contumax: tu primum patre nrm de inobedientia iudicans, tuamq; constanciam apud me commendans: te ipm condempnasti. Recede ergo a me: et facie mea de cetero nd uideas. Per in retulit canonicus quidam sci seuerini in colonia, uir seuere etate: uetus in uerbis: et uita religiosus. Simile ex pte contigit i saxonia.

De uxore militis q temptacone victa paludem a marito prohibitam intrauit

Henricus de wida. Capl. lxxvi.

Miles fuit diues ualde potens et nominatus: ministerialis henrici ducis saxonum. Ad huc plures uiuunt qui illum nouerunt: et rei quam recitatur sum forte recordantur. Habebat eum uxorem nobilem ac dilectam. Die quadam cum sermo inter eos haberet de ci pti eue, cepit illa ut mos est mulieribus eidem maledicere et de inconstancia iudicare animi: eo qd p modico pomo gule sue satisfaciens, tantis penis et miseriis omne genus humanum subdidisset. Cui maritus respondit. Noli illam iudicare. Tu forte in tali temptacione simile fecisses. Ego uolo tibi aliqd pcipere qd minus est: et pter amorem meum minime potis custodire illud. Respondente illa, qd e hoc mandatum: subiunxit miles. Vt die illa qua balneata fuis: paludem curie nre nudis pedibus nd ingrediaris. Alijs diebus si libet intres. Erat enim aq putrens et fimosa: et locus curie sordibus collectus. Illa subridente, et pcepta transgressionem eam abhorrescente: subiunxit henricus. Volo ut pnam addamus. Si tu fueris obediens, xl. marcas argenti a me recipies: sin autem totidem mi solues. Et bene placuit ei. Ille uero ipsa ignorante, secretos custodes paludi adhibuit. Plura res. Ab illa hora matrona tam honesta et tam uiuacunda, nuqm p curia transire poterat: nisi ad pdcam paludem respiceret. Et quocuens balneabat, tocuens de eadem palude temptabat. Die quadam exiens de balneo: durit pedisque sue. Nisi ingressa suo paludem illam moriar. Statim q; succingens se, cum circuspexisset, et neminem uidere putaret: comitante ancilla, aqua illa fetidam usq; ad genua intrauit: et huc illuc q; deambulando, bene conpiscencie sue satisfecit. Qd statim nuciatum est marito suo. Ille gaudensmor ut ea uidit, ait. Quid est dna? Fuistis ne hodie bene balneata? Respondit illa. Fui. Adiecit. In dolio, uel in palude? Ad qd uerbum confusa tacuit: sciens eum sui excessum nd latere. Tunc ille. Vbi est dna mea constancia uestra? Cum uilius temptata fuistis: tep diius resististis, turpius cecidistis. Reddite ergo qd deletis. Et cum nd haberet illa qd solueret, omnia uestimenta eius pciosa tulit, et p diuersas pdonas distribuit: sines eam p aliqd te

de temptacõe.

pus bene torquerī. Non. Valde mise
rabile est qd sic mens hominis semp
nititur in uetitū. Non. Intercē sermo
nē audiat. nō est tribulacō ul' tēpta
cō: ꝫ ubi signū belli ꝑdicationis tu
lit ostendit. tribulacōnū pugna in
surgit. Verba sūt origenis. sup illū
locum. ex quo locutus sū pharaoni.
affuerūt ppl'm tuū. Quā valida sit
quēq; pugna tēptacōnis post phibi
onē: exemplū tibi ponā militem
quondā qui magis elegit mori quā
in tēptacōne sua superari. De milite
penitente quē temptacō arboris uen
ce extinxit sed nō superauit. Capit'
Miles quidā fuit lxxvij. ∞ ∞
audiui a quodā uiro religio
so. multa scelera cōmiserat. Tandē
ductus penitēcia uenit ad sacerdotē.
de cōmissis fecit cōfessionē: satisfac
cionē suscepit: ꝫ susceptā seruare
nō potuit. Cūq; hoc sepius actitas
set: die quadā dixit illi sacerdos. Fili
i sic pficimus. Die ergo michi. Est
ne aliqd qd p pcis tuis possis custo
dire: Respondit ille. Est pomus ī
possessione mea tali: cuius fructus
tam amarus et pessimus est. ut nū
qm ex eo comedē possem. Si uidetur
uobis bonū penitencia mea sit. ut
quo adusq; uiuā de eiusdē pomis nō
gustem. Facens sacerdos maxime
post phibicionē excitante carne ul'
diabolo siue utroq; consurgē tēpta
cionē: respondit. P omnibus pcis tu
is tibi iūngo: ut nūqm de fructu
eiusdē arboris sacenter comedas. Abijt
miles: penitenciā iniūctā quasi p
nichilo reputans. Sic si ta erat ipsa
arbor. ut quociēs aurā suā exuret l'
intraret: eandē arborē respicē posset.
Respicēdo semp phibicōis recordā
batur: et recordando mox grauissimē
tēptabat. Die quadā ante arborē ean
dem transiens. et poma in ea cōsideras:
ab eo qui primū hominē p lignū phi
bitū tēptauit et pstrauit. tam ualide
temptatus est: ut arborē quidē uēiret:
et ad pomū nūc manū extendendo. nūc
extensam retrahendo: totū pene diem
contrarijs nisibz continuaret. Tandē
adiuuāte gra triumphās. in tui cōcu
piscēcie restitit: ut corde cōtristatus
sub arbore iacens exalaret. Ad. Si tēp
tacio ade tam dura fuit: nō mirū si ce
cidit. Mo. Grauiter cecidit tēptacōi
cōsenciendo: quia sicut foris habuit
causā inpellentē: sic intus gracia ad
iuuantē. Hec dicta sunt occasione pomi
pter qd eiecti sūt de paradiso ꝑthoplasti.
Non. Non minus miror qd esau esu
riens: pter lenticule decocionē. primo
genita sua pdidit coram deo: quia qd illi
pter pomū inobedientes. eiecti sunt
de paradiso. Mo. Non esuriendo. nō len
ticulam comedendo. primogenituā
suā pdidit: ꝫ p cōtemptū. quo rem
tam pciosam tā indigno pcio inca
tante gula uendidit. Nec nobis hoc
debet esse terror. qui frequentē tali
alo uesamur et ardentē sumimus. qa
magnū dei donū est qndo uiris deli
catis postqm cōuersi fuerit ad xpm. ī
condita pulmentaria leguminū. uer
tuntur in cōuiuiū. Audi de hoc ubū
sanctū iocundū. De tribz granis qbz
abbas gilelbertus se condire dice
bat pulmenta monachorz. capī. lxxviij.

Eo tempore quo milites illi ho
nesti et in seclo notati · uidel
licet cognomento waschart · karo
lus et marcmanni coloniense · aliique
tam ex clericis quam ex laicis uiri diui
tes in hemenrode conuersi fuissent · et
in ordine confortati · quidam ex secularibus
et tam decor militum notus et amicus
aut frater memorie domno gisilberto
cor abbati · Non sufficio mirari · qd
tales uiri in seculo tam delicati · o
leribus incedentes · pisa et lente possint
uti · Cui ille respondit · Ego tria gra
na piperis appono · quibus eadem grossa
pulmentaria ita condiuntur ut pe
ne nichil in suis scutellis comedentes
relinquant · Aiurante illo et nō intelli
gente qd audierat · abbas subiunxit
ut dicens · Ego tibi exponam · Primum
granum piperis · sunt longe uigilie
matutinarum · secum labor manuum ·
Tertium granum est · desiccacio feruoris lau
coris · Ecce ista sunt tria grana · q
bus appositis optimi saporis fuit pul
mentaria nostra · Et puto uehemen
ter qd monachus magis placet · pisa
suam · siue lenticulam propter tocacones
uel humores melancolicos uitando ·
quam nimis ex illis sumendo · Si appo
sita sumere noluit · necesse est ut lau
cora uel appetat uel requirat · Si ea
data fuerit ex consuetudine · pusilla
nimes scandalizat · si negata ante
tempus defficiet · Monachus uacuo
uentre · nō potest bene ieiunare · ui
gilare · aut laborare · Hinc est qd
sanctus Bernardus tales in quodam ser
mone satis acriter reprehendit · Ci
baria nostra nō sunt multum confortan
tia · et ideo oportet nos ex eis sumere
usque ad satietatem · Moni Quid sentendum
est de illis · qui p occasionem frequenter
in seculo sunt · et pene cotidie abbis de
licatis uescuntur · Erunt ne equales
fratribus suis in merito · qui abbis regu
laribus tormentant · Moni Non est
meum illos iudicare · unusquisque sedm
suum laborem mercedem recipiet · Dicam
tibi tamen de hoc cuiusdam laici sem
ciam satis delectabilem · contra quedam
cardinalem iocularitter platam · De
sermone monachi illrati ad henricum car
dinalem albanensem. lxxx.
Sancte recordacionis domnus henricus
albanensis epc et cardinalis · Anno
millesimo · c · lxxxviij · missus a clemen
te papa · temporibus frederici imperatoris
predicare crucem in alemania · contra
sarracenos · quosdam sibi terre mrem mō
chos ordinis asterliensis assumpsit ·
Die quadam ei simul equitarent · et ipse
dicet in gallico · quis uirum dicet nobis
aliquid boni · Respondit unus · Ille
demonstrato quodam mōcho laico · cui
nomen exprimit · et preceptum est ei stati
a cardinale · ut uerbum proferet exhorta
cionis · Ille primum se excusans · dicens
laicum nō dele licitum aliqd loqui ·
tandem sic exorsus est · Quando mor
tui fuerimus et deducti ad paradisum ·
occurret nobis sanctus pater noster bene
dictus · Ipsis nobis mōchis cum milla
tis · cum gaudio introducet · Ipso nō
henrico epo et cardinale · mirabitur
insulatum eum · et dicet · Quis enim
es tu · Et ille · Pater · ego sum mō
chus asteriensis · Respondebit sanctus ·
Nequaquam · monachus exenticulatus

nõ est. Tunc henricus sanis p se alligã
te tandẽ huiusmodi dam sentẽcia dicet
oshariis sanis tenedanis. Ponite eũ su
pinũ: et stomachũ eius sanditte. Si in
ueneritis ibi olera iconditta. fabũ pisã
lentẽ. pultes. albosq; regulares: cum
mõchis intromittat. Sin autẽ: si pis
ces grossos et albos secularis atq; deli
catos: foris mancat. Deinde cõuersus
ad cardinalem. subiicat. Q'd illa hora
dainus es patrp henrice: Ad qd ũbũ
cardinalis subridẽs: sermonẽ cõmen
dauit. Ego eundẽ uenerabilem epm̃
et mõchũ in ecclã sã petri colonie. ad
huc puer. audiui arcẽ pdicantẽ: et
plurimos ibidẽ uidi signãtem. erantq;
uir iustus et sanis. manus suas ab omi
munẽ exercẽs: et tã uerbo qm̃ exem
plo multos edificãs. No Recordor su
pius te dixisse iniquitatẽ sodome sa
turitatẽ panis et habundanciam.
No Ueria sũt ezechielis ppte. Vt aut
moyses. aũ quã subũteret dns sodomã
omis eius regio urigabat sicut paradi
sus dei. et sicut egyptus. erantq; nimie
fertilitatis. Vnde qa sodomite cõmes
sacõibz uacabant: p libidinẽ exflue
bant. Gula luxuriã plurimũ accedit.
No Quid ergo: Est ne peccatũ. si
monachus pane saturet. No Qd
supius diri de lenticula. hoc mõ dico
de pane. In pane sodomoz eo qd abus
sit pncipalis: intelligitur copia omm̃
aliorũ. quo illi habundabant. Panis
uero nr̃ quia grossus est et niger. ma
gis est necessitatis quã supfluitatis:
et puto magis mõchũ peccare si illũ
abhoreat. ul' delicatũ requirat. quã
si eo saciatur. Maxima qnq; in pane
solet esse tẽptacio. Declinio cui xpc
panẽ ordeaceũ lateri suo intinctũ por
rexit. capũ. lxxx.
Diu est qd ad clarẽ
tãuallem cõfusionis grã cleri
cus uenit delicatus ualde. Cũq; panẽ
cõuentus qui tũc temptis ualde gros
sus erat. et pisam abhorrẽt. atq; ex
qd timore nõ solum famis sz et futu
re refectionis tabescẽt: nocte quadã
saluator ei ĩ uisu apparuit: quo tres
uescebant fructũ panis in manu te
nens: quẽ ei porrexit et ait. Comede
panẽ hunc. Cui ai nouicius rndẽret.
dnẽ. nequaq; uesci potui pane ordea
ceo: xpc uulnera lateris sui panem
cundẽ intinxit. et porrectũ comedere
iussit. De quo ai gustasset: suis est
sicut mel dulcis in ore eius. Ab illo e
nim tẽpe panẽ siue albos regulares
quos prius uix tangẽ potuit. cum
multa delectacõe comedit. Hoc suas
qd dyabolus eos quos decipere nequit
p gulam: dercẽ p indiscretam conat
abstinẽciã. De nouitio quẽ dyabolus
formã dimidij panis offerendo dece
pit. capũ. lxxxi.
Sicut referre
solent nri seniores in sẽmen
tode sub spẽ angeli. demon cuidã mo
nacho minus circũspecto p aliquot
dies in mẽsa formã dimidij panis of
tendit: et ne plus simul sumeret p
suasit. Obediuit ille demoni: ĩ post
breue tempus tantũ debilitatẽ corpo
ris incurrit. ut in sensũ deficẽt. et pe
riret. No Dixisti supius gulã pstra
uisse filios isrl' in deserto. Qd ergo
incitamentũ gule uidetur tibi maxi
me fuisse causa illius plage: No.
Desideriũ carniũ. Cum eni dns de

dissit eis manna panem angelorum. omne
habens in se delectamentum. in gratiam
tamen tenuitatis murmurabant contra
moysen dicentes. Quis dabit nobis ad
comedendum carnes? Recordamur pisci
um quos comedebamus in egypto gra
tis. In mente nobis uenunt cucume
res et pepones et porri et allia. anima
nostra arida est. Nichil aliud respicimus
oculis nris nisi mana. Et in alio loco.
Anima nra nauseat super cibo isto le
uissimo. Quis dabit quis ingurgitabit carnibus
quarto iurgio? Culpa pena mox si
sequens denudat. Adhuc etiam inquit
carnes in ore eorum erant. nec defecerat huiusmodi cibus. et ecce furor dei
conatus in ppl'm. percussit eos plaga
magna nimis. Sepe dyabolus religio
sos per carnes temptat. nunc dormien
tes. nunc uigilantes. nunc uisibiliter
nunc inuisibiliter. Quosdam uiat. a quibus
dam uincatur. Sed De hijs audire de
lectat exempla. Sed Exempla satis
uera et manifesta tibi dicam. de arnoldo
monacho cui in choro dormitanti dya
bolus carnes obtulit. lxxxii.

Non est diu quod monachus quidam
apud nos defunctus est. arnoldus
nomine. colonie in ecclia sancte apostolorum
canonicus. fuerat enim ante conuersionem
uir diues et delicatus ualde. Iste mi
rere solebat quod per gulam multum
temptabatur a dyabolo. etiam si
leuiter dormitaret in choro. Quoque si
propter lassitudinem in choro stans oculos
claudere. sarcellam carnibus plenam
ante os suum sensit. de qua etiam more
canino ut sibi iudicabatur. comedit.
Cumque sic bestialiter comedere erubesceret.
caput quoque retraxit. et satis dure pa
rieti illisit. de conuersione in missa dominica
de lignum pro carnibus rodebat. lxxxiii.

Quomodo quidam audiui. cui die quadam audiuit
esset cuidam priuate misse. in canone mo
dicum quid dormitans. ex illusione dya
boli ipsum sup quod prostratus iacebat lignum
dentibus rodere cepit. ac si aliquid manducaret.
Et erat stridor dentium eius ue so
nus muris testam nucis dentibus suis
perfrantis. Frater rychwin cellerarius
nr. qui ad missam eandem ministrabat.
hec audiens. i oronibus suis expedietur.
Et cum posset conuiso loqui. interrogabat
eum quid in missa inter dentes haberet.
dicens no potui propter uos orare.
Respondit ille. Credite mi. ego comedi bonas carnes. Unde habuistis illas
inquit. Respondit conuersus. Dyabolus infra illum canonem. protulit de meo
sarcellam carnium bene referta. Si non
creditis. notate lignum in quo iacui. uestigia dentium meorum bene ibi reperietis.
et narrauit ei qualiter a dyabolo dormitans fuisset illusus. Lignum uero et
dentibus eius fuerat corrosum. Sic inimicus
uiros religiosos qs decipere per gulam non
per uigilando. ad minus illis illudere
conatur dormitando. Audi nunc de quadam uirgine. quam per carnes non dormitare. sed uigilante uisibiliter temptauit.
nec tamen prualuit. de uirgine abstinente cui dyabolus anserem obtulit.
Cap lxxxiii.

Virgo quedam de
uinuella natu. domum pris. et
parentes amore xpi deserens. quibusdam
feminis religiosis illius puinciae se
sociauit. cui quibus de ope manuum suarum

uichrans · ordinibz ieiunijsqz uacau-
Cui uirtutibz diabls inuides · anserē
de domo pris eius tulit · et in triclinio
in quo cū ceteris feminis sedebat depo
sitis dicens · Quid te misera fame cru
cias ? Accipe et manduca ! Cui cū illa
dicēt · nō licet mi ex eo comedē · qā de
furto est · respondit dyabls · Nequaqz
de domo enim pris tui tuli eū · Tuc ūgo
nō potis negare · quin rapina sit · Tol
le anserē uelocius ! ⁊ restitue ubi ra
puisti · Ijdens ille nichil se pficere · fēmi
nidentibz autem leuauit ! ⁊ tugurriolo
unde eā rapuerat · restituit · Testata
est familia domus pris eius · magnū
se inter reliquos anseres audiuisse
clamoris strepitū ! et cū pfatū anserē
tolleret · et cū eundē loco suo restituēt ·
Dicā tibi adhuc duo exempla ! p que
stes qualiter diabolus eos quos p de
siderū carnium suget · terrear ⁊ ifundat ·

de conuerso in cellario comedēte carnes

Quōdūs quidā sicut ca. lxxxv.
audiui a quodā uiro religioso ·
carnium desiderio temptatus · atqz stu
patus · cū illas requirē erubescēt · si
cut nec licuit ! die quadā assatura s'
partam cellario intulit ⁊ comedit ·
Erat eiusdē officio cellerarius ! ⁊ de qdē
pmonstratēsi · Omissione dei dyabls
quia aliud facē nō potuit · gulosum
illū rapuit ! et in recto capitulis in
modū uestimēti spargens · Ubi cū hē
ret ul' pcius a diabolo sustentaret ·
cū datus fuerit ad terrendū poculus
quā ad ordendū ! clamauit uaide
fratrū auxiliū implorans · Quē cū
ibi herē cernētes · causāqz ignorātes ·
stans mirati sunt ! et turrim cū festi
nacione ascendentes · p foramē illū
traxerunt · De gallina cui uiscera
uersa sunt in buffonem · cap. lxxxvi.

Non est diu qd quidā ex mona
chis prūmensibz · feria tertia
ante cineres · in domo cuiusdā secularis
sacerdotis cōuiuātes ! diuisas carnes
cū uino exquisito · usqz ad mediā noc
tem comederūt · Et cū saturati essent
nimis ! in tpō galli cantu sacerdos uo
cans scolarem adultū noīe iohem · qz
ego bene noui · dixit · Certe ad huc co
medimus · Ijade affer nobis gallinam
quia iuenis iuptica iuxta gallū sedē
tem · quia ceris pinguior esse cōsuetus !
et para nobis · Quā cū strangulasset ⁊
uentre apto manuqz ipositq · cū se
omnia intestina ei simul eicē putā
ret ! maximū buffonē extraxit · Cui
motū cū in manu sensisset ⁊ precisset ·
uidisset qz esset ! repētino suo clamore
omnes aduocauit · Ijdentes galline
intestina in buffone uersa · confusi a
loco cōuiuij recesserūt · ītelligentes
opus esse dyabolī · Hec mi unus fm
illos qui interfuit ⁊ uidit ! recitauit ·
Sto. Qagis me tēptant pisces quā car
nes ! quia istis michi uesti licet ! illis
non · Mo Puto te recordari cū filijs
isrl · piscū quos comedebas i egypto ·
id est in seculo · Sto Non possum qdqz
nō recordari · Mo. Ad memoriā mi
reuocant pisces isti · magnā qdā ne
quicā cuidā incluso a diabolo facta ·

de hermāno incluso cui dyabolus p piscis obtulit stercora equina · Cap. lxxxvii.

Rectulit mi fr gode
schalkus de uolmunstrine
qd die quadā fri hermāno incluso de

arinsberg · dyabolus in specie hominis sibi
nota · scutellam attulit cum piscibus · Ille
eo quod ad huc mane esset · dixit ut po
neret et recederet · Tempore quo erat ieiu
nandi · in disco in quo prius nichil esse
videbatur nisi pisces · stercora repta
sunt equina · No Puto eundem utrum
religiosum pisces desiderasse · et penam ei
dem pecci illusionem fuisse dyaboli · No.
Hoc satis plausibile est · Q hoc etiam quod
alij dicit · cum carnibus et piscibus desidera
uerunt cepas et allia · recordor cuiusdam
periculose temptacionis · in qua quidam peni
tens per allia cecidit · De steinhardo per
ditore qui per allia cecidit. cap. lxxxviii.

Oue cognaciones militum in ciuitate
sancte coloniensis · tam multitudine
quam diuicijs · et probitate fortes satis
atque magnanimes · Ex quibus una illa
de uilla bacheim originem ducit · altera
de uilla que gurzenich uocatur · Erant
autem inter eas quinque tam ualide · et tam
mortales inimicae · ut nec tempus
a nullo hominum siue eccl̃ie uide dicitur
sopiri · sed cotidie rapinis · incendijs ·
et homicidijs renouarent · Ac illi de
gurzenich in finibus suis fecerunt sibi
domum munitam in nemore · non quidem
timore inimicorum · sed ut sibi possent
confluere quiescere · et simul procedere
illos acrius impugnare · Habentes
autem seruum quendam originarium · stein
hardum nomine · fidei eius claues
municionis commiserunt · Ille non iussu
tu diaboli · clanculo nuncium aduersa
rijs direxit · promittens quod tam dominos
suos · quam municionem potestati con
tradet · nescio quid causae contra illos
pretendens · Ac milites de bacheim ter
dicionem timentes · uerbis eius minus acci
dentes · Quibus cum sedecim ac tercio eundem
nuncium destinassent · illi die prefixo se ar
mantes · et cum multitudine timore isti
diarum uenientes · in locum domui satis u
icino seruum prestolati sunt · Ad quos pedi
tor exiens · cum ad huc hesitaret · allatus
enim dominus in castellulo meridiano per
dormiencium gladijs · certos illos effecit ·
Ad quos armati intrantes · omnes occide
runt · seruum secum quod illi iuraueruit in
sua recipientes · Postea miser ille de in
ercabili facinore territus et conpunctus
sedem aplicam adiit · ubi culpam confitens
penitencia satis diuina suscepit · et tem
tacione succumbens · susceptam minime
custodiuit · Qui mox recurrens ad pa
pam renouauit penitenciam · et non pseue
rauit in obediencia · Cumque hoc creber
rime actitassent · dominus penitencialis tedio af
fectus · se ab illo liberare uolens · con
siderans eum nichil proficere · dixit · Nosti
aliquid quod possis per penitencia suscepta
custodire · Respondit ille · Numquid
allia comedere potui · Certum est michi
quia illorum carencia si per pecus meus
suscepto · nunquam transgrediar · Ad quod con
fessor respondit · Vade et de cetero pro
peccis tuis magnus · allia non comedas ·
Egressus homo uerbum · in orto quodam
allia conspexit · que ex immissione dia
boli · mox concupiscere cepit · Stans
uero et allia attendens fortiter tempta
batur · Concupiscencia inualescens ·
non sinebat miserum abire · nec tamen
allia phibita ausus erat attingere ·
Quid uerbis immorer · Tandem gula
uicit obediencia · oculum intrauit · ra
puit et comedit · Mira res · Allia de

quibz nuq̃ gustare potuit cū esset coc
ta et accurate ꝓparata · et ad comedendū
sibi lata · cōtra uentū crudū mādueca
uit. Sic uiluit in tēptacōne uictus · cū
multa cōfusione ad curiā rediit · q̄ q̄d
egerit tractauit · Quē penitencialis cū
indignacōne repellens · ne sibi de cetō
molestus esset ꝓcepit · Quid post hec
miser ille egerit · nō audiui · No Mi
sera est cōdicio hominis · que sic pna
ē ad tnsgressionē · Sed dic queso · in
quo genere gule peccauit homo dei · q̄
comedendo in bethel · a leone occisus ē.
No Non comedendo · sz cont̄ diuinū
preceptū eius in tali loco deceptus co
medendo · talem penā incurrit · Quāta
sit culpa illiarū · sine eius licentia · cont̄
ꝓcepta comedere aut bibere · nōnullis ē
ostendū exemplis · de Floriano preposito
cui morsellus carnium guttur diruse

Magister absalon uir lxxxix.
honestus et literatus in ec
clesia sū uictoris parisius canonicus ·
ante hos annos in sprenkierslach
abbas est electus · Est enim idem mōsterium
in cōitatu treuerensi · Ante quam idem absa
lon in loco electionis sue ueniret · uni
ex fribz in uisu noctis uidit · q̄d cādē
la ardens ꝓstatim monasterium intra
ret · que suo lumine omnium fratrum can
delas quas in manu tenebant reaccē
deret · Interpretacio talis uisionis erat ·
quia is adueniret · qui disciplinā dis
solutam reparet · Fuitque uero abbas
honestus consuetudines · quas in suo mo
nasterio didicerat induxit · inter cetera
ꝓcipiens · ut tam sue cōgregacōis fres
quam sibiipsi sorores · necnō et ꝓpri
a cōz ab esus carnium omnes abstine
rent · Contigit post hec quēdam secularem
matronam religionis habitum in insula
sū nicholai suscipere · Ortuit autem idem
monasterium ad sprenkierslach · In die
reclusionis scilicet femine · amicas et
cū ꝓposito monialium · nomine Florino ui
ro pinguissimo · et bene in noto · cōui
uantibz · cū ipsi carnibz uescerent · et
ipse piscibz ꝓter mandatum abbis sui
uidens in sartella clerica
turta sedentis · carnium assatum concu
piuit · immissaq̄z manu morsellum rapu
it · et cū quadam iocunditate in os suum
mittit · Mox iusto dei iudicio · idem mor
sellus in gutture inobedientis integer
descendit · ita ut meatum eius obstru
ens · nullo conatu posset in os reuocari ·
Quem de mensa trahentes · cum tam
cōcisis oculis putaretur esse suffocand̄.
henricus monachus et cameratius nū
tunc decanus mōsteriensis · sicut ex
eius ore audiui · pugno tam ualide
collum illius pauisit · ut morsellus in
fixus · exiliret · Et cognouerunt omnes
q̄d dolor ille atq̄z cōfusio · pena pecū fo
ret inobedienti ꝓposito · Et hoc p certo
scias · q̄d sicut diabls plures ut dam̄
est · tēptat desiderio carnium · ita q̄ uinu
de cellario q̄ p̄ cōpletorium sines inclinando

Monachus liberatus est. xc.
quidam ordis nri · officio cellera
rius · dic quadam pt cōpletorium · que ut
post patuit diabolo intollerabile fuit
cepit · Temptatus igitur tam ualide cū
fluctuaret · et cogitaret utrum sibi con
tra regulam esset bibendum · ul cū pcu
lo uite abstinendum · tandem tuctus ꝓpo
suit intrare cellarium et bibere · Interim
intrans oratorium · cū ante altare q̄dam

transiens · et multum tepide de potu co
gitans inclinaret: in se cum paululum
pressisset erubescens · ad idem altare
redijt · stetit · et cum multa reuerencia icli
nauit · Leuans autem caput demonem i
spae monachi nigerrimum · iuxta se stare
conspicatur: huiusmodi uerba proferentem
P certo tibi dico · si non fuisses renisus
ad inclinacionem: ego tibi talem potum
in cellario preparassem · quem uix digerere
posses quousque diu uiues · Hora eadem dia
bolus disparuit: et omnis temptacio in
misse finis cessauit · Hec mihi retulit dom
eustachius abbas de hemenrode: asse
rens ante annos septem contigisse · Mo.
De cetero studiosior ero ad inclinandum
profunde · Mo Diabolus omnem odit hu
miliacionem: illam maxime per quam homo
deum cognoscat suum creatorem: se creatu
ram · Quando uidet hominem de
uote se exhibere deo · quod ipse facere contemp
sit · uolens illi similis esse · sustinere non
potest: fugitque confusus · Unde abbas phi
lippus de ottirburg · cum sup meminit
uir prudens et litteratus · sorores de
insula sancti nicolai · sicut mihi retulerunt
dicit dicens · Quando temptat uos dya
bolus profunde inclinate · in locis debi
tis: et statim fugiet a uobis · Loca
inclinacioni debita sunt altaria: et
ubicumque est exposita ymago crucifixi
et reliquie sancte · Ad gloria pri · eciam
inclinamur · nemo et abbati · aliisque in
multis locis · in quibus ordo hoc proprie
Ipse nunc audire de quodam · qui gula
et maxime appetitus uini de ordine
traxit: Mo Ipsolo: quia multi uini
desiderio · afficiuntur · Ipsum apostota
re facit eciam sapientes · Mo Dicam tibi

uisionem terribilem: quam ab eius ore au
diui · cui datum est illam uidere · De hen
rico cognomento fikere. Capl'. xci.
Quidam ex senioribus meis hyman
nus nomine · cantor officio · uir bo
nus et disciplinatus: ante paucos an
nos defunctus est · Iste plures habuit
uisiones: ex quibus unam primo loco ere
pli causa inserui · Cum nuper monachus fu
isset in hemenrode · aliquem quendam mo
nachum · tam in choro quam in refectorio
primum habebat · Ante hunc hora quoque in
choro infra psalmodiam · aphoras cum
uino uidit · Amphoras ut dixit · oculis
uigilantibus uidit: uinum odorem sensit:
si manus tenetes uidere non potuit · In
quibus ille cogitando delectabatur · Hec cum
eius oculos ope diabli formabantur
Vidit eciam ursum cum dormitaret nocte
quadam, ante illum erectum stantem: brachia
a sup: pectus eius ponentem: quo os
dormientis auri commungebat · Non
multo post · sedim quod ei suasum fuerat
a diablo · apostatauit · Neque sine cau
sa diabli illum per ursum extraxerit · Ursus
dicitur quasi orsus · eo quod ore ferum
suum formet · et diabli illum in formam
saurilitate uerbore · ut obloquantem
oris sui · tam regibus quam principibus
multum sit acceptus · Vocatur enim he
ricus cognomento fig · Susceptus a domno
gisilberto abbe in nouicium · mox ut
eum per confessionem cognouerat nigrum
monachum fuisse: cappam illi mutauit
in caullam · Fertur eciam fuisse in or
dine pimonstratensi · Prius tamen
ut audiui · se feminam simulans: per
femina in claustro quodam samoni
alium suscepitus · eisdem corrupit · et

nullas ipregnauit. Sed usq; hodie
histrionis officio fungitur: et forte
his peiora operatur. Hec de gula suf
ficiant: qa ad uitiū luxurie festino.

De luxuria et filiabus eius. Cap. xciij.

Luxuria est ex i mundis descen
dens desideriis: lubrica et effre
nata mentis et carnis pstitutio. Hui
ius filie sunt. amor sui. odium dei. affec
tus pnis seculi: horror uel desperatio
futuri: pcipitatio. in cōstantia. i con
sideratio: cecitas mentis. Gradus lux
urie sunt. fornicatio. stupru. adulte
rium. incestus. contra naturā. Luxu
ria siqt gula. mala plurima opa
ta est i mundo. Luxuria diluuiū p
maxima causa fuit. upa pentrhapolim
sulphure et igne cōsumpsit. Luxu
ria ioseph scm incarcerauit: ipsa
multos filios istrl in deserto p
straxit. Hi factū est qū pecantes
cū madianitis. interfecti sunt beelphe
gor. Luxuria sampsonē fortissimū
ligauit. infirmauit. excecauit:
ipsa et filios heli gloria sacerdo
cij. simulq; uita pduxit. Dormie
bant ecū cū mulieribus. que excubabāt
ad ostiū tabernacli. Luxuria dauid
clcm dni adulterū fecit et homicī
dium: upa salomonē sapientissimū i
datum pduxit ad ydolatriā. Lux
uria susannā condempnauit: iohā
nem baptistam decollauit. De lux
uria dicit dns p osee. Omnes nec
ac eor in galgal. id est uoluptati
bus: ibi enim odio habui eos. Dicit et
iohel de ea. Cōputruerūt iumenta
in stercore eor: id est in fetore luxu
rie. Behemoth secm iob dormit i
locis humentibus: id est in luxuriosis.
In euāgelio duobus se excusantibus. is
qui uxorem duxit. simile rndit dicēs.
Uxorē duxi: uenire nō possū. Moū.
Qd est qd dns in euāgelio aptē phi
let gulam: et figuratiue luxuriā?
De illa dicit. Videte ne corda uestra
grauentur in crapula et ebrietate. De
ista uero: sint lumbi uestri pcincti.
Mo. Nouerat creator totius nature
de gula luxuriā oriri: illiusq; fomē
tis nutriri. Genitalia uentri cōiū
guntur: ac si dns diceret. Sle fias lux
uriosus: gule indulge pcius. Sine
cere et tacho fruiget uenus. Tria
sunt que fomites luxurie iclamāt.
uictus imoderatus. uestitus pciosus.
ociositas. Hec tria ppha fuisse dicit
iniquitates sodome: uidelicet satu
ritas panis. id est gulam: superbia
uite. scilz superfluitates uestiū. p que
lili do pnocatur. et ociū ipsius. i fi
liae et filiae eē. Multa mala ut di
cit salomon. docuit ociositas. Da
uid pter ociū. pecauit cū bethsabee.
Unde quidā ait. Oia si tollas pie
re cupidinis artes. Mala bestia ē
luxuria. castitatis ipacens: nulli
serui pcit: uix aliquē quiescē sinit.
Excitat dormientes. cōcitat uigilā
tes. nūc p motus naturales: nūc
p cogitationes: nūc p formas ocu
lis subiectas. Temptat sapientes.
tēptat pficientes: tēptat pfectos. Mo.
Satis audiui luxurie pcula: audi
ui et contra illam medicamēta:
nūc pcor ut subiungas exēpla. Mo.
Nō de illis dicē uolo qui luxurie
cōsencientes cecderūt: sz qui ab ea

temptati · et cōquassati dei gra con
seruati sunt · De miliite cōuerso que
uxor tēpe tēptacōis repetiuit. xcviii.

Miles quidā diues ⁊ honestus
more ecclesiastico ab uxore
sua separatus · ad quēdā domū ordinis
nri gra cōuersionis uenit · Cui oia
sua contulit · tali pacto ut domus
eadem uxori quo ad uiuet · certa al
signaret pensionē · que in loco reli
gioso uitam ꝓmiserat religiosam ·
Nolo nominare domū siue militē ·
ne forte aliqua ex hijs que dicturus
sū · qr ad huc uiuit sustineat uēcun
diam · facto nouicio eo · interim di
abolus illam stimulauit · ut a ꝓpō
to resiliret · maritū qr tam in frequē
conuiuium repetet · Dū sic nichil ꝓfi
cere · cū amicas ad mōsteriū insidi
ose uenientes · ut sibi cū illo extra sep
ta monasterij loqui liceret · petiuit
et obtinuit · Quē milites rapiētes ·
et ui sup equū trahentes · abducere
conabant · Ille uero in quantū ex
una pte lenabatur · in tantū ex al
tera pte deorsum labebat · Tandem
nichil uidentes se ꝓficere · cū matrona
reuersi sunt · Tunc illa siluit toto
anno illo · Finito anno ꝓbacionis ·
exigente necessitate · assumpto secū
monacho · uenit in domū suā · in qua
supdictū repit matronā · Illa se si
mulans uelle ei loqui secretius · in
camerā duxit · clauso qr post illum
ostio clanculo · amplexa ac deosculari
cepit · Spabat enī · quia si illum
ad peccandū inducere posset · qd deserto
ordine · ad ꝓpriū rediret · Sz filius in
tegritatis xpc · qui innocentē puer

ioseph liberauit de manibz adultere ·
eripuit et hic militē suū ab āplexibz
illicitis siue legitime · Illā de brachijs
eius se crucians illesus eruit · ⁊ in
igne nō arsit · Rediens hic in domū
suā dicere poterat cū salomone · inueni
amariorē morte mulierē · q laqus
uenatorū est · et sagena cor eius · tū
uincta sūt manus eius · Cui mito cō
gruit qd subiūgit · Qui placet deo
effugiet illā · Ho Grandis tēptacio
hec · Ho Grandior ista fuit que sequit ·
De grauiori tēptacōe rychwini cellerarij
iuuenis quidā ob leas mōialis. xcix.

colonieusis · richwinus nomine · nouicius
fratris est in domo nra · Hic cū satis de
uote ac quiete · p aliqd tempus in pbacō
ne agreret · ordinēq suū discere · dia
bolus pax ac salutem eius [illegible] inuidens ·
p quandā sāmonialem [illegible] bte cecilie
iam dē castitatis cōtra [illegible] guerram
in eius corde mouit · tantis libidinis
stimulis carnē eius uulnerauit · ut
quiescere nō posset · Litteras tenuocinij
ꝓpria dictauit ⁊ scripsit · in quibz eū
arguit de cōuersione · hortatur ad
reditum · dicēs se ꝓpriā domū ⁊ pecu
niam · ul si qua habet · in eē dere esse
potestate · quo adiuuet · si reduxerit
ler · Has litras cū misisset p puerū · et
ille quereret nouicū · henric eiusdem
nouicij germanus · qui hodie cellerarius
nr est · seruo occurrēs · et ij
ꝓpriū qd postea euenit formidās · nō
ꝓmisit ut ei loquetur · ꝓpriēs ut ca
ius exiret de curia · Qui tamē nouicia
tum in oratorio ꝓstolans · litras pauer
it et abijt · Quas ut legit · mox totus
incanduit · ac si telū ignitū cordi eius

infirmi fuisse. Ab illa hora cui temptare
tur nimis. ita ut singulis horis ad se
ipsum redire poneret. semper tamen
pia firmi oracione. atque exhortacione
detentus est. Die quadam cum esset solus
in psalmodia et valde fluctuaret supe
ra se prius prostravit. pedes supe
rimi celle extendit. voce satis alta
clamans et dicens. Diabole. nisi in
pedibus hunc me eruabas. nos te sequ.
Tandem per dei gratiam triumphas. frater
est monachus. Requisitus a me si
adhuc aliquas de superdictis cogitacio
nibus sentiret reliquas. respondit. Vere
frater cessari temptaciones que tuc te
pis sanderunt cor meum. modo vix vel
timem mea attingunt. Postea maior
cellerarius apud nos factus. in eodem
officio defunctus est. Ecce sic diabolus
quoque per carnis incentiua temptat
sapientes. temptat et placentes. De
iuuene per hec verba. dyabole confessor
meus precipit tibi ut cesses me temptare

Retulit mihi a similo cui lib. ad. xcv.

Altus hermanus. eo tempo
re quo prior fuerat in hemerode. iuue
nem quendam monachum ibidem per carnis in
centiua graues fuisse temptatum. Cui
cum idem iuuenis eandem temptacionem
quas nimis afficiebatur. cum lacrimis
confessus fuisset. consolatus e eum prior
et ait. Quando stimulus carnis te in
pungnat. sic diabolo voce alta sa
tis dicendo. Diabole. confessor mis
hi precipit tibi. ut cesses me temptare. P
cum idem temptaret. et temptacio
eadem maxime ardescet. simpliciter
et valde confidenter. voce satis clara
sicut edoctus fuerat. contra demonem
clamauit dicens. Diabole. confessor me
us precipit tibi. ut cesses me temptare.
ipsa uirtus confessionis. Ad hanc uocem
dyabolus. sicut uidetur fornicacionis con
fusus fugit. et temptacio a iuuene
cessauit. Mo Vnde habes quod temptacio
talis sit a diabolo. Mo Iplius
stimulum carnis appellat angelum
sathane. eo quod eum excitet et inflam
met. Nou Vt audio. confessio contra
carnis temptamenta. multum est necessaria.
Mo De hoc satis in precedentibus dic
tum est. in distinctione confessionis ipsum.
In confessione enim peccati fomes debilitat.
temptacio cessat vel temperatur. gracia
augmentatur. confitens consiliis a
nimatur. diabolus confunditur et enerue
tur. Cum alio inde tempore supe
dictus monachus. dure satis eadem temptacione
vexaretur. superdictis verbis ex con
silio sui sacerdotis. etiam hoc addicit.
Quid me vexas o diabole. Non potes
me plus temptare. quia te prouiserit do
minus. Qui statim leui
us sensit. et spe ille superbe. pondus
verbi sui elacione deprimens portare
non potuit. De temptacionibus monachi
qui lectio meruit contra spiritale. xcvi.

Alter quidam monachus iuuenis de quo
iam dictum est. etate maturior
et in obseruancia religionis feruentior.
a spiritu luxurie multifarie multisque
modis. et duris impugnabatur. Tem
pore quodam cum esset in infirmitorio. et
dictis matutinis. in angulo clausus
stans. uenia peteret. cum angelica sa
lutacione. diabolus post tergum eius ue
niens. sagitta ignita post [illegible] eum
direxit. ita ut illam monachus uideret

iuerta oculos suos nolitare · fulgura
re · et ex repulsione parietis sanullate ·
Quis ei sic terre non posset nec fugere
a loco orationis ? tamen ecce illi strepi
tus exaudiuit ? ut supplices vocaus pau
menu i quo stabat · conturnis monachor
disaurzenciu ettern uidetur · Qui cu
de tali fantasmate nichil curaret · ⁊
completis orationibz abiret ? qi multitu
dine maiorz · post se uenientiu iudit ·
Alio tempe spe fornicationis aui an
helitus prunas arde facit ? corpus et
igne libidinis i tollerabilit succedit ·
Cui iportunitate uir uenerabilis il
le considerans ? in hec uerba alta uoce p
rupit · Quid me tam crudelit cruci
as o diabole ? Non enim amplius
facere poteris ? quia a deo pmissus filius
dnis meus ? ipse est ecia ⁊ dnis tuus ·
Doctrina est pdi confessoris · Ad qua
uoce · tali ordine teptator ab eo dis
cessit · Verbis quide platis ? mor ce
pit in uertice eius quasi aliqd mo
tabile serpere ? et paulatim p uitalesq
aures usq ad collu descende ei sudo
re · Deinde p scapulas et latera · p
coxas ⁊ crura sensim se trahens p
talos eruit · Et sicut michi confessus
est idem monachus ? ita spe ille · ut
iam dcm est · gradatim descendit ? ut
sentiretur in uno loco et no in alio ·
Qui mor ut p pedes exiens fugit ? ig
nis ab eo exhalatus refriguit ? et tep
tacio omnis cessauit · Sic Quiqz si
aliqm occasione pbuerit spiritui
fornicationis ? sic terribilit se cruciat ?
Sicut ab eius ore audiui · die q
dam cu uisitaret ei alie in quodam mo
nasterio samonialiu · matrona qdam
eiusde congregationis · qua ante conuersio
nem bene nouerat · brachiu suu sup col
lum eius posuit ? oculos in eu defigens ·
Ad ei considerassz plus qm oportuerat ?
tuc quide nichil ex hoc teptationis sensit ?
sz postea qm diabls illa oculoz deform
nem menti eius reduxit ? ita temptat
est ab illa hora et postea · p annos ali
quot ? ut eum uiuere tederet · Quido
enim qs pfector est ? tanto plus sensus
suos restringere debz · tactu marime et
uisum · Tactu qa sicut in uitas patru
legitur · corpus mulieris ignis est · Ipse
sum ? qr mors ingreditur p fenestras
oculoz · Quantum tamen monachus
iste i teptationibz meruerit ? sequens ser
mo declarabit · Cum essz por in
hemenrode suppdcis hermannus · nuc
alius loca sce marie ia dcis monachus ·
nocte quada teptatur gratissime ? et
fuit eade temptacio non tm ualida
sz et periculosa ? et sicut ex eius relatione
cognoui · talis erat status eiusde tepta
cionis · ut in ta breui mocula sicut qs
manu possz uerte et satisfacessz ? si uo
luntas pcai affuissz · Puto tame qd
fuerit de incentiuo carnis · Impug
nabatur fortiter ? restitit uiriliter ? ni
ar feliat · In eadem ebdomada · uenit
ad eu conuersus quida simpler de gri
gia · dicens se uelle et loqui secretius ?
et ei dedissz et copia · aur · Dne in hac
septimana uisu est mi in sompnis
quomo cora me stare columpna forti ?
et ferru infixu erat eide columpne ? pe
dentoz in clauo illo ferreo corona pre
cherzima · quasi corona imperatoris ·
Et affuit quida pulcherzimus dns ?
qui ambabz manibz tollens de clauo

coronã · ponensq; illã in manib; me
is: sic dicens · Accipe coronã istã · q̃ de
fer eam illi monacho · designas eũ ex
nomine: qã hac nocte meruit cam-
gor prior qui tẽptacõnẕ mõchi no
uerat · uisũ intellexit: et interpretatus
est columpnã forte mõchũ fuisse · ĩ tẽp
tacone sua in stupabile: clauũ q̃ ecã
de calide fuisse uidebatur · duriã quã
pacientiam tẽptacõnẕ: coronã de la
bore meruit · Qui inquit dñs facã u
lum columpnã in tẽplo meo · Qd coro
na appensa sit columpne · id est qd mces
deferatur uictori: testis est aplus qui
dicit · Bonũ certamẽ certaui: cursũ
cõsumaui: fidẽ seruaui: de reliquo re
posita est mi corona iustitie · No · De
quo certamine loquitur hic aplus ·
No De eo qd fit contra hostẽ triplicem:
carnẽ · saltz mundũ et diabolũ ·
Tantũ deo placet fidelem pter cõser
uacionẽ innocencie pcas tempe semp
diminuere ai uicijs et cõcupiscẽcijs?
qñtũ illi placet si tempe pseucõnis
semel corpus exponat gladijs · atq;
tormentis · Unde ecclia psallit · Plus
aut; in certamine cõfessor iste sustinens · quã martir ictũ sufferẽs mu
crone fundens sanguinem · No Mirari
non desino · qd deus qui est summa mũ
dicia · uiros religiosos · atq; pfectos:
tã inmundis tẽptacõnib; · qñdoq;
diu uexari pmittit · No Hoc fieri ar
bitr ex dispensacione diuine pietatis · duabz de causis: uidelicet ad cul
todiam humilitatis: et ut habeat
materiã exercende uirtutis · Quis
in hoc mundo maior aplo? Ipse est
qui dicit · Ne magnitudo reuelaca
onũ extollar me · datus est mi stimu
lus carnis mee: angelus sathane
qui me colaphizet · pter qd · q̃ cetã ·
Sicut dicit scriptura · relicte sũt reli
quie immundiz gencium in terra pmis
sionis: ut exercerẽt in eis israel · Sã cũ
dño placuerit: una hora tẽptacõnes
in nobis fortissimas cõpescit · De ber
nardo monacho tẽptato q̃ se ĩ somnis
eunuchizauit. Capitm xxvii. Vidit
M claraualle sacerdos quidã religio
sus est · si tamen adhuc uiuit genẽ
nobilis: q̃ uiuentiz nobilior · nomẽ
bernardus · Iste tempe quodã a satha
na p stimulum carnis tẽtatus est uexat;
ita furiatus · ut iã ponẽt tẽptacõi
omnino cedẽ: atq; post plurimos la
bores · sudores ad seculũ redire · Con
fessus fuerat passionẽ candẽ · semel
secundo · et multociens: q̃ ñ cessauit ·
Tandẽ quasi uictus accessit ad poẽ
tem suum sibi cappã dari: dicẽs se uelle
redire ad seculũ · eo qd nõ posit carẽ
mulcere · Multis pcibz uir por obtu
nuit: ut expectaret illa nocte · Expec
tauit: et dñs qui saluat sperantes in
se · cõsolatus est eum in nocte illa ĩ
somnis · sicut et beatos illos magos
quibz pceptum ne reduret ad herodẽ ·
Hic tenuit obdormiuit: et ecce cõ
spexit eminus uirũ horribilem · in
effigie carnisias · ad se pperantẽ · et
cultellũ longũ in manu tenentem
sequebaturq; eũ canis magnus · et
niger · Quo uisũ cõtremuit · Ner
uirũ · Ille uero multũ ĩpetuose · ar
reptis eius genitalibz abscidit: ca
nique precat · Que ille mox deuora
uit · Cuigilans autẽ · ex horrore

uisionis: putabat se fuisse eunuchizatum. Qd reuera ita erat: et si nõ ut uisio ostendit cultro materiali: gtã tamẽ spiritali. Mane uenienti ad prior̃em. dicebat se liberatũ a tẽptacione uisionẽ illi p ordinẽ exponẽs. Et glorificauit prior dñm: qui tã mirabiliter. et tam celeriter liberauit seruum suũ bernardũ. Ad huc dicat esse ũgo carne: et est hec historia satis celebris in ordine nr̃o. No. Si sci uiri sic turpiter temptantur. nõ amodo uecundabor tũ ut hactenus cõfiteri meas immundas tẽptaciones. Timui ne cõfessores me despicerẽt. turpia cõfitentem. No. Si sunt cõfessores discretiores delent accusantes se spiritũ et cõsolari: ne similẽ tẽptacionẽ incurrat. Hoc quidam sacerdos scõ p decepto: contigisse cognoui. Vita dñi Euerardi plebani sci Jacobi. Capi. xxviii.

Colonie prochia sci Jacobi apli. sacerdos quidã sanis et religiosus regebat: quẽ splendor mirarum uirtutũ illustrẽ fecerat. Erat autẽ litteratus. humilis. castus. affabilis: pauper pater. religiosor suscepto. totius xpiane religionis amator: deo carus. toti ciuitati acceptus. Ipse est dõnus euerhardus. pdicẽ ecie plebanus: qui cõuersionẽ abbatis nri geuardi fuidit. sicut dicũ est in pma distinctione capio septimo. La que de se bris iob enumerat bona: huic iusto copiose sanis gtã cõtulerat diuina. Tempe quadragesimali ci ciuitũ filij. iuuenes diuites ac delicati: cõfitereri pcã sua. maxime carnis incentiua. q fomẽtare multi solent alaria delicata: qtales minus in se exercent passiones. durius quidq illos quã expediret arguit dicens. Turpe est qd homines xpiani moribus tam turpibus agitant. Et scandalizauit pusillos: aliquã illis ingerens desperacionẽ. Sed iustus et misericors deus qui petri ob gregis salutẽ cadẽ pmisit. seruũ sibi dilectũ flagello temptacionis eruditut: et ut subditus seruet cõpati: passioni corripuit cõsimili. ita ut dicẽ posset ci aplo. Ne magnitudo reuelacionũ extollar me. datus est mi stimulus carnis meet cetũ. Et hoc in se ipo didicit: quomodo alios debet mederi. Tempe quidã cum abbas hermanus de quo supdictum nouiter mõchus suis stimulis carnis plus quã ei placet temptaret. audita fama sanitatis eius adiit ipm. sperans se meritis pcibus eius aliquid posse releuari: ad missas se parantẽ ipm inuenit. Cui ci pter tẽpus confessionẽ facẽ sicut ipsi uerat nõ posset. in aure eius secreciis dixit. Pater grauiter pcior stimulũ carnis: orate deũ ut liberet me. Quẽ ci ille respexisset: quasi ex abrupto clamosa uoce respondit. Certe ego simile pcior: qd ergo p uobis orare potero: Et sicut in reuelat idem hermanus: ex hoc ipo edificatus recessit. et hominẽ scũ et senem sibi similia pati cognouit. De quo narrauit mi sacerdos quidã religiosus. qui sanis de uita eius nouerat: qd quociẽs osculũ pacis alicui dericorũ in missa porrigebat. magis illũ timore tẽptacionis ore in aliqua pte faciei tunderet. quam oscularetur.

de temptacōe

Quia uirtus in infirmitate pficitur
semper quodā dns dilcōs suos tā ualido
dolore capitis · quē etiā glosa una in
aplō uocat stimulū carnis · tēptauit
et afflxerit · ut illū uiuere tederet · Qui
cum minus orare posset aut legere · adi
it quedā peritū · rogans sibi ppter cris
tum cōtra dolorē tam cōtinuū · aliqd
dari cōsiliū · Ille magis appetens pecu
niam quā mercedē diuinā respondit ·
Si dederitis mi tres marcas · bene cura
bo uos · Cui ei dixit uir sais · tres mar
cas nō habeo · dimidiā autē libens ī
pendam · respondit physicus · P tātū
solo laborare · Tunc ille · Si habe
rem tres marcas plus darē eas pau
pib quā uobis · infirmitatē meā
deo cōmitto · Iustū dei iudiciū · Hoc
audito uir beatus et recedēs · Tpā
hora dolor capitis totaliter eū deseruit ·
et impiū medicū inuasit · Nichil de
infirmitatis qnitate minuebatur ·
nichil de modo et qlitate mutabat ·
Et nunc poterat ei uerbo euāgelico
exprobrare · Medice cura te ipm · Hoc
miraculū audā canonico sci seuerini
nomine rudolfo arte medico · a quo
in eiusdē cōfessoris festo fuerat iuita
tus · me audiente tractauit · No · Na
hui uenerabilis sacerdotis fama val
de celebris est in urbe colonia · peto ut
si aliqua de illo nosti edificatoria di
cere michi nō pigriteris · No · Ex om
nibus eius plurimis paucā pcepi · que
tibi cōmunicabo · Cum die qdā
corpus dni deferret in pxide ad infir
mū cōmunicandū · et deuenisset ī stra
tam altam et angustā · quā ego sepi
us ambulaui · esset q plateā ni
mis lutosa atq pfunda · obuios habu
it asinos frumēto onerātos · Sacri ei
parietē ex pte una contingebat · ex al
tera de strata dependebat · Scolaris uo
qui pcedebat cū lucerna · magno cū la
bore nunc asinos ipellens · nunc ab ipis
ipulsus pnāsiuit · Sacerdos hec uidēs ·
et qd uir senex esset ac debilis cōsiderās ·
pallere cepit ac tremere · timens ab asi
nis ipelli · et in luto illius pfunditate
cū sacramēto pcipitari · Necesse erat
ut tēptacio talis iusti plaret · quatē
fides eius amplius clarescēt · Cernēs
humanū deesse auxiliū · ab eo quē
portabat inspiratus · in hec ūba pru
pit · Quid est qd agitis o asini · Nū
quid nō considerastis · quē gestem in
manibus meis · State descendite · date
honorē creatori uro · In eius siquidē
nomē uobis pcipio · Mira obediencia
animaliū brutorū · Ad uocē sacerdotis
simul omēs steterūt · simul descēderūt ·
Accessit miraculū miraculo · Cū esset
descensus laboriosus · nō sūt lapsi
sacri de dorsis asinorū · Quōr obedien
cia uir sais admirans deinqz glificans ·
sine periculo ad infirmū puenit · H
factum satis celebre est usqz hodie in
ciuitate colonia · Quāte fuit humilita
tis · lectio sequēs declarabit · Item
Solebat ex cōsuetudine pauperes ad
prandiū suū uocare · Inducti sūt die
quadā duo · ex quibus unus ita erat
infirmus ipoqz aspectu tā horridus ·
ut alter cū illo manducare recusarē ·
Fuerat eis mensula ex oppōito sacer
dotis pnata · Ad cū uir dei cōsiderasset ·
pauperem despectū uocans · et in paupe
rpm honorans · sellā sibi contra se

pnie iussit: et ex una sautella unoq;
cypho cū eo comedē et bibē ñ cōrepsit.
Dicatur eciā fuisse cōsuetudis ut de
licata ciuaria tū ꝓter socios et hospi
tes tū ꝓter infirmos pauperes qs in
domibz lectis deculare nouāt: sepiu
ꝓparasse. Cūq; sibi apposita fuisset dili
genciaus illa cōspexit: odorem hausit:
manu uertit: ut sic appetitu puocato
amplius temptaret. et eis ꝓt rpm
nō utendo plus meretur. Deinde dix
it puero. Iade defer sautellam istā
uidue illi uel tali pauperi siue īfirmo:
quia magis indiget quā ego. Item
Cum huiusmodi oribz lucerna illa
ardens luceret ī domo dei: placuit dō
ut ꝓ talem occasionē amplius adhuc
clarescēt. Dōnus philippus arcepis
coloniensis dum ꝓter castra q̄ eme
rat btō petro multis debitis esz ob
ligatus: dictū est ei a quibusdā qd̄ ple
banus supdcais multā habēt pecuniā
repositam. Ipsi sunt qui pecuniam
accomodarent. Negante sacerdote
qd̄ pecuniā nō habēt: dans arche sue
claubz nichil in eis inuentū est. nisi
calcamēta lowina et uncta q̄ ad usū
pauprm cōparuerat. Reūsi eī erubescen
cia qui missi fuerāt: nūciauerūt hec
epō. Q' sibi timens sicut audiui a ꝓdā
sacerdote ꝓ eodem uenābili sacerdote
misit: ad pedes illius se pstrauit: de il
lata iniuria uenia postulans. Dicēz
nrm specialiē dilexit. et eī uellet ī eo
conuiti. a quibusdā alibiz eiusdē or
dinis est auersus ut intellexi: sciēs
uitā eius esse sanctissimā. et ꝓsonis
secularibz ualde necessariā. Cū esset
dearpite cuius uiuendi cōsūmatus:
migrauit ad dnm: sepultusq; ī eccia
bti georgij mris. Ad hoc Si luxuria
uiri tam sani et tam sene temptauit.
nō miralor si iuuenes inuadit. Ad.
Sicut dixi luxuria uir par alicui eni
ti. Luxuria coluber est in uia cerastes
in semita mordens ungulas equi ut
cadat ascensor eius retro. Ecce exēplū.

De clerico in susana ad accusandum

Ecce est adulter cōbusto. rcit.
Didi qd̄ in susacia clericus qdā
fuit pegrinus hermānus nomē: eni
re iuuenis: corpe pcerus: pulcher as
pectu. In hunc femina quedā eiusdem
ciuitatis ciuis oculos iecit: adeo ab
illo inflāmata ut dicēt. Si uolueris
meis āplexibz uti: omnia mea tua erit.
Cuius uerba ul' pmissa eī iuuenis
memor sti ioseph despicēt. et illa nich
il pficēt se cerneret: de oppssione illā
coram iudicibz accusauit. Qui eī ne
garet nec ei credētur: missus ī claustr
muroz est. locū scilz dampnatoz. Illa
stimulante luxuria. a clerico se dimen
tata simulans. muri eī scala ascēdit:
deorsū se ꝓcipitauit: iuuenē ampler
atur. ad cōmiracionē illum sollicitas.
Nec sic pficit. Hoc cognito iudices
extrahentes īnocentē: tamq; maleficū
et magū miserūt in ignē. Qui eī
arderet ita ut parentibz costis pulmo
eius uidētur: salutacionē angelicam
id est aue maria cunctis audientibz
decāntauit. Mor unus de circūstantibz
mulieris cognatus tacionē arripuit.
ori ꝓ eius īmittens. ait. Ego auferā
tibi oracones istas: et suffocauit eū.
Ad plura: Mortuus est: et in campo
ossa eius sepulta. Ad aut tumbū sepiu

uisa sunt luminaria: et diuisa cõtin
gunt miracula. Tertiu uero parentes ꝓdere adulterẽ coram canonicis sã
patrocinii se ꝓstrauerũt. uenia postulãtes: et p nece iusti penitenciã sustinentes. Sup cui tumulũ ecclia fabricata est. Iuuenẽ hunc luxuria p feminã
ut colliter in uia. id est manifeste in
uasit: corpus eius ianeruauit: sed ñ
superauit. Alteri cuidã fuit cerastes
in semita: hoc modo. De conuiso ad
aur pedes sibi ãcilla lectũ fecit. cap. c.

Conuiuis quidã uir bonus ac
deuotus. quẽ ego bene noui.
cũ ante annos paucos. nauẽ portan
tẽ uinũ monasterij sui deduxisse in
flandriam: nocte quadã ancilla hos
pitis sui. dũ sodm cõsuetudinẽ lectũ
illi in solario domus ꝓparasset. sibi aliũ
ad pedes cõuersũ strauit. Conuiuis cũ
dõo cõpletorio esset adiutũ. esset q lucerna extincta: illa silenter uestes exuit.
in lectũ ꝓparatũ se reclinauit: nudis
pedibus conuiuis plantas: et q̃a uꝗ foret
uiaendo se pdens. Non has cerastes
insidias obseruauerat estimãs aliau
uirũ eundẽ lectũ fuisse ꝓparatũ. Mordet illa ungulas equi. id est conuiuis:
et ascensor eius saltez ꝓe. p consensũ
nõ cecidit retro: quia mox ut uocem
muliebrẽ audiuit. uico surrexit: uestes induit: et ad fenestras solarij uadens. oracones suas dicendo. mane
illic expectauit. Illa diuina expectacione suspensa: tandẽ cõfusa descendit. Mo. Quid ẽ cerastes: Mo. Serpens habens cornua. omni ferro durior: ad instar gladij ex utraq̃ parte incisiua. Unde grece cerastes uocatur
cornua. Luxuria cerastes est: q̃a nõ
solum animã interficit. sz et corpus
irreparabiliter corrũpit. Omne enim peccatum extra corpus est teste aplo: qui
autẽ fornicatur. in corpus suũ peccat.
de ꝓposito q̃ mortes spe cõualescẽte cũ

Recordor cuiusdã fratris petrarum. c i.
sacerdotis in ordine regulariũ ꝓsiti. quẽ nimis insidiose. nimisq̃ periculose luxuria p feminã cor
uibus suis uentilauit. Cum enim grauiter
infirmaretur. dictũ est ei a medico. ymo p medicũ a diabolo: qd̃ conualescere
nõ possz. ñ uitetur muliere. Ille spe uite
pritus ĩmemor future. feminã cognouit: nec tamen ei pfuit: ymmo
magis obfuit. quia post paucos dies
defunctus est. Sicq̃ suasit antiq̃ serpentis: tempus penitẽcie suũ est illi tẽp
luxurie. Iudicii anime deo cõmisto.
Hec in eadẽ domo. in qua ꝓsitus fuit
a quodã sacerdote eiusdẽ ordinis in re
lata sunt: quẽ ego facie et noẽ noui.
Mo. Est ne pdicta sentẽcia sã iob. tẽptacio est uita hominis sup terrã: de uiꝗ
intelligenda. Mo. Est. q̃ hoc nomẽ
homo utrũq̃ sexũ cõprehendit: et eis
dem mouibus uterq̃ sexus subiacet. Si
cut enim diabolus p feminã uiros deicit. et eneruat: ita p uiros mulierũ
multitudinẽ lucratur. Unde de illo
ad iob a dno dicitur. Iuncus eius in
lumbis eius: et fortitudo illius ĩ umbilico uisceris eius. Sup quẽ locũ dicit
sãs gregorius. uiris esse luxuriã in
lumbis: feminis ĩ umbilico. quẽ q̃ntũ
q̃q̃ tẽptentur. exemplis tibi pandã.
de nobili castellana que stimulũ cornus in aqua restinxit. cap. c ii.

Matrona quedã nobilis sicut in
refertur sacerdos quidã religio
sus · die quadã cũ in castro ĩ quo ma
nebat sola esset · et nesciebat qd ageret vel
cogitaret · spe fornicacõis solã illã cẽ
no pmisit · sed subito tã valide ẽ in
flammata · vt huc illucq discurrens
stare vel sedẽ nõ posset · ac si ferrũ can
dens in suo femore excepisset · Cumq
ignẽ amoris tolerare non posset · ad
portariũ castri castitatis oblita desce
dit · et vt sibi cõmiscere vellet cũ mul
ta instancia supplicauit · Cui ille si
cut vir bonus respondit · Quid est
qd loqris dna · Vbi est sensus tuus ·
Respice deũ · attende honorẽ tuũ ·
Illa nichil horũ curans · cũ a portari
o repulsã pateretur nutu dei de castro
exiens · ad flumen pterfluens accur
rit · aquis gelidis se ĩmersit · in quibus
tam diu sedit · donec fomitẽ ardentis
restringeret · Tunc rediens ad portariũ
et de repulsa agens grãs · ait · Si dare
mi mille marcas auri · nõ modo pate
rer qd paulo ante te facẽ rogaui · Et
reuersa est in locũ suũ · facatq pius
dns · vt mater pia · que infantẽ dulcã
arcu ignẽ temptantẽ · lene ignis calorẽ
sentire pmittit · si intrare volentẽ · cũ
multa festinacõe retrahit · Hoc plenu
ius auditurus es ĩ capło sequẽti · De
simonialibus que a suo prouisore temptata
In anglia vir quidã est, cap. c iiij.
religiosus monasterio pfuit · sãmonia
lis · Erat autẽ stature pcere · decoru
aspectu · genas habens rubicundas ·
oculos letos · ita vt vix aliqs aliquid
in eo religiositatis esse crederet · qui vir
tutes animi illius ignoraret · In cui
cõtemplacõe iuuenculã qdam cõgre
gacõis illius · adeo cepit temptari · q tã
grauissime stimulis carnis agitari ·
vt verecundia postposita passionẽ suã
illi aperiret · Erpuit vir sãcs · et quia
timor dei ante oculos eius fuit · cepit
virginẽ in qntũ potuit · auertẽ dicens ·
Xpi sponsa es · et si dñi mei sponsã cor
rupero · nõ placet ĩ pune tãsire · neq
homines diu potit latẽ · Dicẽte illa si
non cõsenseris mi · moriar · Respondit
ille · Ex quo aliter esse nõ pt · fiat vis ·
In quo ergo loco cõueniemus · Respõ
dit illa · Vbicumq tibi placuerit · e
go in hac nocte veniã ad te · Id qd il
le · Oportet vt in die fiat · Ostendituq
virgini domũ in pomerio · monẽs et
ꝓcipiens vt nemine sciente · nemine
videntẽ · tali hora veniret · Que cum
venisset · dixit ad eam · Dignũ est · et
nobis expedit · vt corpus meũ qd tã
ardenter cõcupiscis · ꝓius inspiciat ·
et si tuũ placuerit desiderio vrõ pilla
satisfaciatis · Hoc dcõ illa tacente ves
timenta sua exuit · alicui asperimum
quo induitus erat · ad carnẽ deposuit ·
corpusq nudũ vermibus corrosũ · alu
cio attritũ · scabrosũ atq rugerimũ
illi ostendens · ait · En qd amas · exple
nũc si placet voluptatẽ tuã · Videns
hec illa erpuit · et nũc in pallorẽ · nũc
in ruborem versa · ad pedes eius ruens
veniã postulauit · Cui ille · Reuertẽ se
crete in monasteriũ tuũ · vide · ne me
vivente pdas secretũ meũ · Ob illa ho
ra temptacio quã vir sus incautus iuu
gine exercuerat · cõquiescit · Hec exẽ
pli causa de temptacione luxurie sint
dicta · Nõ · Quibus armis resistendũ

est hus septem uitiis quibus iā sīno
in longū protractus est. No. Virtutib;
eis oppositis. No. Quid sint uirtutes
uel unde dicant. No. Virtutes sunt
qualitates mentis. quib; recte uiuit.
Dicunt autē uirtutes. qī contē uitia
stantes. Stare dicit contra superbiā hu
militas. contra iram lenitas. contē tri
uidiam caritas. contra tristiciā spiritalis
iocunditas. contra auariciā largitas.
contē gulam potus abiecti potatis. contra
luxuriā castitas. Qd si in pugna rep
tacionū uirtutes uitiis effecte fuerit
superiores. victoria meritū. et meritū
premiū sequit eternū. Qd pseudopro
fetam se dicturū pollicitus est dns nr ihc
xpc. qui est uia in exemplo. ueritas in
promisso. uita in premio. Ipsi cū patre
et spū sco. honor et imperium. in secula
seculorū. Amen. Incipiunt capitula
quinque distinctionis uidelicet de
demonibus.. Capitulum primum.

De eo qd demones sint. qd multi sint. q̄ mali sint.
et hominib; infesti. ij.
De Henrico milite. qui demones esse nō credens. p nigromanciam illos uidit. iij.
De Sacerdote q̄ p diabolū a circulo extractus et cōfractus. tertia die mortuus est. iiij.
Item de Clerico q̄ apd̄ tolentū dolo diaboli extractus. et ad inferos ductus. et magri sin querimonijs reductus fuit monachus. v.
De hermano loco sce Azarie. q̄ in diuersis formis demones uidit. vi. De Cristiano monacho. qui demones uidit. vij.
De demonib; q̄ uisi sint magnice i superbia uestis femine. viij. De Sacerdote i diocesi merchen. q̄ in obitu suo multitudinem uidit de mortuor. Item plures q̄ plures sint homines q̄ demones.

De demone qui dixit se malle cū xx. + una alia a se decepta descendere in infernum. quā reduxit ad celum. x. De alio demone qui contraria dicebat. xi. De demone qui confessus est se intrasse feminam. eo qd sibi tradita fuisset a marito. xij. Item de prio que diabolo inuasit. cū ei pater dicet. uade dia. lo
De obsessa que duxit diablin ligatū xiij. + tribus libris canonis. xiiij. De obsessa que in insula sū Ascholai poduit reliquias.
Quomodo demones sint i hominib;. xv.
De Conuiso compesti a pmissione xvi. epīcopus hallerstadensis decept. suspensus e.
Item de Conuerso qui noce cuculi decep xvij. + tus. i apostasia mortuus est. xviij.
De duob; hereticis q̄ apd̄ bizuncium mira culis flammatis mlis decept ibid̄ crusti sū. xix. De hereticis colonie combustis. xx.
De heresi waldensiana i ciuitate ytherensi. xxi. De heresi albiensium. xxij.
De hereticis parisius exustis. xxiij.
De heretico apd̄ trecas exusto. q̄ se dicebat esse spū sanū. xxiiij. De hereticis uercellis. xxv. De heretico qui diablin dicebat esse principem hui mūdi. eo q̄ mūdū ere
De puella qm diablis xxvi. lasset intrauit. cū esset quinquennis. xxvij.
De theodorico conuerso qui diablis tul tulit ultra ciuitatem lubecke. xxviij.
De Allerone conuiso. qui diablin uidendo infirmatus est. et que sit ratio eiusdem defectus.
De abbate sce Agathe monacho et xxix. conuiso eo. qui uidentes diablin defecerū.
De duob; iuuenib; q̄ diablin xxx. in specie mulieris uidentes infirmati sunt.
Item de femina que a diablo i spe xxxi. serui sibi non pressa mortua e. xxxij
Item de muliere in acre. que a diablo am plexata. pū paucos annos defuncta est.